

อย่าง กับประเทศอื่นก็ต้องทำโครงการในลักษณะคล้ายกัน บางทีอาจจะต้องทำโครงการวิจัยในลักษณะเป็นชุดของโครงการวิจัย ให้แต่ละทีมงานทำเรื่องคนไทที่เป็นชนกลุ่มน้อยอยู่ในประเทศอินเดีย อีกทีมงานหนึ่งทำเรื่องคนไทที่เป็นชนกลุ่มน้อยอยู่ในประเทศพม่า ฯลฯ ง. ต้องตระหนักว่าชุดโครงการวิจัยเช่นนี้ต้องใช้ค่าใช้จ่ายมาก และจะต้องทำการเบิกจ่ายเป็นการเหมาจ่ายทั้งหมด เพราะในแต่ละพื้นที่ที่เข้าไปจะหาใบเสร็จรับเงินแบบที่ใช้ในราชการไทยได้ยาก หรือหาไม่ได้เลย ครั้นจะพยายามหาให้ได้จริงๆ ก็อาจจะทำให้เสียสัมพันธภาพอันดีงามกับประเทศเจ้าบ้านไป ประการสุดท้ายที่ผู้วิจัยใครจะให้ข้อสังเกตไว้คือสถานการณ์การทำงานในแต่ละประเทศมีความยากง่ายไม่เท่ากัน ความร่วมมือที่จะได้รับจากนักวิชาการเจ้าถิ่นก็ไม่เท่ากัน ยกตัวอย่างเช่นงานการศึกษาเรื่องคนไทในอินเดียคงจะไม่มีอุปสรรคมากเท่าไร และงานที่มีอยู่แล้วก็มีเป็นอันมาก นักวิจัยรุ่นหลังสามารถอาศัยผลงานของ Sir George A. Grierson (1902, 1903-28, 1971) ดร.คุณบรรจบ พันธุเมธา รศ.ดร.วิไลวรรณ ขนิษฐานนท์ รศ.ดร. ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และอาจารย์เรณู วิชาศิลป์เป็นหลัก ดังนั้นจึงมีโอกาสที่ทีมงานอินเดียจะทำงานเสร็จตามวัตถุประสงค์ในเวลาที่กำหนด แต่ทีมงานพม่าอาจไม่โชคดีเช่นนั้น ดังนั้นจึงเป็นการคาดฝันที่ไกลจากความเป็นจริง ถ้าจะหวังให้ทุกทีมทำงานเสร็จพร้อมกันหมด โครงการวิจัยเรื่องของผู้ที่พูดภาษาตระกูลไทแต่อยู่อย่างชนกลุ่มน้อยในประเทศอื่นเป็นเรื่องนอกขอบเขตของโครงการวิจัยเรื่อง “ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย” ที่ผู้วิจัยรับผิดชอบอยู่ ที่นำมากล่าวถึงก็เพียงเพื่อจะชี้ว่าเป็นชุดของโครงการวิจัยที่น่าสนใจ และทำได้ก็ต่อเมื่อองค์กรผู้ให้ทุนขนาดใหญ่เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเป็นผู้ให้ทุน องค์กรผู้ให้ทุนขนาดเล็กเช่นมหาวิทยาลัยต่างๆ ไม่อาจจัดให้มีการวิจัยในชุดโครงการวิจัยที่มีขอบเขตกว้างขวางเช่นนี้ได้

1.6 แนวความคิดที่นำมาใช้ในการวิจัย

การวิจัยคราวนี้ใช้ข้อมูลจำนวนมาก คณะผู้วิจัยจำเป็นต้องอ่านหนังสือและบทความเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาต่างๆ กัน รวม 104 พวก แยกเป็นหมวดหมู่ทางวิชาการรวม 16 หมวดหมู่ (โปรดดูรายละเอียดชื่อภาษาและชื่อสาขาวิชาการใน 0.7) หากไม่มีแนวความคิด (framework) ในการดำเนินงานก็อาจจะหลงทางหรือผลิตผลงานออกมาไม่ดีเท่าที่ควร ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาข้อนี้ตั้งแต่แรกเริ่มทำการวิจัย จึงพิจารณาเลือกแนวความคิดที่เหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้ และได้ใช้แนวความคิดนี้ในการทำบรรณนิทัศน์ และในการสังเคราะห์รายงานการวิจัยในขั้นสุดท้าย

แนวความคิดนี้เรียกตามศัพท์วิชาการว่าการพรรณนาตามแนวความคิดทางปรากฏการณ์วิทยา (The Phenomenological Description) คำศัพท์นี้แยกออกเป็นสองส่วน คือการพรรณนาส่วนหนึ่ง และปรากฏการณ์วิทยาอีกส่วนหนึ่ง จะขยายความไปที่ละส่วน ดังนี้ คำว่า “พรรณนา” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้คำนิยามไว้ในหน้า 574 ดังนี้ “กล่าวเป็นเรื่องเป็นราวอย่างละเอียดให้ผู้ฟังนึกเห็นเป็นภาพ” หนังสือเรื่อง “ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์” ได้กล่าวว่าถ้าจะแบ่งการวิจัยทางสังคมศาสตร์ออกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วจะได้เป็นสองแบบคือ 1) การวิจัยเพื่อการพรรณนา 2) การวิจัยเพื่อการอธิบาย และกล่าวถึงการวิจัยเพื่อการพรรณนาว่า “การวิจัยพรรณนา (Descriptive research) เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษา

พรรณนาสภาพที่เป็นอยู่ของปรากฏการณ์นั้นๆเท่านั้น" (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2540 : 20) ที่ผู้วิจัยเลือกวิจัยเพื่อการพรรณนาเพราะว่าโครงการวิจัยเรื่อง "ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย" เป็นการสร้างองค์ความรู้ (body of knowledge) เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยขึ้นเป็นครั้งแรกอย่างแท้จริง หนังสือบรรณานุกรมที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยอื่นๆที่มีมาก่อนหน้านั้นเป็นบรรณานุกรมที่ไม่มีการทำบรรณทัศน์ที่ค้นบ้าง เป็นบรรณานุกรมเฉพาะสาขาวิชาบ้าง เป็นบรรณานุกรมที่กล่าวถึงผลงานของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจงบ้าง ไม่มีบรรณานุกรมที่ทำเพื่อพรรณนาสภาพที่เป็นอยู่ของชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยกลุ่มต่างๆ อย่างครอบคลุมตั้งแต่การกล่าวถึงลักษณะทางชาติพันธุ์ การจัดกลุ่มชาติพันธุ์ แผนที่ สถิติ ประวัติศาสตร์ โครงสร้าง และรูปแบบของสังคม การแพทย์พื้นบ้าน โภชนาธิสัย ฯลฯ รวมจำแนกเป็นการศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ ได้ถึง 16 สาขา การศึกษาในเรื่องกว้างขวางแบบนี้ในขั้นต้นจำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยเพื่อการพรรณนา เพราะถ้าไม่มีการพรรณนาให้รู้จักและมีความเข้าใจเสียก่อนแล้วจะทำการอธิบายอย่างไรได้ การวิจัยพรรณนา (Descriptive research) นี้ได้ใช้มากที่สุดในการทำบรรณทัศน์ที่ค้นทั้งหมดซึ่งนำเสนอในตอนหลังของรายงานการวิจัยนี้

ส่วนตอนหน้าของรายงานการวิจัยคือในส่วนคำแนะนำเชิงวิเคราะห์ (analytical overview) ได้ใช้ทั้งวิธีการพรรณนา (descriptive) วิธีการวิเคราะห์ (analytical) และวิธีการสังเคราะห์ (synthesis) โดยมีสัดส่วนของการพรรณนามากกว่าอีกสองวิธีรวมกัน ในการนำเสนอองค์ความรู้แต่ละตอนได้ใช้วิธีการพรรณนาไว้ในตอนแรก เมื่อพรรณนาเป็นการปูพื้นนำเข้าสู่สาระสำคัญของเรื่องแล้วได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ (analytical) ในลำดับต่อไป ความหมายของคำว่าวิเคราะห์ที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หน้า 753 กล่าวว่า เป็นคำกริยา แปลว่า "ใคร่ครวญ; แยกออกเป็นส่วนๆ" และหนังสือ "สังคมศาสตร์วิจัย" กล่าวว่า "การวิจัยเชิงวิเคราะห์ (analytical research) เป็นการวิจัยที่มุ่งหมายจะวิเคราะห์เชิงเหตุเชิงผลของเหตุการณ์หนึ่งๆซึ่งนับว่าเป็นการวิจัยขั้นสูงและเป็นประโยชน์มากที่สุดทางวิชาการ เพราะจะสามารถตอบคำถามได้ค่อนข้างจะครบถ้วนถึงความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างเหตุการณ์สองอย่างหรือมากกว่าอย่าง ตลอดจนที่มาและเหตุของการเกิดเหตุการณ์หนึ่งๆ....." (เทียนฉาย กิระนันท์ 2539: 19) การวิเคราะห์นี้พิจารณาแล้วว่าสมควรวิเคราะห์จึงวิเคราะห์ ไม่ได้วิเคราะห์ไปเรื่อยๆอย่างอัตโนมัติว่าจะต้องมีบทวิเคราะห์ไปเสียทุกเรื่องทุกตอน ถ้าทำเช่นนั้นก็จะซ้ำซากน่าเบื่อหน่ายเพราะไม่เปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้ใช้ความคิดส่วนตนบ้างเลย ส่วนการวิเคราะห์ในคำแนะนำเชิงวิเคราะห์ (analytical overview) นี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เชิงเหตุเชิงผลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยทั้ง 16 เรื่องใหญ่ที่แยกตามสาขาวิชาการต่างๆ 16 สาขาที่มีผู้เขียนไว้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยจนถึงปัจจุบันนี้

ส่วนวิธีการสังเคราะห์ (synthesis) นั้นผู้วิจัยได้ใช้ในเมื่อวิเคราะห์แต่ละเรื่องใหญ่จบแล้ว ก็รวบรวมประมวลความรู้เรื่องต่างๆที่เป็นส่วนย่อยเหมือนกับชิ้นส่วนโมเสก (เครื่องเคลือบดินเผาแผ่นเล็กๆ) ให้ประกอบกันเป็นรูปที่เห็นได้ว่าเป็นรูปของอะไร และสัมพันธ์กับรูปอื่นอย่างไร การประกอบกันขึ้นเป็นรูปให้เห็นได้ว่าเป็นรูปของอะไรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเห็นได้ชัดแล้วไม่จำเป็นต้องอธิบาย ผู้อ่านทั่วไปซึ่งไม่ใช่ผู้ที่สนใจแต่เฉพาะเผ่าใดเผ่าหนึ่งเป็นพิเศษย่อมต้องการเห็นภาพรวมของปัญหาเรื่องผืน เรื่องการอพยพเข้าสู่เมืองไทยของชน กลุ่มน้อยเรื่องเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ฯลฯ แทนที่จะเจาะจงกล่าวเฉพาะเรื่องเล็กๆในแต่ละกลุ่มชน ส่วนเรื่อง

รูปที่ได้มานั้นมีปฏิสัมพันธ์กับรูปอื่นอย่างไรก็เป็นเรื่องที่สำคัญมาก การอุปภิสมพันธ์จะช่วยให้รายงานการวิจัยมีลักษณะที่เคลื่อนไหวเหมือนชีวิตจริงเห็นพัฒนาการของเรื่องที่กล่าวถึง ไม่แข็งกระด้างเหมือนภาพนิ่งที่ถูกกดปุ่ม pause แะไว้ในเวลาที่ดูดีทัศน์ การที่ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเคราะห์เช่นนี้ก็เพื่อให้ได้ภาพรวมของความรู้ที่ผู้วิจัยในอนาคตจะสามารถนำไปใช้ได้ทันที ถ้าหากผู้วิจัยในอนาคตจะไม่เชื่อถือสิ่งที่สังเคราะห์มาไว้นั้น อย่างน้อยก็จะทราบว่าตนไม่เชื่อถือเรื่องตรงจุดใด จะได้ลงมือวิจัยตรงส่วนนั้น ไม่ต้องเสียเวลาดังต้นใหม่หมด

ส่วนคำว่าสังเคราะห์ (synthesis) นี้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หน้า 803 ไม่ได้ให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีวิจัยไว้ กล่าวถึงแต่เรื่องปฏิกิริยาเคมีว่าเป็นคำกริยา มีความหมายว่า "ทำให้ธาตุมีปฏิกิริยาเคมีกันเป็นสารประกอบ, ทำให้สารประกอบมีปฏิกิริยาเคมีกันเป็นสารประกอบอื่น." และเป็นคำวิเศษณ์ มีความหมายว่า "ที่สร้างขึ้นโดยกรรมวิธีทางเคมี เช่นใยสังเคราะห์." โดยปริยายความหมายของคำนี้เมื่อนำมาใช้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัยจึงหมายความว่า "การนำหน่วยย่อยๆหรือส่วนต่างๆมาประกอบให้เป็นเนื้อเรื่องเดียวกัน โดยที่ไม่เคยได้มีการดำเนินการในลักษณะนี้มาก่อน" (อุทุมพร จามรมาน 2527 : 1 อ้างถึงในสมทรง บุรุษพัฒน์และคนอื่นๆ 2539 : 16) การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยทั้งหมดในครั้งนี้จึงเป็นการบรรยายโดยรวบรวมงานวิจัยเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันมากกล่าวในลำดับความที่เหมาะสมเพื่อให้เข้าใจง่าย และนำผลการวิจัยทั้งหลายมาสรุปเข้าด้วยกันเป็นเรื่องๆ เป็นการประมวลภาพรวมที่เกี่ยวกับการวิจัยเรื่องนั้นๆ ตามปรกติแล้วการสังเคราะห์งานวิจัยจะกระทำ "โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆเป็นผู้ทำการสังเคราะห์" (อุทุมพร จามรมาน 2527: 1 อ้างถึงในสมทรง บุรุษพัฒน์และคนอื่นๆ 2539: 16) ผู้วิจัยสนใจวิธีการวิจัยแบบสังเคราะห์มาเป็นเวลานานแล้ว ตั้งแต่เมื่อได้รับคำแนะนำจากศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ ภมรประวัติ อดีตอธิการบดีของมหาวิทยาลัยมหิดลเมื่อสี่สิบห้าปีก่อน โดยท่านได้แนะนำขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยแบบต่างๆ แล้วเน้นย้ำถึงแบบสุดท้ายคือการสังเคราะห์ว่าเป็นสุดยอดของขบวนการหาความรู้ ผู้วิจัยจึงได้ฝึกฝนตนเองในการทำวิจัยแบบนี้ และที่สำคัญที่ได้ทำเพิ่มเติมให้ในบางที่คือ "การสังเคราะห์แบบขมวดปม" ซึ่งจะได้พบเห็นในตอนท้ายของย่อหน้าบางย่อหน้าเป็นการขมวดปมปัญหาที่น่าจะค้นคว้าต่อไป หรือชี้ให้เห็นข้อขัดแย้งของความรู้ที่ได้มาจากต่างที่กัน ยังไม่สามารถพิจารณาให้ยุติได้ในขณะนี้ จึงเป็นการชี้แนวทางการวิจัยในอนาคตอีกเช่นกัน

ส่วนคำว่าปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) นั้นเป็นคำศัพท์ที่ใช้ในวิชาปรัชญา ศัพท์นี้คิดขึ้นใน ค.ศ. 1764 โดย Johann Heinrich Lambert ในหนังสือที่เขาเขียนชื่อ Neues Organon (J.M. Bochénski "The Methods of Contemporary Thought" 1965: 15) มีนักปรัชญาหลายคนใช้คำศัพท์นี้ และใช้ในความหมายต่างกันไป ซึ่งความหมายต่างๆนี้ในปัจจุบันก็ไม่มีผู้ใช้แล้ว ความหมายของคำว่า Phenomenology ที่เป็นที่รู้จักกันดีที่สุดในแวดวงของนักวิชาการตะวันตกคือความหมายซึ่งนักปรัชญาชาวเยอรมัน ชื่อสายยิวชื่อ Edmund Husserl (ค.ศ. 1859-1938) ได้คิดขึ้นและให้สอนในวิชาปรัชญาที่มหาวิทยาลัย Göttingen และมหาวิทยาลัย Freiburg แนวความคิดเรื่องปรากฏการณ์วิทยานี้แพร่ขยายอย่างมากในทวีปยุโรป ในระยะเวลาระหว่างหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งและก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง และยังคงมีอิทธิพลมากในทวีปยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเยอรมัน ฝรั่งเศส และอิตาลี แม้จนในปัจจุบันนี้ รายงานการวิจัยนี้จะไม่กล่าวถึงปรัชญาที่สำนักของ Husserl คิดขึ้นเพราะไม่อยู่ในขอบเขตการวิจัย จะกล่าวถึงแต่วิธีการคิด (method) ของเขา

ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยเรื่องต่างๆที่ผู้วิจัยมีหน้าที่พรรณนา วิเคราะห์ และสังเคราะห์

วิธีการทางปรากฏการณ์วิทยา (The phenomenological method) เป็นปริชาน หรือขอบความรู้ (cognition) แบบพิเศษ ซึ่งเน้นบทบาทของอรรถัตถิญาณ (intuition) หรือการรู้เอง ได้แก่การที่จิตเกิดความรู้แจ่มแจ้งชัดเจนขึ้นโดยตรง ไม่ต้องอาศัยการอ้างเหตุผลหรือความรู้อันเป็นตัวกลาง ต่างกับการอนุมาน (inference) (พจนานุกรมศัพท์ปรัชญาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2532 : 57) อรรถัตถิญาณหรือการรู้เองที่เกิดขึ้นนี้เป็นการรู้แบบประจักษ์ คือรู้อย่างทะลุปรุโปร่งเข้าไปถึงเนื้อในของเรื่องนั้นหรือของนั้นอย่างไม่มีสิ่งใดมาเคลือบแฝง เพื่อจะไปให้ถึงความรู้ชนิดนั้นได้วิธีการปรากฏการณ์วิทยาเน้นการลดทอน (reduction) สิ่งสำคัญ 3 ประการ ประการแรกคือการลดทอน(จนถึงจุดเว้น)การรับรู้แบบอัตวิสัย (subjectivity) ซึ่งเป็นลักษณะที่ขึ้นอยู่กับความรู้หรือการพิจารณาของผู้รับรู้ สิ่งนี้ถ้าจะอธิบายโดยใช้ภาษาอย่างไม่เป็นวิชาการก็คือ การรับรู้โดยเอาความรู้สึกส่วนตัวของผู้รับรู้เช่นอคติ ความลำเอียงเพราะรัก เพราะโกรธ เพราะกลัว เพราะเขลาเข้าไปเกี่ยวข้อง ทำให้การรับรู้ได้ภาพได้ความรู้ที่ไม่เป็นจริง ประโยชน์ของการลดทอน(จนถึงจุดเว้น)การรับรู้แบบอัตวิสัยนี้เป็นสิ่งที่เห็นชัดอยู่แล้ว เพราะตามปกติแล้วคงไม่มีใครทำวิจัยเพื่อให้ได้ภาพที่บิดเบี้ยวไม่ตรงกับความ เป็นจริง ดังนั้นวิธีการทางปรากฏการณ์วิทยาที่เน้นการลดทอน(จนถึงจุดเว้น)การรับรู้แบบอัตวิสัยจึงเป็นแนวความคิดที่เป็นประโยชน์ และเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้การพรรณนาตามแนวความคิดทางปรากฏการณ์วิทยา (The Phenomenological Description) มาใช้ในการวิจัยเรื่อง "ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย" นี้

การลดทอน (reduction) สิ่งสำคัญประการที่สองที่สำนักความคิดทางปรัชญาแบบปรากฏการณ์วิทยาเน้นก็คือ การลดทอนความรู้ที่ได้มาจากแนวคิดตามทฤษฎีต่างๆ การลดทอนความรู้ที่ได้มาจากการตั้งสมมุติฐานและการพิสูจน์สมมุติฐานนั้น การลดทอนนี้ถ้าเป็นไปได้ถึงขั้นการละทิ้งบรรดาความรู้ที่ได้มาจากการบวการณเหตุเหตุผลแบบต่างๆ ก็จะทำให้เราได้ความรู้ที่แท้จริง ไม่ไปติดข้องอยู่กับตรรกศาสตร์ ไม่ไปติดข้องอยู่กับเรื่องของภาษาหรือศาสตร์อื่นใดที่เน้นการให้คำนิยามและการตีความแบบต่างๆ การลดทอนความรู้ที่ได้มาจากศาสตร์เหล่านี้ไม่ใช่เป็นเพราะศาสตร์เหล่านี้ไม่มีประโยชน์ แต่ประโยชน์ของศาสตร์เหล่านี้หรือความรู้ที่ได้มาจากศาสตร์เหล่านี้เป็นความรู้ประเภทที่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาของการวิจัยนี้ที่ต้องการภาพของชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยตามที่เป็นจริง ไม่บิดเบี้ยวไปตามการตั้งสมมุติฐานใดๆ ในตอนต้น (หน้า 27) ได้กล่าวแล้วถึงผลเสียของการสร้างรูปแบบ (Proto type) การลดทอนความรู้ที่ได้มาจากการสร้างรูปแบบ (ซึ่งก็คือสมมุติฐานนั่นเอง) จึงจะช่วยให้เราได้ภาพของชนกลุ่มน้อยตามที่เป็นจริงได้

การลดทอน (reduction) สิ่งสำคัญประการที่สามที่สำนักความคิดทางปรัชญาแบบปรากฏการณ์วิทยากำหนดก็คือ การลดทอนความรู้ที่ทราบมาเป็นธรรมเนียมประเพณี (tradition) เกี่ยวกับเรื่องที่เรา กำลังจะศึกษา เรื่องที่เรา กำลังจะศึกษาหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเรื่องที่กำหนด (the given object) หรือปรากฏการณ์ (phenomenon)นี้ นักปรัชญาสำนักปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เชื่อว่าจะหาอย่างแท้จริงไม่ได้ถ้าเรายังติดข้องกับความรู้ที่ทราบมาเป็นธรรมเนียมประเพณี เรื่องนี้เป็นเรื่องที่กระจางชัดอยู่ในตัวแทบไม่

ต้องการคำอธิบาย เพราะถ้าความรู้ที่ทราบมาเป็นธรรมเนียมประเพณียังใช้ได้และมีความเป็นจริงแท้อย่างสมบูรณ์ แล้วเราจะต้องทำการวิจัยศึกษาหาองค์ความรู้ใหม่ไปเพื่อเหตุใด ความรู้ในเรื่องราวของอดีต(ถ้าหากว่าเป็นจริงแท้) ก็เป็นจริงอยู่ในอดีตเท่านั้น ไม่จำเป็นว่าในปัจจุบันจะต้องเป็นจริงอย่างสมบูรณ์อีก และอนาคตยังไม่แน่นอนว่าจะต้องเป็นจริงซ้ำอีก ประโยคเช่น "ชาวเขาชอบตัดไม้ทำลายป่า" หรือเช่น "อีโก้แอบนำปัสสาวะหนเดียวเพราะกลัวฉี่น้ำ" ที่เรามักพบในบทความที่ศึกษาเรื่องชนกลุ่มน้อยแต่เพียงผืนๆ ย่อมไม่เป็นจริงแท้อย่างสมบูรณ์ในปัจจุบัน ดังนั้น การลดทอนความรู้ที่ทราบมาเป็นธรรมเนียมประเพณี (tradition) จึงเป็นวิธีคิดอย่างหนึ่งที่สำนักปรัชญาแบบปรากฏการณ์วิทยาพัฒนาขึ้นมาไว้สำหรับให้บรรดานักวิจัยนำไปใช้ ในเมื่อต้องการทราบความรู้ที่เป็นจริงอย่างแท้จริงในปัจจุบัน

การเข้าถึงความรู้ที่แท้จริงเป็นอุดมคติของนักปรัชญาสำนักปรากฏการณ์วิทยา เพื่อจะเข้าถึงความรู้ที่แท้จริงได้สำนักคิดทางปรัชญาสำนักนี้ให้เราวางทุกอย่างที่เราได้มาจากการรับรู้แบบอัตวิสัย จากแนวคิดตามทฤษฎีต่างๆ และจากที่รู้มาตามธรรมเนียมประเพณี เมื่อวางทุกอย่างได้แล้วผู้ต้องการเรียนรู้ต้องทำให้ใจใส เปิดดวงตาให้กว้าง มองให้เกิดปัญญา ถ้ามองแล้วยังไม่เห็นภาพชัดก็ต้องเคลื่อนไหวเปลี่ยนที่ตนเอง (ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้กระทำโดยการอ่านหนังสือหลายเล่ม ต่างผู้เขียนกัน) เพื่อให้มองเห็นที่ถูกแง่มุมที่จะทำให้เห็นชัดยิ่งขึ้น การมองด้วยใจใส ปราศจากอคติและความเป็นอัตวิสัยทั้งปวงได้แล้ว ภาพที่เรามองเห็นก็จะเป็นภาพที่แท้จริง J.M. Bocheński ผู้แต่ง "The Methods of Contemporary Thought" กล่าวว่าถ้าเราไม่ละอคติส่วนตัวหรือความเป็นอัตวิสัยก็เป็นไปไม่ได้ที่เราจะมองเห็นอะไรแล้วจะได้ภาพที่แท้จริง ตัวอย่างเช่นคนขี่ขาลาย่อมมองเห็นกำลังของศัตรูมีมากกว่าความเป็นจริงถึงสองเท่า (1965 : 17)

ผู้วิจัยไม่ปรารถนาจะยกตนว่าโครงการวิจัยนี้ได้ภาพเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยอย่างแท้จริงโดยแท้ไม่เบี่ยงเบนแม้สักเปอร์เซ็นต์เดียว เพื่อให้เป็นไปถึงอุดมคติของนักปรัชญาสำนักปรากฏการณ์วิทยาในระยะแรกเป็นอย่างน้อยที่สุดคณะผู้วิจัยจะต้องไม่สนใจงานที่มีผู้เขียนไว้ แล้วเดินทางเข้าไปในทุกหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดที่มีชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆอยู่ เพื่อจะไป "เปิดดวงตาให้กว้าง มองด้วยใจใส และมองจนเกิดปัญญา" เวลา ทุนวิจัย และกำลังคนที่มีจำกัดทำให้ไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ แต่ผู้วิจัยก็ยังเลือกใช้แนวความคิดที่นำมาใช้ในการวิจัยเป็นการพรรณนาตามแนวความคิดของสำนักปรัชญาปรากฏการณ์วิทยา (The Phenomenological Description) เพราะจะช่วยเตือนตนอยู่เสมอให้ลดทอนจนสามารถละเว้นได้เรื่องความเป็นอัตวิสัยและอคติส่วนตัวทั้งหลาย การละทิ้งอคติส่วนตัวนี้มีความสำคัญมากกับหัวข้อของโครงการวิจัยนี้ เรื่องของชนกลุ่มน้อยเป็นเรื่องที่คนย่อมมีอคติได้ง่ายมาก เพราะเป็นเรื่องของกลุ่มคนที่เป็นคนละพวกกับชนส่วนใหญ่อยู่แล้ว เมื่อธรรมชาติของเนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้เป็นเรื่องที่อาจจะกระพือโหมให้เกิดไฟอคติได้ การกำหนดไว้ใจว่ากำลังใช้ระเบียบวิธีคิดแบบนักปรัชญาสำนักปรากฏการณ์วิทยาจึงช่วยได้มากที่จะทำให้เกิดความคิดอย่างเป็นวัตถุวิสัย (objective) และทำให้ได้ความรู้ที่แท้จริงเท่าที่จะเป็นไปได้ตามความจำกัดของเงินทุนวิจัย เวลา และสติปัญญาของผู้วิจัย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1.7.1 ทำให้เห็นองค์รวมของการประมวลความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ซึ่งจำแนกเป็นความรู้ตามการแบ่งสาขาวิชาได้ 16 สาขาวิชา

1.7.2 เป็นกรณีศึกษาทางว่าผลงานวิจัยที่ได้ดำเนินไปแล้วมีอยู่อย่างไรบ้าง ผู้ที่ต้องการทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ในชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นๆ จะได้ทราบถึงสถานภาพสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ และสิ่งที่น่าจะหาเพิ่มเติมเป็นความรู้ใหม่

1.7.3 เป็นการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ได้ดำเนินไปแล้วให้มีผู้รู้จัก และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น การทำบรรณนิทัศน์เป็นการช่วยให้ผู้ค้นคว้าที่ไม่มีโอกาสไปถึงห้องสมุดใหญ่ๆ หรือห้องสมุดเฉพาะทางได้ความคิดว่าชิ้นงานนั้นๆ เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร มีขอบเขตแค่ไหน เป็นการคุ้มค่าไหมที่จะพยายามสืบค้นไปถึงชิ้นงานนั้นๆ เป็นการกรองไว้เสียขั้นหนึ่งก่อนที่จะลงทุนลงแรงไปเสาะหา แล้วบางครั้งพบว่าไม่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวข้องน้อยกับเรื่องที่กำลังค้นคว้าอยู่

1.7.4 ทำให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการทำวิจัยเรื่องเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ในปัจจุบันนี้มีผู้สนใจในเรื่องเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยมากขึ้น ผู้สนใจบางท่านอาจเข้ามาในวงวิชาการนี้เป็นครั้งแรก มีความประทับใจในหนังสือเพียงบางเล่มได้ไปพบชนกลุ่มน้อยในบางหมู่บ้าน แล้วก็พยายามทำผลงานวิจัยออกมา ทำให้ได้ผลงานที่มีรูปลักษณะและเนื้อหาเหมือนกันดังที่กล่าวแล้ว เพื่อเป็นการประหยัดเงินทุน แรงงาน เวลา และที่สำคัญคือช่วยกำลังใจของผู้สนใจที่เข้ามาในวงวิชาการนี้ในขั้นแรก ไม่ให้ต้องทำงานที่ซ้ำซ้อนโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ศาสตราจารย์ André George Haudricourt นักภาษาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงเรื่องการตั้งทฤษฎี วิเคราะห์ภาษาในเอเชียอาคเนย์ชาวฝรั่งเศสได้พูดทำให้นักศึกษาของท่านเสมอว่า ท่านทำการ “redécouvrir l' Amérique (rediscovering America)” คือคิด(เอาเอง)ว่าตนค้นพบสิ่งใหม่ๆ (เช่นทวีปอเมริกา) ในเมื่อสิ่งนั้นๆ ได้มีผู้ค้นพบมานานแล้ว ซึ่งเรื่องนี้ก็อาจจะมีส่วนทอนขวัญกำลังใจของนักค้นคว้าใหม่เมื่อพบว่าตนเสียทั้งทรัพย์และเวลาทำงานอะไรก็ไม่ทราบ และบางครั้งอาจถูกมองในแง่ร้ายว่าลอกเลียนผลงานผู้อื่นอีกด้วย

1.7.5 ทำให้เห็นแนวโน้มของการศึกษาวิจัยเรื่องชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยในอนาคต ซึ่งผู้วิจัยจะได้ประมวลสรุปไว้ในบทที่กล่าวถึงผู้พูดตระกูลภาษาต่างๆ ไปทีละพวก จะเห็นว่าเรื่องใดมีผู้ศึกษาวิจัยมากแล้ว เรื่องใดเป็นเรื่องที่ยังไม่กระจ่างสมควรค้นคว้าวิจัยต่อไป เรื่องใดเป็นลูกโซ่หรือข่ายของปัญหาสมควรทำการวิจัยเป็นชุดของโครงการวิจัย ประโยชน์ข้อ 0.7.5 นี้จะอำนวยโดยตรงทั้งแก่นักวิจัยในอนาคต และแก่องค์กรหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่พิจารณาคำขอทำการวิจัย เช่นสำนักที่ดูแลเรื่องการทำวิจัยในมหาวิทยาลัยต่างๆ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ รวมไปถึงสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นต้น

1.7.6 เป็นการให้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยตามความต้องการของโลกยุคปัจจุบัน ในโลกยุคโลกาภิวัตน์นี้การสืบค้นข้อมูลให้ได้ครบถ้วน รวดเร็ว ถูกต้อง และไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปสืบค้นมีความสำคัญยิ่งขึ้นทุกที คงจะไม่เป็นการผิดพลาดไปจากความจริงนักถ้าจะคาดการณ์ว่าอย่างช้าที่สุดก็ภายในเวลาอีกประมาณ 10 ปีข้างหน้า (ราว พ.ศ. 2450) ห้องสมุดในประเทศไทย(อย่างน้อยที่สุดก็ในมหาวิทยาลัยใหญ่ๆ)

คงจะสามารถให้บริการสื่อสารสนเทศทั้งหมดขึ้นบนจอคอมพิวเตอร์แก่ผู้สืบค้นทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ถ้าสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีความประสงค์ก็จะสามารถเผยแพร่ผลงานวิจัยของ สกว. โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายงานการวิจัยเรื่อง “ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย” นี้ซึ่งคณะผู้วิจัยส่งให้ สกว. ทั้งในรูปของเล่มหนังสือ และในรูปของ diskette ผู้ที่สืบค้นทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและในต่างประเทศจะสามารถหาความรู้เรื่องชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยได้โดยง่ายถ้ากดเครื่องคอมพิวเตอร์ของตนเข้ามาใน web site ของ สกว. แล้วใช้คำสำคัญ เช่น minority peoples in Thailand หรือชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่ง เช่น Hmong Karen Mrabri ฯลฯ เท่าที่หาส่ง สกว. ในครั้งนี้สาระที่จะปรากฏขึ้นบนจอคอมพิวเตอร์จะเป็นภาษาไทย แต่ก็จะไม่เป็นการยากลำบากที่ สกว. จะมอบหมายให้นักวิชาการท่านใดท่านหนึ่งจัดทำเป็นภาษาอังกฤษด้วย คณะผู้วิจัยเองก็พร้อมที่จะพัฒนางานส่วนนี้ ถ้าหากมีผู้ให้ทุนสนับสนุน

1.8 วิธีดำเนินการวิจัย

1.8.1 การดำเนินการวิจัยในระยะแรก

การดำเนินการวิจัยในระยะแรก คือระยะเวลาก่อนที่จะได้รับทุนวิจัย และเมื่อได้รับทุนวิจัยแล้วในตอนต้น เป็นการอ่านงานและทำบรรณนิทัศน์งานที่อยู่ใกล้ตัวของผู้วิจัยแต่ละคน คือการอ่านหนังสือและบทความที่มีอยู่ในห้องสมุดของผู้วิจัยแต่ละคน เนื่องจากผู้วิจัยแต่ละคนทำงานวิจัยอยู่ในแวดวงที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยคนละไม่ต่ำกว่ายี่สิบปี ดังนั้นหนังสือและบทความที่มีอยู่ในห้องสมุดส่วนตัวจึงมีจำนวนมากพอสมควรของผู้วิจัยคนหนึ่งนั้นเป็นหนังสือที่สะสมเองและหนังสือเก่าที่สืบทอดกันมาในตระกูลนับได้สามชั่วคนและเป็นหนังสือและบทความที่ถ่ายเอกสารมาจากมหาวิทยาลัยต่างๆในต่างประเทศ ซึ่งผู้วิจัยได้ถ่ายเอกสารมาเป็นจำนวนมาก ในตอนแรกที่ถ่ายเอกสารมาก็ได้คิดจะนำมาใช้ในโครงการวิจัย แต่เป็นการถ่ายเอกสารมาสำหรับไว้สอนนักศึกษาหมาบบัณฑิตและดุขัณบัณฑิตที่ผู้วิจัยรับผิดชอบอยู่ แล้วก็เลยได้มาใช้ในโครงการวิจัยนี้ด้วย

1.8.2 การแบ่งกันรับผิดชอบงาน

เมื่อพิจารณาหนังสือและบทความที่อยู่ใกล้ตัวแล้วเสร็จคณะผู้วิจัยได้ประชุมตกลงกันแบ่งงานกันรับผิดชอบตามที่กล่าวไว้แล้วใน การแบ่งกันรับผิดชอบงานเป็นการแบ่งกันตามความสนใจและตามผลงานในอดีตที่ผู้วิจัยแต่ละคนเคยมีผลงานอยู่โดยศาสตราจารย์ ดร.คุณหญิงสุมฤญา รัตนกุล เป็นผู้เขียนบทนำทั้งหมด และเป็นผู้ทำบรรณนิทัศน์และสังเคราะห์เรื่องเกี่ยวกับกะเหรี่ยง ละว้า เกนชิว และกลุ่มชนทุกกลุ่มที่พูดภาษาตระกูลมลายู-พอลินีเซียน(ออสโตรเนเซียน) รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ เป็นผู้ทำบรรณนิทัศน์และสังเคราะห์เรื่องเกี่ยวกับกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร(ออสโตรเอเชียติก)ทั้งหมด ยกเว้นละว้าและเกนชิว ดร.ลักขณา ดาวรัตนหงษ์ เป็นผู้ทำบรรณนิทัศน์และสังเคราะห์เรื่องเกี่ยวกับกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลจีน-ทิเบตรวมทั้งม้ง-เย้าทั้งหมดยกเว้นกะเหรี่ยง และผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชารมณ วรณดี เป็นผู้ทำบรรณนิทัศน์และสังเคราะห์เรื่องเกี่ยวกับกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไทที่อพยพมาจากประเทศพม่าและประเทศลาว

1.8.3 การทำงานวิจัยตามแหล่งความรู้ต่างๆ

เมื่อแบ่งกันรับผิดชอบงานได้แล้ว คณะผู้วิจัยได้แยกย้ายกันไปตามห้องสมุดต่างๆ ที่คาดว่าจะมีงานทั้งที่เป็นบทความและหนังสือที่ผู้วิจัยแต่ละคนรับผิดชอบอยู่ เข้าไปสืบค้น อ่าน และทำบรรณนิทัศน์ให้เสร็จไปทีละชิ้นงาน พร้อมทั้งจดเลขหมู่หนังสือของชิ้นงานแต่ละชิ้นที่แต่ละห้องสมุดได้กำหนดไว้ และได้ระบุไว้ด้วยว่าชิ้นงานนั้นอยู่ในห้องสมุดใด เพื่อให้สะดวกสำหรับกรณีที่จำเป็นต้องกลับไปอ่านชิ้นงานนั้นอีกครั้งหนึ่ง ชิ้นงานที่ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าสำคัญก็ถ่ายเอกสารมาทั้งเล่มหรือถ่ายมาเฉพาะบางส่วนสำหรับกลับมาอ่านอีกครั้งหนึ่งในเวลาที่จะต้องทำการ วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลงานวิจัย การแยกย้ายกันไปทำงานวิจัยในแต่ละห้องสมุดทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดนี้คณะผู้วิจัยก็ยังช่วยเหลือร่วมมือกันได้อยู่เสมอ ด้วยการประชุมกันเป็นระยะๆ เพื่อรายงานความคืบหน้าให้กันและกันทราบ และผู้วิจัยแต่ละคนก็ได้ช่วยเหลือกันด้วยการถ่ายเอกสารที่อยู่ในขอบเขตการรับผิดชอบอีกคนหนึ่งมาให้ เมื่อทราบแล้วยังไม่มีเอกสารชิ้นนั้น

1.8.4 การกำหนดรหัสเพื่อเข้าคอมพิวเตอร์

เมื่อทำวิจัยมาได้ประมาณครึ่งทาง ผู้วิจัยแต่ละคนต่างตระหนักดีว่าขอบเขตเนื้อหาทางวิชาการของเอกสารที่หามาได้จะอยู่ในแวดวงของวิชาการสาขาใดบ้าง เพราะไม่ว่าจะหาเอกสารมาเพิ่มได้สักเท่าไร เอกสารที่ได้มาใหม่ก็ไม่ออกนอกแวดวงวิชาการสาขาที่คณะผู้วิจัยได้พบแล้ว เมื่อมาถึงจุดนี้คณะผู้วิจัยจึงร่วมประชุมกันเพื่อกำหนดรหัสสำหรับแบ่งหมวดหมู่ข้อมูลเพิ่มเติมจากการแบ่งหมวดหมู่ทางภาษาที่ได้เคยกำหนดไว้แล้วในตอนต้นเมื่อแรกเริ่มทำวิจัย คณะผู้วิจัยได้อภิปรายกันอย่างกว้างขวางว่ารหัสที่จะใช้จำแนกข้อมูลและเรียงลำดับข้อมูลนั้นควรจะมีลักษณะเช่นไร ได้ตกลงกันว่าจะใช้ฐานข้อมูล 16 หัวข้อ ที่จะยึดเป็นแนวทางในการประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับแต่ละกลุ่มชนที่พูดภาษาต่างตระกูลกัน ฐานข้อมูล 16 หัวข้อให้ใช้รหัส(code) เพื่อจะใส่ไว้ในมุมบนซ้ายของเอกสารแต่ละเรื่องประชุมได้มอบให้ ดร.ลักขณา ดาวรัตนหงษ์ เป็นผู้กำหนดรหัสแล้วแจ้งให้ผู้วิจัยทุกคนทราบ รหัสประจำหนังสือแต่ละเล่มที่คณะผู้วิจัยได้ตกลงกันให้ใช้ได้ เพื่อที่จะบันทึกข้อมูลทั้งหมดที่หามาได้เข้าเครื่องคอมพิวเตอร์จะแสดงให้เห็นตารางข้างล่างนี้

1.8.5 การเขียนรหัสประจำหนังสือแต่ละเล่มในโครงการวิจัยเรื่อง “ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย”

หนังสือแต่ละเล่ม ลงรหัสโดยใช้รหัสภาษา ตามด้วยรหัสหมวดหมู่ทางวิชาการ เช่น	
AAKmrMI	หมายถึง หนังสือเกี่ยวกับการอพยพเคลื่อนย้ายของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร
AA	หมายถึง Austroasiatic (ตระกูลภาษา/กลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร-เวียดนาม)
Kmr	หมายถึง ภาษา/กลุ่มชนที่พูดภาษาเขมร (Khmer)
MI	หมายถึง การอพยพเคลื่อนย้าย (Migration)

รหัสภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

รหัสภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ประกอบไปด้วยรหัสตระกูลภาษา + รหัสประจำภาษานั้นๆ คือ
รหัสตระกูลภาษา

AA	Austroasiatic	ตระกูลภาษา/กลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร-เวียดนาม
ST	Sino-Tibetan	ตระกูลภาษา/กลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลจีน-ทิเบต-พม่า ซึ่งได้รวม ม้ง-เย้า ไว้ด้วยเพื่อความสะดวกในการเรียงข้อมูล
MP	Malayo-Polynesian	ตระกูลภาษา/กลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลมาลาโย-โพลินีเซียน
TH	Tai	ตระกูลภาษา/กลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท
	Sve	แปลว่าหลายกลุ่มชาติพันธุ์ในตระกูลภาษานั้นๆ เช่น STSve = ชาวเขาหลายเผ่า

รหัสประจำภาษาต่างๆ ที่กล่าวถึงในบริเวณนี้

1. ภาษา/กลุ่มชาติพันธุ์ AA (Austroasiatic)

ชื่อภาษา/กลุ่มชาติพันธุ์		รหัส
1. กะซอง	Kasong	Ksg
2. กูย, กาย, ส่วย	Kuy	Kuy
3. เกนซิว, ซาไก, มานิก	Kensiw	Kns
4. ขมุ	Khmu	Kmu
5. เขมร	Khmer	Kmr
6. ชาวบน, ญ้อกร	Chaobon, Nyah Kur	Nyk
7. ชอง	Chong	Chg
8. ซะโอจ, อุด	Sa-oc	Soc
9. ซำเร, ซัมเร	Samre	Smr
10. โซ, โส	So	Soo
11. โซ (ทะวืง)	So (Thavuang)	Sov
12. เญอ, เยอ	Nyeu	Nyu
13. ถิ่น, มัล, ปรัย, ลัวะ	Tin, Thin, Mal, Pray	Tin
14. บรู, ข่า	Bru, Kha	Bru
15. ปลั่ง, สามเต้า	Plang, Samtao	Pla
16. ปะหล่อง, ดาล้าง, ดาละฮ้าง	Palaung, Dala-ang	Plg
17. มลาบรี, ทองเหลือง	Mlabri, Tongluang	Mrb
18. มอญ	Mon	Mon

19. ละเวือะ, ละว้า, ลัวะ	Lavua, Lawa, Lua	Lwa
20. ละเม็ต, ระเมต	Lamet, Lua	Lmt
21. ว้า	Wa	Waa
22. เวียดนาม, ญวน	Vietnamese	Vnm

2. ภาษา/กลุ่มชาติพันธุ์ MP (Malayo-Polynsion)

ชื่อภาษา/กลุ่มชาติพันธุ์		รหัส
23. มาเลย์, มาลายู, บาฮาซามาเลย์	Malay, Bahasa Malay	Mly
24. มอเก็น	Moken	Mkn
25. มอเกลีน	Moklen	Mkl
26. อุรักละไว	Urak Lawoi	Urk
27. ชาวเล	Chao Le	Chl
28. จาว่า	Java	Jav
29. เซม้าง	Semang	Sem
30. จาม	Cham	Cam

3. ภาษา/กลุ่มชาติพันธุ์ ST (Sino-Tibetan)

ชื่อภาษา/กลุ่มชาติพันธุ์		รหัส
31. กะเหรี่ยง	Karen	Kr1
กะเหรี่ยงสะกอ	Sgaw Karen	Kr2
กะเหรี่ยงโป	Pwo Karen	Kr3
กะเหรี่ยงบเว	Bwe	Kr4
กะยาห์	Kayah	Kr5
กะยัน, ปาดอง	Kayan, Padaung	Kr6
ตองสุ	Tongsu, Pa'o	Kr7
32. จิงป๋อ, จิงเพาะ, ตะฉิ่น	Jingpaw	Jgp
33. บิซู	Bisu	Bsu
34. ฟูนอย	Phunoi	Pun
35. พม่า	Burmese	Bur
36. ม้ง, แม้ว	Hmong, Meo	Hm1
ม้งจั่วะ, ม้งดำ, ม้งเขียว	Black/Blue/Green Hmong	Hmb, Hmg
ม้งเต๋อ, ม้งขาว	White Hmong	Hmw
37. ลาหู่, ละหู่, มูเซอ	Lahu, Muzur	Lh1

ลาหู่เปี๊, มูเซอแดง	Lahu Nyi, Red Lahu	Lh2
ลาหู่เนะ, มูเซอดำ	Lahu Na, Black Lahu	Lh3
ลาหู่เฉเมเล	Lahu Shehle	Lh4
ลาหู่ซี	Yellow Lahu	Lh5
38. เมี่ยน, เย้า	Mien, Yao	Yao
39. ลีซู, ลีซอ, แซลีสอ	Lisu	Lsu
40. อาข่า, อีเก้อ	Akha	Ak1
อาข่าหละบือ	Akha Labeu	Ak2
อาข่าลอยหมี่	Akha Lawymi	Ak3
อาข่าอุโล	Akha Ulo	Ak4
41. อุกอง	Ugong	Ugn
42. อิมปี, ก้อ	Mpi	Mpi
43. จีน	Chinese	Ch1
กวางตุ้ง	Cantonese	Ch2
แคะ	Hakka	Ch3
จีนกลาง	Mandarin	Ch4
แต้จิ๋ว	Taechiu	Ch5
ฟูเกี้ยน	Fukien	Ch6
ไหหลำ	Hainan	Ch7
ฮกเกี้ยน	Hokkien	Ch8
ฮ่อ, จีนฮ่อ	Haw, Yunnanese Chinese	Ch9

4. ภาษา/กลุ่มชาติพันธุ์ TH (Tai)

ชื่อภาษา/กลุ่มชาติพันธุ์	รหัส
44. ไท, ลาว	Tai, Lao
45. กะเลิง	Kaleung
46. โซ่ง	Song
47. ผู้ไท	Phu Thai
48. พวน	Phuan
49. แสก	Saek
50. ยอง	Yong
51. โย้ย	Yoy
52. ไทดำ	Tai Dam

53. ไทขึ้น, ไทเขิน	Tai Khun	Khun
54. ไทลื้อ	Tai Lu	Lue
55. ไทหย่า	Tai Ya	TYa
56. ไทใหญ่	Tai Yai, Shan	Yai
57. ไทญ้อ, ญ้อ	Tai Nyaw, Nyaw	Nyw
58. ลาวครั่ง	Lao Khrang	Khr
59. ลาวกลาง	Lao Klang	Klg
60. ลาวหล่ม	Lao Lom	Lom
61. ลาวเงี้ยว	Lao Ngaew	Ngw
62. ลาวตี้	Lao Ti	Lti
63. ลาวเวียง	Lao Wiang	Wia
64. ไทนุง	Tai Nung	Nun

หมายเหตุ รายชื่อภาษาต่างๆดังปรากฏข้างบนนี้คงยังไม่สมบูรณ์ หากขาดภาษาใดของผู้รู้โปรดกรุณาแจ้งให้คณะผู้วิจัยทราบด้วย

รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการ

1. ชชาติพันธุ์ :
ET	--ลักษณะเฉพาะทางชาติพันธุ์ การจัดกลุ่มชาติพันธุ์
Ethnic Groups
2. แผนที่ / สถิติ
MS	--แผนที่ สถิติ ข้อมูลทางสถิติ
Maps/Statistics
3. ประวัติ
HT	--ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และพัฒนาการของกลุ่มชน
History
4. การปกครอง / สังคม
SS	--การปกครอง การเมือง โครงสร้างและรูปแบบของสังคม
บทบาทของคนในสังคม โครงสร้างทางครอบครัว ระบบเครือญาติ
Social Structure
5. เศรษฐกิจ-อาชีพ
EC	--รายได้ รายจ่าย การประกอบอาชีพ เช่น เกษตรกรรม การหาปลา
การค้าสัตว์
Economics
6. การอพยพเคลื่อนย้าย
MI	--การเข้าสู่ประเทศไทย การอพยพเข้าสู่เมือง
Migration

7. ประชากรศึกษา	--จำนวนประชากร การคุมกำเนิด ภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตาย
PP	Population
8. นิเวศวิทยา	--ภูมิประเทศ ถิ่นฐานบ้านเรือน สิ่งแวดล้อม
EG	Ecology
9. สาธารณสุข	--การแพทย์พื้นบ้าน โรคภัยต่างๆ การเลี้ยงดูเด็ก/คนแก่
HL	Health
10. โภชนาการ	--โภชนาการ อาหารและน้ำดื่ม
NT	Nutrition
11. ภาษา / การสื่อสาร--ภาษา	การสื่อสาร การติดต่อกับภายนอก
LC	Language & Communication
12. การศึกษา	--การเรียนรู้ การสอน หลักสูตร
ED	Education
13. ความช่วยเหลือ	--ความช่วยเหลือจากภายในและภายนอกประเทศ ความช่วยเหลือ
	ทางด้านสาธารณสุขโรค
HP	Help
14. การท่องเที่ยว	--แหล่งท่องเที่ยว ปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
TR	Tourism
15. มานุษยวิทยาวัฒนธรรม	AN Anthropology :
--วัฒนธรรมทั่วไป	
ANGN	Anthro : general
--ความเชื่อ ได้แก่ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยม ข้อห้ามและข้อควรปฏิบัติ	
จักรวาลวิทยา	
ANBL Anthro	: belief
--ประเพณี จารีต ขนบธรรมเนียม พิธีกรรม	
ANTR Anthro	: tradition
--การแต่งกาย ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การประดับตกแต่งร่างกาย	
ANDR Anthro	: dressing
--การประดิษฐ์ ได้แก่ เทคนิคในการสร้างและประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ เช่น วิธีการทอ จักสาน	
แกะสลัก ฯลฯ	
ANTN	Anthro : technology
--วรรณกรรม ได้แก่ นิทานพื้นบ้าน ตำนาน เรื่องปรัมปรา	
ANFR Anthro	: folklore

--ศิลปะ ได้แก่ สิ่งให้สุนทรีย์รส เช่น ดนตรี การแสดง การวาดภาพ

-- ฯลฯ

ANAR Anthro : arts

ANOT Anthro : others

16. BB bibliography

1.8.6 การลงรหัสและการเรียงข้อมูลรหัส

ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นของ 1.8.5 ว่า หนังสือแต่ละเล่มที่นำมาประมวลลงไว้ในรายงานการวิจัยโครงการเรื่อง "ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย" นี้เป็นการลงรหัสโดยใช้รหัสภาษาแล้วตามด้วยรหัสหมวดหมู่ทางวิชาการ การลงรหัสนี้นักวิจัยในโครงการ 4 คนแยกกันเป็นผู้ลงรหัสตามขอบเขตความรับผิดชอบ โดยศาสตราจารย์ ดร.คุณหญิงสุมิตรา รัตนกุล ลงรหัสกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูล MP (Malayo-Polynesian) ทั้งหมด AA Lwa (ละว้า) AAKns (เกนชัว) AASak (ซาไก) และ STKr1-7 (กะเหรี่ยงกลุ่มต่างๆ)

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ ลงรหัสกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูล AA (Austroasiatic) หรืออีกชื่อหนึ่งว่า มอญ-เขมร ทั้งหมด ยกเว้น AALwa และ AAKns

ดร.ลักขณา ดาวรัตนหงษ์ ลงรหัสกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูล ST (Sino-Tibetan) ทั้งหมด ยกเว้น STKr1-7

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชารมณี วรรณดี ลงรหัสกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไท (TH) ทั้งหมด

การลงรหัสนี้เป็นการจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้ นักคอมพิวเตอร์บันทึกลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อรอที่จะเรียง (sorting) ข้อมูลรหัสต่างๆ print ออกมาเพื่อให้ นักวิจัยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลต่อไป การลงรหัสในโครงการวิจัยนี้จำเป็นที่นักวิจัยจะต้องเป็นผู้ลงรหัสเอง จะใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำโดยอัตโนมัติได้ เพราะมีหนังสือจำนวนมากที่ให้ความรู้เกี่ยวกับชนหลายเผ่า หลายกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้วิจัยจะต้องลงรหัสให้ครบทุกเผ่า นอกจากนี้ยังมีบางเผ่าที่ชื่อมีปัญหา ตัวอย่างเช่นเรื่องเกี่ยวกับละว้า (AALwa) ละว้า (ถิ่น, มัล, ปรัย) ที่ลงรหัสไว้ที่ชื่อเดียวคือ AA(Tin) และอุก๋อง (STUgn) ที่มีหลายบทความเรียกเขาเป็นภาษาไทยว่า ละว้า ซึ่งคนที่ไม่ทราบเรื่องอาจลงรหัสว่า AALwa ได้ ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับการเรียกชื่อละว้า และละว้าสับสนนี้ผู้วิจัยได้เขียนเป็นบทความอธิบายไว้แล้ว ("ละว้าและละว้า" วารสารภาษาและวัฒนธรรม ปีที่ 4 ฉบับที่ 1/2527 : หน้า 56-78) ปัญหาการสับสนเรื่องชื่อในแต่ละกลุ่มแต่ละเผ่ามีไม่ใช่น้อย คณะผู้วิจัยได้ค้นคว้าเก็บเป็นข้อมูลส่วนตัวของแต่ละคนไว้ นับเป็นเวลากว่าสิบปี ไม่ใช่เพิ่งมาค้นคว้าทราบเรื่องเมื่อมารับงานในโครงการวิจัยนี้ ดังนั้นจึงเป็นไปได้เองที่จะให้นักคอมพิวเตอร์ท่านใดจัดทำชุดคำสั่งเพื่อจะลงรหัสชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆอย่างอัตโนมัติ

เมื่อลงรหัสแยกกลุ่มชนกลุ่มน้อยตามภาษาที่พูดแล้ว คณะผู้วิจัยได้ลงรหัสหมวดหมู่ทางวิชาการ 16 หมวดหมู่ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในหน้า 57-59 หนังสือและบทความเรื่องใดเป็นการ กล่าวตามเนื้อหาทางวิชาการมากกว่า 1 สาขาวิชาก็ลงรหัสไว้ทุกสาขาวิชา เพื่อไม่ให้เกิดจุดบอด และเพื่อให้ผู้ที่ใช้รายงานการวิจัยนี้ได้รับผลประโยชน์ครบถ้วน

ส่วนการเรียงรหัสข้อมูลนั้นเป็นการเรียงตามตัวอักษรไปตามปรกติจาก A-Z เพราะการเรียงข้อมูลตามตัวอักษรเป็นสิ่งที่นักค้นคว้าทุกคนเคยใช้เป็นประจำอยู่แล้ว เช่นพจนานุกรมส่วนมากก็ใช้การเรียงตามตัวอักษร สารานุกรม (Encyclopaedia) แทบทุกชุดใช้การเรียงตามตัวอักษร รายงานการวิจัยครั้งนี้จึงใช้บ้างเพื่อให้ความสะดวกแก่นักค้นคว้าที่จะมาค้นข้อมูลในรายงานการวิจัยนี้จะได้ไม่ต้องมีกังวลในการปรับวิธีคิดใหม่

การเรียงตามตัวอักษรไปจาก A-Z นี้ใช้กับสองส่วนของรหัส คือรหัสตระกูลภาษาที่จะเรียงตามตัวอักษร โดยให้ AA มาก่อน ตามด้วย MP ST และ TH ตามลำดับ ส่วนภายในตระกูลภาษาเองก็เรียงตามรหัสตัวอักษรอีกเช่นกัน แต่ในคราวนี้เป็นเรียงตามตัวอักษรในอักษรวิไทย คือ ก-ฮ ดังนั้นในบรรดาชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูล AA จึงเรียงอยู่ไว้ก่อนเกนชิว เกนชิวไว้ก่อน ซ่า จนถึงโล่ตริ (ตามที่ได้กล่าวไว้ในหน้า 54-55) การเรียงตัวอักษรในผลงานที่กล่าวถึงชน กลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูล MP ST และ TH ก็เป็นเช่นนี้ด้วย

การเรียงลำดับหมวดหมู่ทางวิชาการนั้นเรียงตามที่ปรากฏในหน้า 57-59 ไม่ได้เรียงตามตัวอักษรไม่ว่าจะเป็นแบบ A-Z หรือแบบ ก-ฮ ดังนั้นอาจเป็นการยากอยู่บ้างสำหรับผู้ใช้ในครั้งแรกๆ แต่ถ้าหมั่นเปิดดูหน้า 57-59 บ่อยๆ ก็จะเกิดความคล่องตัวไปเอง ทราบว่าพอถึงหมวดวิชาการนี้แล้วต่อไปจะเป็นหมวดวิชาการอะไร ที่คณะผู้วิจัยเรียงลำดับหมวดหมู่ทางวิชาการเช่นนี้เพราะจัดตามธรรมชาติของการดำเนินความ เมื่อเราต้องการค้นหาเรื่องของชนกลุ่มชาติพันธุ์ใดๆ คนส่วนมากที่ไม่มีความรู้แก่มากนักเกี่ยวกับชนกลุ่มนั้นก็มักจะถามหาเรื่อง ET (การจัดกลุ่มชาติพันธุ์ ลักษณะเฉพาะทางชาติพันธุ์) ไว้ก่อน แล้วก็ต้องถามหา MS (แผนที่และสถิติ) ที่จะช่วยให้ได้ภาพของชน กลุ่มนั้นเรื่องถิ่นที่อยู่และจำนวน ต่อไปจึงอยากทราบเรื่องอื่นๆจนถึงเรื่อง TR (แหล่งท่องเที่ยว) ปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และ BB (บรรณานุกรมเกี่ยวกับเรื่องชนเผ่าพันธุ์) เป็นการกล่าวถึงความรู้ทั่วไป แล้วจึงตามด้วยความรู้เฉพาะทางต่างๆ แล้วจบด้วยบรรณานุกรม เรื่องใดที่ไม่มีกล่าวเกี่ยวกับชนกลุ่มนั้นๆ ก็ข้ามไป การเรียงลำดับเช่นนี้ใช้ทั้งในตารางสรุป และในบรรณานุกรมที่ให้บรรณนิทัศน์ การอ่านเรียงลำดับที่จัดให้เป็นการให้ภาพรวมทั้งหมดเกี่ยวกับชนกลุ่มนั้นๆ แต่ผู้ที่ไม่ต้องการหรือมีเวลาไม่พอก็ไม่จำเป็นต้องอ่านทั้งหมด เพราะค้นจากสารบัญชั้รายงานการวิจัยนี้ก็จะได้ทราบแล้วว่าความรู้ส่วนที่ตนต้องการนั้นอยู่ในหน้าใด หากไม่มีเวลาแม้จนกระทั่งการอ่านบรรณนิทัศน์ก็ยังสามารถอ่านหาความรู้ได้จากการพิจารณาตารางที่คณะผู้วิจัยจัดทำเสนอให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยทุกกลุ่มอย่างคร่าวๆ โดยบอกลำดับที่ หัวข้อวิชาการ ปีที่พิมพ์ ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง ประเภทเอกสาร (เป็นต้นว่าเป็นบทความหรือหนังสือ หรือวิทยานิพนธ์) ผู้อ่านตารางสรุปแล้วเห็นว่าเรื่องใดน่าสนใจจึงพลิกอ่านบรรณนิทัศน์ต่อไป ตารางแสดงความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ นี้ก็มีการเรียงลำดับตามกลุ่มชาติพันธุ์และภาษา เช่น AA ขึ้นก่อนอีกเช่นกัน และได้จัดทำสารบรรณของตารางต่างๆ ไว้ในตอนต้นของรายการการวิจัยนี้ด้วย ผู้ใช้รายงานการวิจัยนี้จึงค้นหาความรู้ที่ต้องการได้ด้วยความสะดวก

1.9 ชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ

การใช้รหัส AAA ไม่ได้บ่งถึงกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก (ซึ่งใช้รหัส AA) แต่เป็นการบ่งถึงชิ้นงานที่กล่าวถึงเรื่องราวด้านต่างๆ ของกลุ่มชนหลายกลุ่มชนที่ต่างตระกูลภาษากันรวมอยู่ในเล่มเดียวกันนั้น งานลักษณะนี้พบมากในศตวรรษที่สิบเก้า โดยมากเป็นรายงานการเดินทางของข้าราชการ พ่อค้า และนักบวชในศาสนาคริสต์ต่างๆ นิกายที่ได้เดินทางไปในถิ่นทุรกันดารและได้พบกับบรรดาชนกลุ่มน้อย จึงจดบันทึกเรื่องภาษาและวัฒนธรรมตลอดจนเรื่องราวต่างๆ ของชนกลุ่มน้อยไว้ให้เราได้อ่านกัน

งานประเภทที่ลงรหัส AAA คืองานที่กล่าวถึงชนกลุ่มน้อยตั้งแต่สองเผ่าขึ้นไปละกันนี้มีความแตกต่างกันในเรื่องคุณภาพของงาน กล่าวคือชิ้นงานที่นักบวชเป็นคนเขียนส่วนมากจะพรรณนาละเอียดดี เพราะคริสตจักรทั้งทางคาทอลิกและโปรเตสแตนต์มักมีนโยบายให้บาทหลวงและสาธุคุณของเขาแต่ละท่านมีความเชี่ยวชาญในเรื่องของชนเผ่าใดเผ่าหนึ่งเป็นพิเศษ จึงให้ประจำอยู่กับชนเผ่านั้นเลย ส่วนงานของข้าราชการ พ่อค้า และนักเดินทางต่างๆ มักไม่ให้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง เพราะเดินทางผ่านไปผ่านมาเพียงชั่วระยะเวลาไม่นานนัก ตัวอย่างงานของนักเดินทางที่กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยก็มีเช่นงานของนาย Henri Mouhot (1863) ตัวอย่างงานของสาธุคุณโปรเตสแตนต์ที่เป็นที่รู้จักกันดีคืองานของ William C. Dodd (1923 แปลเป็นไทยโดยนายชวตลี หุตะโกวิท, 2511) กล่าวถึงคนไทยในภาคเหนือของประเทศไทยและที่กล่าวบรรยายไว้มากคือคนไทยที่อยู่อย่างชนกลุ่มน้อยในประเทศจีน ถึงแม้ว่าโครงการวิจัยเรื่อง "ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย" จะจำกัดขอบเขตไม่กล่าวถึงเรื่องของคนไทยที่มีความเป็นอยู่เป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศอื่น แต่ก็จำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงงานของสาธุคุณ William C. Dodd ไปด้วยเพราะเป็นชิ้นงานที่เป็นที่รู้จักกันดีมากในวงการผู้ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไท เนื่องจากเป็นชิ้นงานที่พิมพ์เผยแพร่ทั้งในภาษาอังกฤษและภาษาไทย และตีพิมพ์ออกมาในระยะเวลาที่ไม่ใครมีผู้แต่งเกี่ยวกับเรื่องนี้

งานลักษณะที่กล่าวคละกันไปเรื่องชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ที่เป็นที่ยู้งกันดีในระยะเวลาอันเป็นปัจจุบันร่วมสมัยกับเราเล่มแรกๆ ที่ควรกล่าวถึงคือเรื่อง "สามสิบชาติในเชียงราย" โดยบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2493) ผู้แต่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย มีความรอบรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มต่างๆ ในจังหวัดเชียงรายได้ดียิ่ง แต่ไม่ได้ศึกษาวิชามานุษยวิทยาหรือภาษาศาสตร์หรือวิชาอื่นใดที่นักวิชาการปัจจุบันที่ศึกษาเรื่องชนกลุ่มน้อยมักศึกษา อย่างไรก็ตามงานของบุญช่วย ศรีสวัสดิ์เป็นจุดเริ่มต้นที่ผู้ศึกษาเรื่องชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยจะละเอียดเสียมิได้ ข้อมูลที่ให้แม้จะเป็นข้อมูลเก่าก็เป็นประโยชน์มากและแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งได้เดินทางไปในดินแดนของชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นอย่างแท้จริง เช่นเรื่องที่พรรณนาวิถีที่ขึ้นรถต๋อรถขึ้นไปจนถึงหมู่บ้านลีซอในสมัยนั้น เป็นต้น

งานของ O. Gordon Young เรื่อง The Hill Tribes of Northern Thailand พิมพ์ครั้งแรก ค.ศ. 1961 และต่อมาได้ตีพิมพ์อีกหลายครั้งโดยสยามสมาคมก็เป็นชิ้นงานที่เราจะละเอียดเสียมิได้เมื่อต้องการศึกษาเรื่องชาวเขาในประเทศไทย ถึงแม้ว่าข้อมูลบางอย่างเช่นจำนวนประชากร อาชีพ วิธีการดำเนินชีวิต ฯลฯ ที่กล่าวไว้ในเรื่องนี้จะเปลี่ยนแปลงไป แต่หนังสือเล่มนี้ก็บรรยายให้เราทราบว่าเดิมเป็นอย่างไร ก่อนสมัยที่ความเจริญและนักท่องเที่ยวจะขึ้นไปหาชาวเขา

งานที่เขียนในทศวรรษที่ '60 ที่เด่นมากคือเล่มของ Lebar, Frank M., Gerald C. Hickey และ John K. Musgrave เรื่อง Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia (1964) หนังสือเล่มนี้ไม่ได้กล่าวเฉพาะชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย แต่กล่าวทั่วไปทั้งอาณาบริเวณเอเชียอาคเนย์ กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทั้งกลุ่มน้อยและกลุ่มใหญ่ แล้วก็กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทยด้วย วิธีการพรรณนาใช้ระบบเดียวกันทั้งหมด คือเริ่มต้นด้วยการอธิบายเรื่องชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของถิ่นที่อยู่ ประชากร ความสัมพันธ์ด้านภาษา ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ เครือญาติ ครอบครัว การแต่งงาน ฯลฯ ด้วยเหตุที่ผู้แต่งทั้งสามคนเป็นนักมานุษยวิทยา และการค้นคว้าวิจัยทางมานุษยวิทยาในทศวรรษที่ 60 นั้นมักเน้นเรื่องการศึกษาาระบบเครือญาติและครอบครัว หนังสือเล่มนี้จึงมักให้ตัวอย่างคำเครือญาติ (Kinship terms) ในภาษาของชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ด้วย แต่เขียนคำอ่านคำเครือญาติด้วยอักษรโรมันธรรมดา ไม่ได้ใช้สัทหกอักษร (phonetic alphabet)

ใน ค.ศ. 1964 นี้เองปรากฏงานสำคัญอีกเล่มหนึ่งคือเรื่อง "ชาติวงศ์วิทยาว่าด้วยชนชาติเผ่าต่างๆ ในประเทศไทย" ซึ่ง เอ. คาร์ และพันตรี อี. ไฮเดนฟาเดนเป็นผู้แต่ง ผู้แต่งทั้งสองเป็นชาวต่างประเทศที่เข้ามาทำงานอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน เราไม่ทราบประวัติของคาร์แต่ทราบว่าไฮเดนฟาเดนเป็นชาวเดนมาร์กซึ่งเข้ามารับราชการเป็นตำรวจอยู่ในประเทศไทย ทั้งสองคนมีความสนใจเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยเป็นอันมาก และทำงานอย่างใกล้ชิดให้กับสมาคมค้นคว้าทางวิชาการของไทย คือสยามสมาคม แต่เนื่องจากผู้แต่งทั้งสองมิได้มีใครได้รับการศึกษาอย่างมีระบบในวิชามานุษยวิทยา สังคมวิทยา ฯลฯ หรือวิชาอื่นใด การอ่านหนังสือเล่มนี้จึงต้องอ่านด้วยความระมัดระวังและตรวจสอบกับหนังสืออื่นที่มีความเป็นปัจจุบันมากกว่า

ในระยที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาทำสงครามในประเทศเวียดนาม และมีความสนใจในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์เป็นพิเศษ มีเอกสารเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์ตีพิมพ์ออกมาหลายเล่ม บางเล่มก็ไม่เป็นที่เปิดเผย ใช้เฉพาะในราชการของกระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกา เล่มที่รู้จักกันดีได้แก่ Ethnographic Study Series. Minority Groups in Thailand ซึ่งจัดทำโดย The Cultural Information Analysis Center และ Center for Research in Social Systems ในกองทัพบกของสหรัฐอเมริกา (1970) หนังสือเล่มนี้ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทยจำนวนทั้งสิ้น 18 กลุ่ม และมีการทำบรรณานุกรมไว้อย่างละเอียดดีมาก

นอกจากงานที่เกี่ยวข้องกับการทหารและการรักษาความปลอดภัยที่กระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกาเป็นผู้สนับสนุนรายใหญ่แล้ว งานที่เกี่ยวข้องกับองค์การระหว่างประเทศ เช่น SEATO (South East Asia Treaty Organization) ก็มีอยู่บ้าง เช่นงานรวบรวมพจนานุกรมภาษาม้งขาว (สุริยา รัตนกุล, 2515) งานของพัทธกาสายทุ งานของอดิน รพีพัฒน์ เป็นต้น

ส่วนคริสตจักรซึ่งได้กล่าวแล้วว่าสนใจที่จะเผยแพร่ศาสนาในหมู่ชนกลุ่มน้อยมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ศตวรรษที่สิบเก้าแล้ว ในระยะต่อมาทำงานในมิติทางสังคมเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยด้วย มีผลงานที่ตีพิมพ์ออกมาเช่นเรื่อง Refugee Relief Programmes ซึ่งเป็นผลงานของ The Church of Christ in Thailand (1987) ได้รายงานเกี่ยวกับผู้อพยพลาวและญวน เขมร และกะเหรี่ยง

กลุ่มนักวิชาการเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัย มีการวิจัยเรื่อง "การศึกษาของชาวไทยใหญ่ จีนฮ่อ ลัวะ และกะเหรี่ยง (2513) ซึ่งเป็นรายงานผลการวิจัยทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีคณะและสถาบันต่างๆ ในมหาวิทยาลัยที่มีการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง เช่นคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะอักษรศาสตร์และคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา และปัตตานี ฯลฯ ซึ่งคณะและสถาบันเหล่านี้ส่วนมากมีรายการชื่อผลงานวิจัยของหน่วยงานให้ผู้สนใจได้ถามได้ทราบ สำหรับวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตในสาขาวิชาต่างๆ นั้น ส่วนมากไม่ทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มไว้ในเล่มเดียวกัน วิทยานิพนธ์ส่วนมากศึกษาลงลึกไปในเรื่องกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่ง มีที่นำมาเปรียบเทียบกับระหว่างชนสองกลุ่มบ้างแต่ไม่มากนัก ไม่ใคร่พบที่กล่าวถึงกลุ่มชนหลายกลุ่มในการศึกษาเพื่อเขียนวิทยานิพนธ์นั้นๆ

1.10 นโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย

เกี่ยวกับเรื่องนี้คงจะมีข้อความที่สำคัญอย่างน้อยที่สุดสองข้อที่เราจะอดนึกถึงเสียมิได้ คำถามแรกคือประเทศไทยมีนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยหรือไม่ ถ้ามีมีว่าอย่างไร

คำถามแรกค่อนข้างตอบยาก เพราะนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยไม่ได้เขียนไว้ในที่ใดเป็นพิเศษ แต่จะกล่าวว่าประเทศไทยไม่มีนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยคงไม่ได้ เพราะถ้าไม่มีนโยบายเรื่องราวที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยคงจะเป็นเรื่องที่เป็นปัญหาสวนยากที่จะแก้ไขยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ ถ้าไม่มีนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยก็คงไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นในกรมประชาสงเคราะห์เพื่อดูแลเรื่องเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวเขาเผ่าต่างๆ ถ้าไม่มีนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยก็คงไม่มีการจัดการเกี่ยวกับผู้ถือศาสนาอิสลามตลอดจนการตั้งผู้นำให้เป็นจุฬาราชมนตรีทำหน้าที่ปกครองดูแลกันตามลำดับชั้น ถ้าไม่มีนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยก็คงไม่มีการจัดตั้งโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) และมีมติให้ยุติธรรมทำการตัดสินความตามประเพณีของศาสนาอิสลาม สิ่งที่เป็นอยู่ดังที่ยกตัวอย่างมานี้และตัวอย่างอีกมากมายที่กล่าวไว้ในบรรณนิทัศน์คงจะชี้ว่าประเทศไทยมีความคิดและมีนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย อย่างน้อยที่สุดก็มีบุคคลจำนวนหนึ่งที่ทำหน้าที่คิดอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย มาถึงตรงนี้ก็คงจะมีคำถามว่าแล้วทำไมไม่มีนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร คำตอบที่น่าจะเป็นได้อย่างน้อยที่สุดก็มีสองคำตอบ คำตอบที่หนึ่งคือว่าคนไทยนิยมทำอะไรตามธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันมานานมากกว่าที่จะต้องเขียนลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเสียทุกอย่าง ความนิยมเขียนลงเป็นลายลักษณ์อักษรมีมาภายหลังที่ได้ติดต่อกับประเทศตะวันตกแล้ว และอย่าลืมนำมาใช้ในการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรกับชาติตะวันตกตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์จนถึงสิ้นรัชกาลที่ห้าก็ทำให้ไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบต้องเสียทั้งสิทธิและดินแดนมากมาย จึงเป็นการยากที่จะให้คนไทยชอบทำอะไรเป็นลายลักษณ์อักษร คำตอบที่สองคือคนไทยไม่นิยมเขียนนโยบายเรื่องชนกลุ่มน้อยเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะเกรงจะถูกโจมตี คือนำไปด่าว่าว่าไม่ดีอย่างโน้นอย่างนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยหัวเลี้ยวหัวต่อคือในสมัยรัชกาลที่ห้าที่ต้องชิงไหวชิงพริบกับทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งพยายามหาข้ออ้างต่างๆ ที่จะยึดเอาอาณาเขตชายแดนไปจากไทย จึงมีเหตุผลที่เข้าใจได้ว่าทำไม

รัฐบาลไทยในสมัยนั้น (และก็ติดเป็นประเพณีในสมัยต่อมา) จึงไม่นิยมเขียนลงเป็นลายลักษณ์อักษรเรื่องนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย

คำถามต่อมาคือว่าขณะนี้เราพบปัญหาอย่างที่ได้เกิดในสมัยรัชกาลที่ห้าหรือยัง ถึงเวลาแล้วหรือยังที่จะเขียนนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย สิ่งนี้คงจะเป็นสิ่งที่นักวิชาการกับนักปกครองมองไม่เหมือนกัน นักวิชาการมักต้องการให้เรื่องทุกอย่างกระจ่างที่สุดเพื่อประโยชน์ในการตอบคำถาม ในการอ้างถึง แต่นักปกครองมักมีความคิดสูงสุดว่าทำอะไรประเทศจึงจะไม่มีปัญหา การจะคิดเลือกอย่างไรจึงมักอยู่ที่ว่าใส่หมวกใบใดอยู่ด้วย สำหรับผู้วิจัยเองคิดว่าถึงเขียนลงมาเป็นลายลักษณ์อักษรปัญหาก็ยังมีน้อย เพราะเป็นไปไม่ได้ที่รัฐบาลไทยจะเขียนนโยบายว่าให้แยกชนกลุ่มน้อยไปไว้ต่างหากในที่จำกัด เช่น ghetto หรือไม่มีทางที่รัฐบาลไทยจะเขียนนโยบายว่าให้กีดกันชนกลุ่มน้อย ถ้าจะเขียนนโยบายรัฐบาลไทยก็คงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องเขียนว่าให้ใช้นโยบายรวมพวกถือว่าชนกลุ่มน้อยเป็นคนสัญชาติไทยเหมือนกัน ปัญหาที่จะเกิดก็คือการให้คำจำกัดความว่าชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้ามาตั้งแต่ครั้งใดให้ถือเป็นคนไทย ให้บัตรประชาชน ให้มีเลขทะเบียนบ้าน และชนกลุ่มน้อยที่อยู่ติดที่ดินแต่ดั้งเดิมนั้นก็ให้สัญชาติไทยด้วย ฯลฯ ถ้ามีรายละเอียดแนชัดการเขียนนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษรก็จะตอบปัญหาประเภทบ้างที่ว่า ถ้าไม่มีลายลักษณ์อักษรหมายความว่าไม่มีนโยบายลงไปได้ และประเทศไทยก็จะมีศักดิ์ศรีสูงเด่นในอารยประเทศว่าเป็นประเทศที่ปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อยอย่างมีมนุษยธรรม

1.11 กลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลมลายู-โปลีเนเซียน (รหัส MP)

การใช้รหัส MP บ่งถึงกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลมลายู-โปลีเนเซียน (Malayo-Polynesian) ความจริงตระกูลภาษานี้มีชื่อใหม่ว่าออสโตรเนเซียน (Austronesian) แต่คณะผู้วิจัยไม่ใช่ชื่อใหม่ เพราะชื่อใหม่เป็นที่รู้จักน้อยในประเทศไทย และถ้าย่อว่า AN ก็จะไปซ้ำกับรหัสทางวิชาการ AN ซึ่งหมายถึงสาขาวิชามานุษยวิทยา (Anthropology) ซึ่งอาจจะทำให้สับสนได้

ตระกูลภาษามลายู-โปลีเนเซียนที่รู้จักกันในประเทศไทยมากที่สุดคือภาษามลายู ภาษาของชาวเล และภาษาจามโดยไล่ระดับความสำคัญลงไปตามลำดับ ที่สำรวจพบมากที่สุดได้แก่ชิ้นงานเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษามลายู ถ้านับเป็นคำร้อยละก็นับว่ามีมากเกิดกว่า 95% ของชิ้นงานทั้งหมดที่เกี่ยวกับกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลมลายู-โปลีเนเซียน งานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาชาวเลมีจำนวนรองลงไป นับได้ประมาณ 4% แต่ปรากฏทั้งในชื่อชาวเล มอแกน มอเกลิน อูรักละโว้ย นับเป็นกลุ่มย่อยลงไป แต่ชื่อรวมที่คนไทยที่รู้จักดีที่สุดคือชาวเล สำหรับภาษาจามนั้นไม่มีผู้เขียนถึง เพราะชุมชนจามในประเทศไทยหลอมละลายตนเองเข้าเป็นไทยหมดแล้ว มีความพยายามที่สืบค้นหากกลุ่มชาติพันธุ์นี้อยู่บ้างโดยนักวิชาการของมหาวิทยาลัยมหิดล เช่นงานของสุชมาวดี ขำศิริ (2525) งานของพรทิพย์ อุดมรัตน์ และคณะ (2532) งานของจารุวรรณ โล่ห์วีระ และคณะ (2535) งานที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์จามที่พบมีไม่ถึง 10 ชิ้น เขียนเกี่ยวกับสาขาวิชาการวัฒนธรรม (คือที่ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า ANGN) เกือบทั้งหมด งานเหล่านี้ไม่มีความลุ่มลึก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหาข้อมูลไม่ได้ เนื่องจากชาวจามกลายเป็นไทยหมดแล้ว

ชิ้นงานที่เกี่ยวกับชาวเลมีประมาณ 50 ชิ้นงาน เกาะกลุ่มกันอยู่มากที่สุดในสาขาวิชาการวัฒนธรรม (ANGN) เป็นส่วนมากประมาณครึ่งหนึ่ง ส่วนที่เหลืออีกครึ่งหนึ่งนั้นมิตีเกี่ยวกับงานศิลปะ (คือที่ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า ANAR) เพียง 1 ชิ้นงาน ได้แก่เรื่องเกี่ยวกับการเดินเรือแข็งแรง (สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ 2524 และ 2529) ส่วนที่เกี่ยวกับความเชื่อศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม ฯลฯ (ที่ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า ANBL) ก็มีอยู่เพียงชิ้นเดียวของผู้แต่งคนเดียวกันเกี่ยวกับไม้กายุธาดัก (2529) ในส่วนที่เกี่ยวกับวรรณกรรม นิทานพื้นบ้าน ตำนาน เรื่องปรัมปรา (ที่ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า ANFR) ก็ได้พบเพียง 1 เรื่อง คือในงานของจรัส จ๊ะสมันเรื่อง "การศึกษานิทานชาวเลจังหวัดสตูล (2534) ซึ่งนับว่าเก็บรวบรวมนิทานของชาวเลมาได้ค่อนข้างดี งานค้างที่น่าจะมีผู้วิจัยรุ่นใหม่ทำต่อไปได้คือการศึกษานิทานชาวเลในอื่นๆ เช่นที่ภูเก็ตและพังงา ถ้าหากมีการจัดทำ Motif-index ของนิทานชาวเลก็จะช่วยให้เราเห็นพัฒนาการของนิทานและได้ทราบเรื่องเกี่ยวกับโลกทัศน์และความเชื่อของชนกลุ่มน้อยกลุ่มนี้ งานชนิดนี้ก็เป็นงานริบด่วนเช่นเดียวกับที่เคยเขียนไว้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลก็มีการพัฒนาเข้าไปเหมือนชนกลุ่มใหญ่ของประเทศอย่างรวดเร็วมาก หากไม่ทำการวิจัยภายในยี่สิบปีนี้ก็อาจไม่มีอะไรเหลืออยู่ให้ทำในกาลต่อไป

นักวิจัยที่มีผลงานเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมของชาวเลมากมีเช่น สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ วิสิฐฐะมยะเดียว ปรีชา นุ่นสุข อร กุ้งแก้ว เป็นต้น บุคคลเหล่านี้เขียนอธิบายเรื่องของชาวเลในแง่วัฒนธรรมทั้งนั้น ประเพณีของชาวเลที่มีผู้กล่าวถึงมากที่สุดคือประเพณีลอยเรือ คือเขียนถึงเรื่องนี้ทั้งในงานของนก กุศลเชษฐ์ (2522) ในงานของอมร แสงมณี (2524) ในงานของวิชัย อนันตมงคลกุล (2528) สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ เขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ถึง 4 เรื่อง ใน พ.ศ. 2529 คือเรื่องการเตรียมสร้างเรือพิธี ประเพณีลอยเรือชาวเล พิธีกรรมก่อนลอยเรือ และวันลอยเรือ จึงนับว่าเรื่องเกี่ยวกับประเพณีสำคัญของชาวเลเรื่องนี้ได้มีผู้พรรณนาไว้มากพอสมควร แต่สิ่งที่ขาดก็คือผู้เขียนแต่ละท่านมักจะเขียนแต่เรื่องราวประเพณีลอยเรือทำอะไร (How) แต่ไม่มีใครมีผู้ใดสืบค้นไปถึงเรื่องทำไมชาวเลจึงทำพิธีลอยเรือ ทำเพราะเป็นเรื่องทางศาสนาดั้งเดิม หรือเพราะทำตามนิยายปรัมปรา (myth) เรื่องใด นับว่าขาดส่วน Why ไปอย่างน่าเสียดาย น่าที่นักวิจัยรุ่นใหม่จะสืบค้นเรื่องนี้ให้ได้ และน่าจะบันทึกไว้เป็นวิดิทัศน์ เพราะคำอธิบายไม่ว่าจะขัดแย้งเช่นไรก็สู้การมองเห็นภาพไม่ได้ เมื่อกล่าวถึงวิดิทัศน์และภาพยนตร์ที่ใช้บันทึกวัฒนธรรมประเพณีของชนกลุ่มน้อยนี้ จะขอกล่าวเลยไปถึงในส่วนที่เกี่ยวกับชาวเขาและชนกลุ่มน้อยอื่นๆ กลุ่ม คือคณะผู้วิจัยพบว่าภาพยนตร์ (โดยมากเป็น 16 มม.) ที่บันทึกเรื่องของชนกลุ่มน้อยไว้ในราว ค.ศ. 1960-1980 หลายต่อหลายเรื่องนั้น ปัจจุบันนี้เสียเกือบหมดแล้ว เมื่อไปขอยืมดูก็พบว่าพร่าเลือนจนดูไม่รู้ว่าเป็นเรื่องอะไร ดังนั้นการบันทึกข้อมูลทางวัฒนธรรมลงบนวิดิทัศน์หรือภาพยนตร์จะต้องพิถีพิถันมากกับขบวนการเก็บรักษา ระบบการยืมออกและระบบการคืน มิฉะนั้นเราก็จะต้องสูญเสียข้อมูลทางวัฒนธรรมไปอย่างน่าเสียดาย และข้อมูลทางวัฒนธรรมจำนวนมากเป็นเรื่องที่หายแล้วหายเลย หาทดแทนไม่ได้ เพราะลูกหลานของชนกลุ่มน้อยไม่ได้สนใจในวัฒนธรรมของเขาแล้ว หรือว่าถ้ายังสนใจอยู่บางครั้งก็สนใจในแง่ที่เอาไว้อวดรับนักท่องเที่ยว เช่นไม่ว่าบริษัททัวร์จะนำเงินไปให้ชาวเล ณ ตำบลแห่งหนึ่งจัดพิธีลอยเรือให้นักท่องเที่ยวดู ชาวเลกลุ่มนั้นก็ทำให้ดูทั้งนั้น โดยไม่คำนึงถึงกำหนดเวลาดั้งเดิมที่ใช้ทำพิธีลอยเรือปลากั๊ก เป็นที่น่าคิดว่าหากบริษัทท่องเที่ยวสั่งให้เพิ่มแถวของพิเศลงไปเป็นการเอาใจนักท่องเที่ยวที่ไม่รู้อะไร เช่นสั่งให้มีกระบวนแห่กลอง

ยาวเพิ่มไปอีก ชาวเลจะยอมทำไหม ถ้ายอมทำก็เป็นเรื่องน่าเป็นห่วงว่าวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในบ้านของเรา
นี้คงจะอยู่ได้ไม่นาน คงจะเลือนหายไปหมดในนามของการพัฒนา

รองลงมาจากชิ้นงานที่เกี่ยวกับมานุษยวิทยา ชิ้นงานที่เกี่ยวกับชาวเลที่นับว่ามีจำนวนมากพอสมควรคือชิ้นงานทางด้านภาษา (คือที่ใช้รหัสหมวดหมู่ทางวิชาการว่า LC) ฉันทส ทองช่วย เขียนวิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิตเรื่องระบบเสียงภาษาชาวเลเกาะลิหะ (2519) อมร แสงมณี เขียนวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตเรื่อง
Phonology of the Urak Lawoi Language : Adang Islan (2522) วิภา จันทนาโกเมษ เขียนวิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิตเรื่อง A Description of Moken : A malayo-Polynesian Language (2523) เพ็ญศิริ
สวาสดีธรรม เขียนวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตเรื่อง A Description of Moklen : Malayo-Polynesian
Language in Thailand (2525) วิทยานิพนธ์สามเล่มหลังนี้เป็นผลงานของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งไป
ติดตามความเรียบง่ายของวัฒนธรรมของชาวเล แต่ครั้งไปศึกษาถึงเรื่องไวยากรณ์ (โดยใช้กรอบทฤษฎี
Tagmemics) แล้วก็พบว่าไวยากรณ์ภาษาชาวเลมิได้เรียบง่ายแต่อย่างใดเลย แต่ก็ยากหรือง่ายพอๆ กับภาษา
ของกลุ่มชนที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย การกล่าวถึงเรื่องราวของชาวเลจะไม่สมบูรณ์ถ้าไม่กล่าวถึงนามบุคคลสำคัญ
ผู้หนึ่ง คือ David W. Hogan ซึ่งเป็นหมอสอนศาสนาคริสต์ให้กับชาวเลมาเป็นเวลาหลายสิบปี รู้เรื่องเกี่ยวกับ
ชาวเลมากแทบจะเรียกได้ว่าพอๆ กับชาวเลเอง เขาเป็นคนแรกที่ศึกษาภาษาอุรัก-ละโว้ย (Urak Lawoi) ที่
จังหวัดภูเก็ต เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมให้ความรู้กับนักวิจัยรุ่นใหม่อย่างดีมาก ผลงานสำคัญที่เขาเขียนคือเรื่อง "Men of
the Sea : Coastal Tribes of South Thailand's West Coast" (1972) อีกเรื่องหนึ่งที่เขาเขียนคือเรื่องความ
พยายามเขียนภาษาอุรัก-ละโว้ย ด้วยตัวอักษรไทยลงในหนังสือชื่อ "Phonemes and Orthography :
Language Planning in Ten Minority Language of Thailand" W.A. Smalley (editor), 1976

เรื่องที่น่าสนใจเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับชาวเลคือเรื่องชื่อของกลุ่มชน ซึ่งมีทั้งชื่อที่เขาเรียกตนเอง และ
ที่คนไทยเรียกเขา ชื่อที่เขาเรียกตนเองคือชื่ออุรัก-ละโว้ย โมเกน และโมเกลน ในแผนที่ซึ่งเป็นงานค้นคว้า
วิจัยของ David W. Hogan (1972) ได้แสดงที่อยู่ของกลุ่มชนที่เรียกตนเองว่าอุรัก-ละโว้ยไว้ว่าพวกนี้ที่อยู่ทาง
เหนือสุดคือดินแดนเมืองทะวายและมะริดในประเทศพม่าอพยพเรื่อยลงมาตามเกาะเล็กๆ ที่อยู่ชายฝั่งทะเลตะวันตก
ของประเทศไทย มีพบที่เกาะสุรินทร์ เกาะลิหะ เกาะลันตาและเกาะอาดัง พวกอุรัก-ละโว้ยนี้มีพบในงานเขียน
บางชิ้นเช่นที่เขียนเพื่อนักท่องเที่ยวอ่าน โดยเรียกว่าพวกเร่ร่อนชาวทะเล (Sea Gypsies) ส่วนชื่อโมเกนเป็นชื่อที่
ชาวเลพวกหนึ่งอยู่บนเกาะในทะเลอันดามันตอนเหนือใกล้กับเกาะ Bokpyin ของประเทศพม่า ส่วนพวกโมเกลน
นั้นก็อยู่ในทะเลอันดามันเช่นกันแต่อยู่ใต้โมเกนลงมาบริเวณใกล้อำเภอตะกั่วป่า เดิมชื่อโมเกนไม่เป็นที่รู้จักเท่าไร
ต่อเมื่อ Christophen Court เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับพวกนี้ลงในวารสารของสยามสมาคมชื่อเรื่อง "A Fleeting
Ecounter with the Moken (the Sea Gypsies) in Southern Thailand : Some Linguistic and
General Notes" (1971) ชื่อโมเกนจึงเป็นที่รู้จักบ้าง สรุปว่าชื่ออุรัก-ละโว้ย ชื่อโมเกนและโมเกลนเป็นชื่อที่ชาวเล
เรียกตนเอง แบ่งย่อยละเอียดตามกลุ่มที่เขาแบ่งแยกของเขเอง ส่วนชื่อชาวเลนั้นเป็นชื่อที่คนไทยเรียกพวกเขา
คือหมายมองคุณสมบัติของเขาที่ทำอะไรเกี่ยวกับทะเลเก่งมากไม่ว่าจะเป็นการเดินเรือ การประมงตลอดจนการดำ
น้ำ ชื่อชาวเลนี้พวกเขาไม่เกลียดแต่เขาก็ไม่เรียกตนเองว่าชาวเล ชื่อที่เขาเกลียดมากที่สุดคือชื่อเรียกว่า "ชาวน้ำ" คำนี้

ปัจจุบันนี้เป็นคำต้องห้าม ผู้ที่ไปติดต่อกับชาวเลไม่พึงเรียกเขาด้วยชื่อนี้เลย เพราะเขาตีความหมายคำว่า “น้ำ” เป็น น้ำอสุจิซึ่งเขาเห็นว่าเป็นการเรียกเขาอย่างหยาบคายมาก ดังที่เคยกล่าวไว้ในหลายที่แล้วว่าปัญหาเรื่องของชนกลุ่มน้อยเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน บางครั้งก็หาเหตุผลไม่ได้ว่าชนกลุ่มหนึ่งๆทำไมจึงคิดอะไรได้แปลกประหลาดเช่นนั้น เขาก็จะมีเหตุผลอะไรนั้นเป็นเรื่องส่วนตัวของเขา แต่ผู้ที่เป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศควรรู้อะไรบ้างว่าคนแต่ละกลุ่มคิดอะไร ในทำนองเดียวกับเรื่องชาวเลเราก็ไม่พึงเรียกเขาเขาเผ่าม้งว่า “แม้ว” เพราะเขาไม่ชอบเช่นนั้น และไม่พึงพูดพร่ำสวดว่ากลุ่มชาติพันธุ์ว่าโง่งง เช่นเรียกสิ่งของที่โง่งงงมงายไม่ทันสมัยว่า “ลาว” ไม่พึงเรียกคนไทยที่ไปตกทุกข์ได้ยากอยู่ในต่างประเทศว่า “กะเหรี่ยง” ความนับถือสิทธิของความเป็นมนุษย์ด้วยกันเป็นสิ่งที่ผู้นำของประเทศและผู้อยู่ในวงการศึกษาควรส่งเสริมให้เกิดมีขึ้นในอนุสติของคนไทยทั้งหลาย ถ้าเราไม่ต้องการมีปัญหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในอนาคต เจ้าหน้าที่ปกครองและนักเขียนบางคนก็เรียกเขาว่า “ไทยใหม่” ซึ่งก็เป็นการเพิ่มชื่อให้กลุ่มชนที่มีหลายชื่ออยู่แล้ว คนที่อ่านเรื่องเกี่ยวกับชาวเลจึงต้องระมัดระวังพอสมควรจึงจะทราบว่าการที่เรากำลังอ่านเรื่องเกี่ยวกับชาวเลทั้งนั้น แต่ที่มีหลายชื่อก็เพราะเขาแบ่งแยกกันเองเป็นเผ่าเล็กเผ่าน้อย และเพราะคนไทยไปตั้งชื่อให้เขาใหม่ด้วยเท่าที่ทราบชาวเลไม่รังเกียจคำว่า “ไทยใหม่”

เรื่องเกี่ยวกับชาวเลมักมีปัญหาอีกข้อหนึ่งที่คนที่ไม่ได้ศึกษาทางมานุษยวิทยาหรือภาษาศาสตร์ไม่ใคร่ทราบ คือนำเขาไปปะปนกับพวกชาไกหรือเกนชีวที่เราทราบแล้วว่าพูดภาษาตระกูลออกโตรเอเชียติก แต่ชาวเลนั้นพูดภาษาตระกูลมลายู-โปลีนีเซียน ถ้าจับชาวเลไปสนทนากับชาวเกนชีวจะพูดกันไม่รู้เรื่องเลย นอกจากจะใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางสำหรับถ่ายทอดความจริงลักษณะทางรูปพรรณสัณฐานระหว่างชาวเลกับพวกชาไกก็แตกต่างกันมาก คนที่มองอย่างผาดๆไม่ใส่ใจก็คงเห็นว่า ตัวเล็กผอมหยิกผิวดำคล้ายกัน แต่ถ้าเคยมองทั้งสองพวกแล้วนำมาเปรียบเทียบกันจะทราบว่าชาวเลสูงกว่าชาไก ชาวเลผิวดำคล้ำจนถึงดำแดง แต่ชาไกนั้นดำจริงๆบางครั้งก็ดำออกเหลือง ผมของชาไกหยิกขดอย่างที่เราเรียกว่าเงาะป่า แต่ผมของชาวเลหยิกเป็นคลื่นเป็นลอน วัฒนธรรมความเป็นอยู่ก็ผิดกันมากจนไม่นำนำมาเปรียบเทียบกันเพราะชาวเลนั้นหากินกับทะเล ทำการประมงและดำนน้ำจับหอยจับปูตลอดจนจับหอยมุก ในปัจจุบันนี้ก็มิรายได้เพิ่มจากการแสดงโชว์การดำน้ำเอาสิ่งของที่หนักท้องเทียวโยนลงไปในทะเลขึ้นมาให้ ชาวเลไม่เพาะปลูกและไม่หาของทำด้วย ส่วนชาไกไม่ได้ดำรงชีวิตจากสิ่งของในทะเล เดิมชาไกเป็นชาวป่าอยู่ในป่าดงดิบทางภาคใต้ของไทยตั้งแต่จังหวัดสตูลลงไปจนถึงรัฐปะหังในประเทศมาเลเซีย บัดนี้ป่าถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก ชาไกซึ่งเดิมมีอาชีพเก็บของป่ามากินและมาขายจึงเดือดร้อน ต้องเข้ามาอาศัยเมืองท่างานรับจ้างหาเลี้ยงชีวิต เมื่อทางราชการมีสายตาไกลจัดนิคมให้พวกนี้อยู่ที่จังหวัดยะลา ณ ตำบลธารโตพวกชาไกจึงอยู่เป็นหลักแหล่งไม่ต้องเร่ร่อนต่อไป ยิ่งเมื่อได้รับพระราชทานพระมหากษัตริย์จากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีโปรดเกล้าฯ ตั้งนาสกูลให้พวกเขาเป็นนามสกุลเดียวกันหมดว่า “ศรีธารโต” ก็ทำให้เขาเกิดความภาคภูมิใจและอยู่รวมกลุ่มกันดำรงเอกลักษณ์ของชาไกไว้ได้ วัตถุทางศิลปะและวัฒนธรรมที่ชาไกมีแต่ที่เรารู้จักกันดี กระบอกพ่นลูกศรอาบยาพิษ หวีที่ทำจากกะลามะพร้าวมาแกะสลัก และเครื่องจักสาน ส่วนชาวเลนั้นไม่ได้ใช้ลูกศรอาบยาพิษ แต่เขาใช้ฉมวกแทงปลา ชาวเลไม่ได้มีข้อเสียทางการแกะสลักหรือการจัดสานอาชีพของเขาสมนาม “ชาวเล” ของเขาอย่างแท้จริง ชาวเลพูดภาษาตระกูลมลายู-โปลีนีเซียน คำศัพท์ในภาษาของเขาค่อยคลึงกับภาษามลายูมาก มีวงคำศัพท์ที่ใช้ร่วมกันอยู่ประมาณ 63% เราไม่สามารถพูดได้ว่าภาษาชาว

เป็นภาษาคำโดด (monosyllabic) เพราะพบว่าคำส่วนมากในภาษาของเขาเป็นคำสองพยางค์และสามพยางค์ เป็นส่วนใหญ่เนื่องจากมีวิธานิพนธ์หลายเล่มเขียนเกี่ยวกับภาษาชาวเล ทำให้น่าคิดว่างานที่เกี่ยวกับการสืบสร้าง (reconstruct) ภาษาชาวเลน่าจะใกล้เข้ามาแล้ว หากมีผู้สืบค้นภาษาชาวเล ณ ที่ต่างๆเพิ่มขึ้นอีกและทำการสืบสร้างภาษาชาวเลดั้งเดิมเราคงพอมีความรู้ที่จะเอาสานต่อภาษาชาวเลแยกจากภาษามลายูเมื่อประมาณกี่พันปีก่อน

สำหรับปัญหาเรื่องสุภาพพนามัย (ที่ใช้รหัสหมวดทางวิชาการว่า HL) มีอยู่เพียง 2 เรื่องเท่าที่สืบค้นได้ คือมีเรื่องสุลักษณา ชลาชน เรื่อง "ปัญหาสุภาพพนามัยของชุมชนชาวไทยใหม่ ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต" (2515) และงานของอมร ทวีศักดิ์ เรื่อง "ลาต่า : อาการบ้าจี้ในกลุ่มชาวเล" (2525) เรื่องหลังนี้น่าสนใจมากเพราะได้พรรณนาอาการลาต่าของผู้หญิงชาวเลอย่างละเอียดมาก แต่เราไม่รู้ว่าเป็นเพราะอะไร เรื่องนี้คงเป็นเรื่องที่นักวิจัยที่เป็นแพทย์หรือจิตแพทย์จะต้องสืบค้นต่อ สำหรับเรื่องการพัฒนาและความช่วยเหลือที่เข้าไปสู่ชุมชนชาวเลนั้นก็ให้อ้างอิงได้น้อยขึ้น ขึ้นสำคัญที่สามารถอ้างถึงได้คือวิทยานิพนธ์ของว่าที่ ร.ต. ธนา อสวนนท์ เรื่อง "แนวทางในการจัดสวัสดิการให้แก่ชนกลุ่มน้อยในจังหวัดภาคใต้ : จากกรณีศึกษาเรื่องของชาวเลในจังหวัดภูเก็ตและพังงา" (2522) ในภาคใต้ไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เหมือนสถาบันวิจัยชาวเขาที่จังหวัดเชียงใหม่ งานค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในภาคใต้จึงมีน้อย ผลงานที่สำคัญๆไปอยู่ที่วิทยานิพนธ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และงานของวิทยาลัยครูต่างๆไม่มีการจัดรวมไว้ทีเดียว ผู้ที่จะทำการค้นคว้าวิจัยเรื่องเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในภาคใต้ของประเทศไทยจะต้องลงทุนลงแรงมาก เพราะจะทำวิจัยเอกสารได้น้อยขึ้นและขึ้นที่ได้ทราบว่ามีอยู่ก็อาจสืบค้นหาไม่ได้ เพราะไม่ได้ลงในวารสารที่มีการออกที่แน่นอน ส่วนหนึ่งที่คณะผู้วิจัยพบก็คือมักลงพิมพ์ในวารสารเฉลิมฉลองหรือวารสารครอบรอบอะไรสักอย่างหนึ่ง จำนวนพิมพ์ไม่มากนัก เมื่อแจกกันไปแล้วก็หายแล้วหายเลย ไม่มีใครคิดตั้งเป็นตู้มาลาโย-โปลิเนเซียน หรือห้องชนกลุ่มน้อยในภาคใต้ ฯลฯ นักวิจัยรุ่นต่อไปจึงจะค้นคว้างานที่มีผู้ทำไว้แล้วได้ยาก และจะต้องออกทำวิจัยภาคสนามเองจึงจะได้ข้อมูลที่แท้จริง เป็นปัจจุบัน และมีจำนวนที่มากพอที่จะสร้างเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับภาคใต้ขึ้นมาได้ ถึงแม้ว่าจะได้ความรู้ไม่มากเท่าที่สถาบันวิจัยชาวเขาทำไว้ หรืออาจจะเป็นข้อมูลคนละแบบคนละสาขาวิชากับสถาบันวิจัยชาวเขา ซึ่งสถาบันวิจัยชาวเขานั้นสาขาวิชาการมานุษยวิทยาเป็นหลัก ศูนย์ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับภาคใต้อาจเห็นความจำเป็นด้านอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับธรรมชาติของเศรษฐกิจ การทำมาหากิน การเคลื่อนย้ายแรงงาน การปรับตัว ตลอดจนการปกครองที่ควรเกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยงานนี้เป็นงานที่สำคัญ มีลำดับความเจ็บเป็นเร่งด่วนค่อนข้างสูงยิ่งเมื่อพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์มาเลย์แล้วจะเห็นได้ว่ามีลำดับความสำคัญอย่างสูงยิ่ง จึงไม่น่าเป็นเรื่องที่จะปล่อยปละละเลยไว้ นักวิจัยรุ่นใหม่คงจะต้องมีงานทำอีกมากกว่าความรู้ของเราเกี่ยวกับกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลมาลาโย-โปลิเนเซียนจะมีมากกว่านี้ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้มีใช้จะไม่เห็นความสำคัญของผลงานของสถาบันทักษิณคดีศึกษา แต่งานของสถาบันทักษิณคดีศึกษาเป็นการศึกษาเรื่องทางภาคใต้ทั้งหมด ทั้งเรื่องของชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อย ทั้งเรื่องของไทยพุทธและไทยมุสลิมผลงานของสถาบันแห่งนี้ส่วนมากเป็นงานทางสาขาวิชาประวัติศาสตร์ วรรณคดี โบราณคดี มีการศึกษาเรื่องมานุษยวิทยาเล็กน้อย ซึ่งก็เป็นผลงานที่ดีแต่ไม่พอเพียงที่จะแสดงองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในภาคใต้ของประเทศไทยที่เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก อีกประการ

หนึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดของสถาบันวิจัยทางวิชาการอยู่ที่นักวิจัย ถ้านักวิจัยได้รับการสนับสนุนเพียงพอให้ทำการวิจัย ได้จนตลอดรอดฝั่งเป็นเรื่องๆไป อนาคตของผลงานวิจัย ณ ที่นั้นจะเข้มแข็งดี ดังเช่นที่สำนักศึกษาบูรพคดีไกลโพ้นแห่งฝรั่งเศส (Ecole Française d' Extrême Orient) ได้สนับสนุนนักวิจัยของเขาอย่างยิ่ง นักวิจัยของเขาไม่ต้องทำงานบริหารเลยก็เจริญก้าวหน้าได้ ทราบว่าในขณะนี้ยังมีนักวิจัยฝรั่งเศสมาประจำอยู่ในประเทศไทย 3 คน อีกหลายคนไปๆ มาๆ คนพวกนี้ทำวิจัยแล้วก็ส่งไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของเขา ราชการไทยไม่ได้ไปรับรู้ความรู้ที่เขาค้นคว้ามานั้นด้วย ถ้าราชการไทยเห็นประโยชน์ของการวิจัยมากกว่านี้ คือทราบว่าการวิจัยเป็นเรื่องของ R and D (คือ Research and Development) ซึ่งจะทำให้ได้รู้เรื่องราวใหม่ๆ ขบวนการจัดทำอะไรใหม่ๆ ผลผลิตใหม่ๆ ฯลฯ อนาคตของการวิจัยในประเทศไทยก็คงดีกว่านี้ ที่เป็นอยู่นี้ นักวิจัยในมหาวิทยาลัยไทยเป็นข้าราชการสาย ข. ไม่ใช่อาจารย์ซึ่งเป็นข้าราชการสาย ก. แรงจูงใจที่จะดึงดูดคนให้มาทำงานวิจัยในประเทศไทยจึงเป็นได้โดยยาก และผู้ใหญ่บางท่านในวงราชการไทยก็มองนักวิจัยด้วยสายตาที่ไม่ดี คือคิดว่านักวิจัยหรืออาจารย์ที่ทำวิจัยเป็นพวกที่รื้อนวิชา หาเรื่องสืบค้นแต่เรื่องที่ไม่เป็นเรื่องทัศนคติที่ไม่ดีต่อขบวนการหาความรู้นี้ถ้าปล่อยให้มันเป็นไปเรื่อยๆ โดยไม่แก้ไขแล้วก็ยากที่ประเทศไทยจะเทียบหน้าเทียบตาประเทศเพื่อนบ้านในยุคศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ดได้ เราอย่ามัวแต่หัวเราะ เขมร ลาว เวียดนาม ฯลฯ เพราะประเทศเหล่านี้เขาก็ให้ความสำคัญกับขบวนการหาความรู้อย่างยิ่ง เขาพยายามสืบค้นการทำภูมิปัญญาชาวบ้านเก่ากลับมาใช้ เช่นในปี พ.ศ. 2542 นี้เองประเทศเวียดนามก็ได้จัดชมโพลีเซียมเกี่ยวกับเรื่องสมุนไพร ประเทศเราต้องการผู้บริหารและนักวิชาการที่มีวิสัยทัศน์ และถ้าเป็นไปได้หากจะมีการสนทนา (dialogue) กันบ่อยๆ ระหว่างนักวิชาการกับผู้บริหารก็จะเป็นปรากฏการณ์ที่ดียิ่ง

ในส่วนที่เกี่ยวกับชาวไทยมุสลิม หรือที่จะกล่าวโดยละเอียดก็คือกลุ่มชนเชื้อสายมาเลย์ พุดภาษามาเลย์ (ที่เป็นภาษาตระกูลมลายู-โปลีเนเซียน) นับถือศาสนาอิสลาม เรื่องความเป็นชนกลุ่มน้อยของชาวไทยมุสลิมนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และก็มีชิ้นงานที่ศึกษาเรื่องของชาวไทยมุสลิมไว้มากพอสมควรถึงจะไม่เป็นการศึกษาอย่างสิ้นเชิงในทุกๆด้าน แต่ก็นับว่ามีความสว่างเกี่ยวกับศึกษาเรื่องชาวไทยมุสลิมในลำดับที่น่าพอใจ ชิ้นงานส่วนมากที่เขียนเกี่ยวกับชาวไทยมุสลิมเป็นงานที่เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทเป็นส่วนมาก และระดับปริญญาเอกก็มีบ้างผู้ที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของชาวไทยมุสลิมจะประสบปัญหาคนละแบบกับผู้ศึกษาเรื่องชนกลุ่มน้อยอื่นๆ กล่าวคือในเรื่องที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยอื่นๆเรามากไม่มีชิ้นงานจะอ่าน แต่ในเรื่องที่เกี่ยวกับชาวไทยมุสลิมเรามีอ่านค่อนข้างมาก แต่น่าประหลาดใจที่ไม่มีชิ้นงานที่กล่าวถึงวัฒนธรรมทั่วๆ ไป (ANGN) ที่เขียนในระยะเวลาใกล้ๆ ชิ้นงานที่เขียนถึงเรื่องเหล่านี้จัดว่าเก่าแก่ อาจจะเป็นเพราะคนไทยมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยที่เป็นชนกลุ่มใหญ่ มีผู้รู้จักมากอยู่แล้วจึงไม่มีผู้เขียนถึงเรื่องวัฒนธรรมทั่วๆ ไป งานที่เกี่ยวกับศิลปะ (ANAR) มีงานของไพบุลย์ ดวงจันทร์ (พ.ศ. 2526) เรื่อง "ดนตรี กีฬา และการละเล่นของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย" ที่น่าสนใจคือเรื่อง ดัตตริ : ดนตรีรักษาไข้ของชาวไทยมุสลิมซึ่งน่าจะมีผู้ศึกษาลงรายละเอียดต่อไปและเปรียบเทียบกับการทำดนตรีบำบัดของการแพทย์ทางตะวันตก ถ้าเป็นสิ่งที่ให้ผลจริงก็เป็นงานที่ดีที่จะได้ภูมิปัญญาไทยชาวบ้านเพิ่มขึ้นอีกเรื่องหนึ่ง งานที่เกี่ยวกับศิลปะที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งคืองานของประพนธ์

เรื่องณรงค์ (พ.ศ. 2534) เรื่อง “มะโย่ง ถึงโนรา” เป็นการกล่าวถึงการละเล่นที่นิยมอยู่ในท้องถิ่นภาคใต้ของไทยมุสลิมและไทยพุทธว่ามีร่องรอยพัฒนาการที่คล้ายคลึงกัน

งานที่เกี่ยวกับความเชื่อ ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม ค่านิยม ข้อห้ามและข้อควรปฏิบัติ (ANBL) มีวิทยานิพนธ์ที่สำคัญเขียนถึงวิชาการด้านนี้เท่าที่พบมี 23 เรื่อง เช่น งานของสถาพร ขวัญยืน (พ.ศ. 2513) เรื่อง “ศาสนกิจของมุสลิม” ให้ความรู้ดีมากเกี่ยวกับศาสนาอิสลามในประเทศไทย งานของฉัตรแก้ว ลิมารักษ์ (พ.ศ. 2514) เรื่อง “ประเพณีการทำศพของชาวไทยอิสลาม” งานของ พ.อ. ชำเลียง วุฒิจันทร์และคณะ (พ.ศ. 2531) เรื่อง “ศาสนาและวัฒนธรรมไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้” ซึ่งหนังสือเรื่องนี้คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติจัดพิมพ์เป็นคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในท้องที่จังหวัดภาคใต้ วิทยานิพนธ์ที่เป็นการเปรียบเทียบก็มีอยู่ไม่น้อย เช่นงานของสุรพล โพพิศ (พ.ศ. 2518) เรื่อง “การเปรียบเทียบค่านิยมทางสังคมของนักศึกษาไทยพุทธและนักศึกษาไทยอิสลามที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครูยะลา” วิทยานิพนธ์บางเล่มก็เจาะลึกเฉพาะในเฉพาะท้องที่เท่านั้น เช่นงานของจุไรรัตน์ สวัสดิภาพ (พ.ศ. 2530) เรื่อง “ชุมชนกับความยึดมั่นผูกพันในศาสนาของชาวไทยมุสลิม ศึกษากรณีไทยมุสลิมอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” งานของสุวิชา ยี่สุนทร (พ.ศ. 2533) เรื่อง “คุณลักษณะของผู้นำศาสนาอิสลามที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชนและแนวทางการจัดฝึกอบรมผู้นำศาสนาอิสลาม เพื่อพัฒนาชุมชนในจังหวัดปัตตานี” และงานของดลมนรร์ ลากา (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเชื่อทางศาสนาและผลกระทบที่มีต่อลักษณะสังคม เศรษฐกิจและแนวทางการดำเนินชีวิตของชาวพุทธและชาวมุสลิมในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส” ชิ้นงานสำคัญอีกสองเรื่องคือของ ดร. โมห์มัด อับดุลกาเดร์ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) ที่จะดเว้นไม่กล่าวถึงมิได้คือเรื่อง “ความเข้าใจเรื่องศาสนาอิสลามและชาวไทยมุสลิมเบื้องต้นใน 4 จังหวัดภาคใต้” นับว่าเป็นหนังสือที่สำคัญเพราะผู้เขียนเป็นนักวิชาการชั้นแนวหน้าในเรื่องอิสลามศึกษาและภาษามลายู อีกเรื่องหนึ่งที่จะละเว้นไม่กล่าวถึงเสียมิได้คืองานของ พ.อ.นรพงศ์ เทพจารี (พ.ศ. 2534) เรื่อง “ความยึดมั่นผูกพันในศาสนาอิสลามของคนไทยมุสลิมชนบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีผลต่อพฤติกรรมด้านสังคม เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต” วิทยานิพนธ์เรื่องนี้เนื่องจากเป็นงานที่เขียนในระยะเวลาไม่ถึงสิบปีหลังนี้เอง จึงมีการศึกษาเรื่องที่เป็นแนวคิดใหม่เช่นเรื่อง “คุณภาพชีวิต” ที่ไม่มีกล่าวถึงในงานรุ่นแรกๆ

งานที่เกี่ยวกับวรรณกรรม (ANFR) ของชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษามลายูนับว่ามีอยู่ไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมอันสูงของชาวไทยมุสลิมและมักไม่ปรากฏในรูปของเล่มหนังสือที่คนจะหาซื้อไปอ่านได้ง่าย งานด้านนี้มักจะมีอยู่ในรูปวิทยานิพนธ์ที่คนที่ต้องการอ่านจะต้องไม่อ่านในห้องสมุด เช่นงานของมัลลิกา คณานุรักษ์ (พ.ศ. 2523 และ 2524) เรื่อง “เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี” และ “เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมภาคใต้” งานของประพนธ์ เรื่องณรงค์ (พ.ศ. 2527) เรื่อง “สมบัติไทยมุสลิมภาคใต้ : การศึกษาคติชาวบ้านไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส” และงานของนุชนาถ เหละดุหวี (พ.ศ. 2537) เรื่อง “การวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านไทยมุสลิมได้ถึง 90 เรื่อง และคัดได้ที่มีเนื้อหาสมบูรณ์ 81 เรื่อง

ชิ้นงานด้านมานุษยวิทยาที่ละหลวมตัวกันมีอยู่กระจัดกระจายเป็นหัวข้อย่อยซึ่งคณะผู้วิจัยนำมารวมกันไว้ในหมวดอื่น (Others) ซึ่งใช้รหัสว่า ANOT มีอยู่ 38 เรื่อง ซึ่งนับว่ามากพอสมควร เนื้อหาสาระก็

แตกต่างกันไปตามความเก่า-ใหม่ บางชิ้นงานเขียนนานแล้ว แต่ก็ยังเป็นผลงานที่มีคุณค่า เช่น วิทยานิพนธ์ของ ร.ต. จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (พ.ศ. 2505) เรื่อง "สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพกับ กระทรวงมหาดไทย" และงานของ David C. MacMichael (ค.ศ. 1968) เรื่อง "Analysis of the Present Situation in South Thailand in Relation to the Internal Security of Thailand" งานชิ้นนี้เป็นรายงานสรุปเกี่ยวกับเรื่องพรรคคอมมิวนิสต์ในภาคใต้ของประเทศไทย และกล่าวถึงนโยบายการปราบปรามของประเทศไทย มาเลเซียและประเทศไทย หนังสือที่เป็นที่รู้จักกันมากของชัชฎาภรณ์ บุรุษพัฒน์ (พ.ศ. 2515) เรื่อง "ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย" ก็กล่าวถึงชาวไทยมุสลิมไว้ในตอนท้ายของหนังสือ คือเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่นเดียวกับเอกสารวิจัยของพลตรีถนอม ไวกนอมสัตร์ (พ.ศ. 2520) เรื่อง "การส่งเสริมความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้" ซึ่งรายงานการวิจัยนี้กล่าวถึงภูมิหลังทางการเมืองของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลักษณะทางประวัติศาสตร์ สังคม และปัญหาที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งเรื่องปัญหาความมั่นคงของชาตินี้พบในหลายชิ้นงานเช่นในเอกสารของนันทวรรณ ภูส่วง (พ.ศ. 2521) เรื่อง "ปัญหาชาวไทยมุสลิมในจังหวัดภาคใต้" และในหนังสือของลิขิต ธีรเวคินและคณะ (พ.ศ. 2521) เรื่อง "ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย" น่าสังเกตว่าในระยะ พ.ศ. 2520-2525 มีผลงานที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษามลายูในภาคใต้ของประเทศไทยออกมาหลายเล่ม ที่น่าสนใจมากคือวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของสุรินทร์ พิศสุวรรณ (ค.ศ. 1982) เรื่อง "Islam and Malay Nationalism : A Case Study of the Malay-Muslims of Southern Thailand" ซึ่งเสนอต่อมหาวิทยาลัย Harvard ซึ่งวิทยานิพนธ์เรื่องนี้นับเป็นเรื่องที่ลำดับความเป็นมาของปัญหาที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษามลายูและนับถือศาสนาอิสลามได้ละเอียดอ่านเข้าใจได้ง่าย ต่อจากนี้สุรินทร์ พิศสุวรรณ (พ.ศ. 2525) ได้เขียนเอกสารวิชาการเรื่อง "นโยบายประสมประสานชาวมลายูมุสลิมในประเทศไทยสมัยรัตนโกสินทร์" ซึ่งบทความนี้ได้ศึกษาบทบาทที่ชาวมลายูมุสลิมมีในการเข้าร่วมกระบวนการทางการเมือง งานวิจัยที่น่าจะต่อเนื่องกับงานของสุรินทร์ พิศสุวรรณได้เป็นอย่างดีคือการศึกษาประวัติภูมิหลังผลงาน และอุดมคติของผู้นำชนกลุ่มน้อยที่นับถือศาสนาอิสลามให้ละเอียดกว่าที่ได้กล่าวไว้แล้วในงานของสุรินทร์ พิศสุวรรณ ครั้นถึง พ.ศ. 2527 สุรินทร์ พิศสุวรรณและชัยวัฒน์ สถาอานันท์ได้เขียนหนังสือเรื่อง "จังหวัดภาคใต้กับปัญหาสิทธิมนุษยชน" ซึ่งศึกษาเรื่องเงื่อนไขทางการเมืองที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการศึกษาเรื่องอิสลามกับความรุนแรง

การศึกษาเรื่องระยะทางทางสังคม (Social Space หรือ Espace Sociale) ตามแนวการศึกษาของศาสตราจารย์ Georges Condominas ก็มีอยู่บ้างในวิทยานิพนธ์ต่างๆ เช่นในวิทยานิพนธ์ของสมันัส จิตพิทักษ์ (ประทุมศิริ) (พ.ศ. 2520) เรื่อง "ระยะทางทางสังคมในภาคใต้ของประเทศไทย" และในวิทยานิพนธ์ของปาลิต ผ่องแผ้ว (พ.ศ. 2528) เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มไทยพุทธกับไทยมุสลิมในจังหวัดนราธิวาส : ศึกษา ระยะทางทางสังคมเฉพาะกรณี"

ชิ้นงานที่เกี่ยวกับการปรับตัว ชวัญและกำลังใจ หักศนคติที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยเชื้อสายมลายู และถือศาสนาอิสลามก็มีอยู่ไม่น้อย เช่นในวิทยานิพนธ์ของไชย พรหมศรี (พ.ศ. 2533) เรื่อง "ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่อเนื่องของสมาชิกศูนย์เยาวชนตำบล อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี" ซึ่งกล่าวปัจจัย

เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ และปัจจัยความสนับสนุนจากผู้นำ งานวิจัยของสุรพงษ์ โสธนะเสถียร (พ.ศ. 2531) เรื่อง "คุณลักษณะทางสังคมของชาวไทยมุสลิม และการสนองตอบต่อรัฐบาล" ก็เป็นชิ้นงานที่น่าอ่านอีกชิ้นหนึ่ง วิทยานิพนธ์ของสมบัติ โยธาทิพย์ (พ.ศ. 2535) เรื่อง "ขวัญในการปฏิบัติงานของพัฒนากรในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้" ก็เน้นเรื่องขวัญกำลังใจว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้พัฒนากรทำงานได้ดีหรือไม่ ผิดกับงานรุ่นแรกๆ ที่กล่าวเน้นแต่เรื่องความมั่นคงปลอดภัย

งานที่กล่าวถึงเรื่องการประดิษฐ์ได้แก่เทคนิคในการสร้างและประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ (รหัส ANT) มียุ่่น้อย หนังสือเล่มสำคัญคืองานของ เขต รัตนะจระณะและคณะ (พ.ศ. 2537) เรื่อง "เรือนไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้"

งานที่เกี่ยวกับประเพณี จาริต ขนบธรรมเนียม พิธีกรรม (รหัส ANTR) มียุ่่น้อยเพียง 2-3 เล่ม ที่สำคัญคือเอกสารวิจัยที่กล่าวถึงวัฒนธรรมประเพณีที่มีผลต่อการประสานทางสังคมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในงานของ Chaveewan Vannaprasert and others (1986) เรื่อง "The Traditions Influencing the Social Integration Between the Thai Buddhists and the Thai Muslims" เอกสารที่สำคัญอีกเล่มหนึ่งคืองานวิจัยของมานิต จารงค์ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เรื่อง "วัฒนธรรมและประเพณีของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้" เป็นงานที่ทำให้เข้าใจทัศนคติที่มีต่อโลกและชีวิตของชาวไทยมุสลิมดียิ่งขึ้น งานวิจัยที่เกี่ยวกับประเพณี จาริต ขนบธรรมเนียมและพิธีกรรมที่คณะผู้วิจัยได้อ่านมักจะดำเนินความเป็นแบบพรรณนา (descriptive) ไม่มีการใช้ทฤษฎีทางวิชามานุษยวิทยาหรือวิทยาศาสตร์ ทำให้ได้ชิ้นงานที่อ่านง่ายแต่ก็มักไม่มีความลุ่มลึกเท่าที่ควร และจะอ่านเพื่อเปรียบเทียบกับงานของนักวิชาการในโลกตะวันตกได้ยาก

งานประเภทบรรณานุกรมที่งานวิจัยฉบับนี้ให้รหัสไว้ว่า BB มียุ่่น้อยเพียง 3 เล่มเท่าที่พบ เล่มแรกคือผลงานรวบรวมของสุรางค์ศรี ตันเสียงลม (พ.ศ. 2524) เรื่อง "บรรณนิทัศน์หนังสืองานวิจัย และบทความต่างๆเกี่ยวกับชาวมุสลิมในประเทศไทย" ผลงานนี้เป็นการมองเนื้อหาสาระของงานวิจัยในแง่ที่เป็นปัญหา ทั้งปัญหาการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและปัญหาทั่วไป พร้อมข้อเสนอแนะวิธีแก้ไข งานประเภทบรรณานุกรมที่มีอยู่เล่มที่สองคือผลงานการรวบรวมของสมทรง หะยีเจ๊ะมะ (พ.ศ. 2534) เรื่อง "บรรณานุกรมสิ่งพิมพ์อิสลามศึกษา" ให้รายชื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆที่มีเนื้อหาเป็นเรื่องอิสลามศึกษาไม่ว่าจะเขียนเป็นภาษาไทยหรืออังกฤษ ฝรั่งเศส อาหรับ ญี่ปุ่น มลายู ส่วนงานประเภทบรรณานุกรมเล่มที่สามคือผลงานรวบรวมของรัชณี กัลยาคุณาวุฒิ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) นั้นเป็น "รายงานวิจัยเรื่องการวิจัยสำรวจเอกสารการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ระหว่าง พ.ศ. 2521-2532" ซึ่งเป็นชิ้นงานอีกเรื่องหนึ่งที่มองเรื่องของชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษามลายูและนับถือศาสนาอิสลามในแง่ของปัญหา

งานที่กล่าวเกี่ยวกับเศรษฐกิจและอาชีพ (รหัส EC) นับว่ามีพอประมาณ ที่สำคัญคือวิทยานิพนธ์ของวิจิต กาฬกาญจน์ (พ.ศ. 2528) เรื่อง "นโยบายการผลิตและค้าขายพาราในภาคใต้ของไทย พ.ศ. 2444-2503" ผลงานชิ้นนี้กล่าวถึงการปลูกและการค้าขายพาราในภาคใต้ของไทยตั้งแต่แรกเริ่มจนถึง พ.ศ. 2503 ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้ได้อย่างดีมาก แต่น่าเสียดายที่ขอบเขตของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้สิ้นสุดที่ พ.ศ. 2503 ระยะเวลาต่อมาอีกสี่สิบปีหลังยังมีเรื่องน่าศึกษาอีกมากซึ่งรวมถึงการคัดเลือกพันธุ์ยางพันธุ์ใหม่ การขยายสถานที่ปลูก

จากจังหวัดภาคใต้ไปยังจังหวัดระยองและจันทบุรีตลอดจนภาคอีสาน รวมทั้งเรื่องการกลายเป็นไทยของชาวจีนที่เข้ามาเป็นผู้บุกเบิกการทำสวนยาง เรื่องการมีปฏิสัมพันธ์กันของกรรมกรสวนยางเชื้อสายจีนกับชาวไทยมุสลิมก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจไม่น้อย เอกสารการวิจัยทางด้านเศรษฐกิจและอาชีพอีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจคือผลงานของสว่าง เลิศฤทธิ์ (พ.ศ. 2535) เรื่อง “สตรีไทยมุสลิมกับโรงงานอุตสาหกรรมในปัตตานี : ศึกษาผลกระทบต่อวิถีชีวิต” เอกสารการวิจัยเรื่องนี้ที่น่าสนใจทั้งในแง่ที่เป็นการศึกษาวิถีชีวิตและผลกระทบทางเศรษฐกิจที่โรงงานอุตสาหกรรมมีต่อชาวไทยมุสลิม และยังน่าสนใจในแง่สตรีศึกษาที่ศึกษาเรื่องสตรีที่เป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยด้วยอย่างเป็นระบบ

ผลงานที่เกี่ยวกับการศึกษา การเรียน การสอนและหลักสูตรที่ใช้รหัสว่า ED มีอยู่มากพอสมควร เท่าที่พบมี 24 ชิ้นงาน ทั้งหมดเป็นวิทยานิพนธ์ซึ่งพบทั้งวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต ซึ่งผู้เขียนวิทยานิพนธ์เหล่านี้ต่อมาหลายคนมีบทบาทสำคัญในเรื่องการจัดการการศึกษาของชาติ วิทยานิพนธ์ที่วิเคราะห์เรื่องทัศนคติมีในงานของรุ่ง แก้วแดง (พ.ศ. 2511) เรื่อง “ทัศนคติของโต๊ะครูต่อการปรับปรุงปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม” ซึ่งเรื่องนี้ได้รับการสานต่อในวิทยานิพนธ์ของประกิจ ประจนปัจจนึก (พ.ศ. 2516) เรื่อง “การปรับปรุงและส่งเสริมปอเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม และในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนปอเนาะก็ได้เขียนไว้ในวิทยานิพนธ์ของวิทยา บุญสม (พ.ศ. 2521) เรื่อง “การบริหารงานโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้” และวิทยานิพนธ์ของมนูญ ดารามิตร (พ.ศ. 2525) เรื่อง “การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามเขตการศึกษา 2”

ในส่วนของประวัติและปัญหาของการจัดการศึกษาในภาคใต้มีในวิทยานิพนธ์ของ พ.อ. ประสิทธิ์ เวชสวรรค์ (พ.ศ. 2509) เรื่อง “การพัฒนาการศึกษาเพื่อบูรณาภาพของจังหวัดชายแดนภาคใต้” เมื่ออ่านวิทยานิพนธ์เล่มนี้แล้วมาอ่านอีกเล่มหนึ่งคือเล่มของนพดล โรจนอุดมศาสตร์ (พ.ศ. 2523) เรื่อง “ปัญหาการจัดการศึกษาในมณฑลปัตตานี พ.ศ. 2449-2474” จะพบว่าปัจจัยที่ทำให้ผลต่อการจัดการศึกษาในภาคใต้มีมากและการที่รัฐบาลสามารถแก้ไขปัญหามาให้ได้ระดับหนึ่งนั้นก็เป็นเรื่องที่ควรชมเชยความพยายาม

รายงานการวิจัยการที่มีความลุ่มลึกเรื่องหนึ่งที่จะกล่าวถึงคือรายงานการวิจัยเรื่อง “การศึกษาของค์ประกอบของปัญหาที่มีผลต่อสวัสดิภาพครูในสามจังหวัดภาคใต้” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนจากคุรุสภาใน พ.ศ. 2525 แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้วิจัย ที่น่าสนใจคือพบว่าการนักถือศาสนาอะไรไม่เป็นผลสำคัญต่อสวัสดิภาพของครูแต่อย่างใด การวิจัยเรื่องบทบาทก็เป็นหัวข้อหนึ่งที่นิยมทำวิจัยกัน เห็นได้ในวิทยานิพนธ์ของวิโรจน์ ขวัญเกื้อ (พ.ศ. 2530) เรื่อง “บทบาทของโต๊ะอิหม่ามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการสนับสนุนการพัฒนาโครงการการศึกษาของระบบโรงเรียน ตามการรับรู้ของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ผู้นำท้องถิ่น และโต๊ะอิหม่าม” วิทยานิพนธ์อีกเล่มหนึ่งที่น่าสนใจไม่น้อยคือเล่มของวีรชาติ ไชยบุญ เรื่อง “บทบาทของหัวหน้าครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2” วิทยานิพนธ์เล่มที่เจาะศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในบุคคลากรทางการศึกษาคืองานของสุพลีพี ลือรี (พ.ศ. 2536) เรื่อง “คุณลักษณะของครูเพื่อการพัฒนาชนบทตามความคิดเห็นของคณะกรรมการทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับอำเภอ จังหวัดปัตตานี” และวิทยานิพนธ์ของ ยึดพอง อินทโกษี (พ.ศ. 2537) เรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่

เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา” พบว่าคุณลักษณะที่มีความสำคัญที่สุดคือเรื่องคุณธรรม ที่มีความสำคัญน้อยได้แก่เรื่อง บุคคลิกภาพ

การศึกษาเรื่องนิเวศวิทยา ภูมิประเทศ ถิ่นฐานบ้านเรือน และสิ่งแวดล้อม (ใช้รหัสว่า EG) กำลังเป็นที่นิยมในสมัยปัจจุบันแต่มีเขียนเป็นวิทยานิพนธ์น้อยมาก วิทยานิพนธ์เรื่องแรกที่ศึกษาด้านนี้คืองานของ มนตรี คักดีเมือง (พ.ศ. 2527) เรื่อง “แนวทางการวางแผนการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ศึกษาชุมชนเมืองยะลา” ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ที่เสนอต่อภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และน่าเสียดายที่ไม่มีผู้ศึกษาต่อลักษณะทางสิ่งแวดล้อมของบริเวณพรมฝั่งทะเลในภาคใต้น่าจะมีผู้ศึกษาไว้อย่างเป็นเรื่องเป็นราว เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ชนิดนี้ที่เป็นดินเปรี้ยวและน้ำท่วมขัง แต่เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันก็ยังไม่เห็นผู้ใดเขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างจริงจัง

ตรงกันข้าม การศึกษาเรื่องสุขภาพอนามัย การแพทย์พื้นบ้าน โรคภัยต่างๆ การเลี้ยงดูเด็ก/คนแก่ การสาธารณสุข ซึ่งใช้รหัสว่า HL กลับมีศึกษาไว้มากกว่า นับชิ้นงานหลักได้ 6 ชิ้น เช่นผลงานของสาลี เฉลิมวรรณพงศ์ (พ.ศ. 2530) เรื่อง “การศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพของชาวไทยมุสลิม ที่ใช้บริการสุขภาพในโรงพยาบาลในจังหวัดชายแดนภาคใต้” ผลงานของลินา ตั้งกะเนาะยก์ (พ.ศ. 2535) เรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการทำคลอดแบบพื้นบ้านและแบบสมัยใหม่ของมารดาไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้” ที่น่าสนใจคือวิทยานิพนธ์เรื่องนี้พบว่าความสามารถในการพูดภาษาไทยก็เป็นปัจจัยที่สำคัญในการที่ชาวไทยมุสลิมจะตัดสินใจใช้บริการทางสุขภาพแบบสมัยใหม่ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับการสาธารณสุขก็มีชิ้นงานของสะแลแม อาแวนิ (พ.ศ. 2536) เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลทำให้หมู่บ้านในชนบทจังหวัดปัตตานีมีส้วมใช้ทุกหลังคาเรือน” และงานของทิพย์วรรณ สุขสุพันธ์ (พ.ศ. 2535) เรื่อง “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกกองทุนยาและเวชภัณฑ์ประจำหมู่บ้านในจังหวัดนราธิวาส” โดยวิทยานิพนธ์เล่มนี้เน้นบทบาทของผู้นำท้องถิ่นว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากกว่าผู้อื่น

งานที่ศึกษาเรื่องความช่วยเหลือจากภายในและภายนอกประเทศ ที่ใช้รหัสว่า HP พบที่สำคัญเพียง 2 ชิ้นคือผลงานวิทยานิพนธ์ของทัศนีย์ พรหมไพบิจิตร (พ.ศ. 2524) เรื่อง “แนวทางการจัดสวัสดิการแก่ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านสามยอด ตำบลโคกโพธิ์ อำเภอกอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี” และวิทยานิพนธ์ของสมพงศ์ กุลดิธธรรม (พ.ศ. 2535) เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการพัฒนาชนบทของคณะกรรมการสภาตำบลในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส” โดยที่เรื่องความช่วยเหลือเป็นหัวข้อหนึ่งที่สำคัญน่าจะเป็นหัวข้อวิจัยได้มาก แต่มีงานที่เกี่ยวกับเรื่องนี้น้อย ที่มีอยู่ก็เป็นผลงานของนักศึกษามหาบัณฑิตซึ่งแน่นอนว่าจะต้องใช้ทุนรอนส่วนตัว และความสนับสนุนที่ได้รับก็ไม่เต็มที่นัก จึงน่าที่หน่วยงานที่สนับสนุนการศึกษาและการวิจัยจะให้ทุนให้มีการศึกษาเรื่องนี้ให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความช่วยเหลือที่ได้รับจากต่างประเทศที่น่าจะมีอยู่ไม่น้อย

การศึกษาทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และพัฒนาการของกลุ่มชน (ที่ใช้รหัสว่า HT) นับว่ามีชิ้นงานอยู่มากพอสมควรคือประมาณ 15 ชิ้นงาน ผลงานในระยะแรกๆ เป็นบทความสั้นๆ ที่ไม่มีความลุ่มลึกอะไรมากนัก ในพ.ศ. 2513 มีวิทยานิพนธ์ของ Mariya Johanna Futchs เรื่อง “A Comparative Study of

Thai and Filipino Muslims" ซึ่งน่าสนใจในแง่ที่เป็นมุมมองคนไทยมุสลิมในประเทศไทยในมิติใหม่ มีการเปรียบเทียบกับมุสลิมชนในประเทศอื่น วิทยานิพนธ์ที่ใช้วิธีทางประวัติศาสตร์อธิบายความเป็นมาของปัญหาและวิธีแก้ปัญหากลุ่มชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษามลายูก็มี เช่นงานของภักดีนิ เปรมโยธิน (พ.ศ. 2519) เรื่อง "กระบวนการบริหารราชการส่วนภูมิภาคกับการแก้ปัญหากลุ่มชนกลุ่มน้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้" ซึ่งกล่าวถึงนโยบายอะลุ่มอล่วยของรัฐบาลไทย ในระยะ พ.ศ. 2525-2527 ได้มีบทความสำคัญ 2 บทความที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษเกี่ยวกับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ที่กระทบต่อความมั่นคงชายแดนมาเลเซีย ปัญหาความต้องการแยกดินแดนนั้นคือผลงานของ Surin Pitsuwan (ค.ศ. 1982) เรื่อง "Issues Affecting Border Security Between Malaysia and Thailand" และผลงานของ Omar Farouk (ค.ศ. 1984) เรื่อง "The historical and transnational dimensions of Malay-Muslim separatism in Southern Thailand" ซึ่งปัญหาเรื่องการรักชาติมาเลย์และแนวความคิดที่จะแบ่งแยกตนเองออกไปนี้พบในชิ้นงานหลายชิ้น แต่ผู้เขียนแต่ละคนก็ไม่ได้เสนอแนวทางแก้ไขไว้มากนัก ทั้งนี้เพราะปัญหาที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษามลายูนับถือศาสนาอิสลามนั้นเป็นปัญหาที่สลับซับซ้อนอย่างแท้จริง เพราะแตกต่างกับคนไทยทั้งเรื่องภาษาที่พูด ศาสนาที่นับถือ และแตกต่างกันทางเชื้อชาติแม้จะไม่แตกต่างในสัญชาติก็ตาม พระราชภารกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการพัฒนาภาคใต้ที่น่าจะมีคนนำมาศึกษารวบรวมเป็นเล่มไว้ให้บริบูรณ์ แต่ก็ยังไม่มีผู้ทำ

งานที่เกี่ยวข้องกับภาษา การสื่อสาร การติดต่อกับภายนอกที่ใช้รหัสว่า LC มีอยู่มาก ที่พบที่มีเนื้อหาสาระมากพอสมควรมีอยู่ถึง 45 รายการ ส่วนมากเป็นวิทยานิพนธ์ในภาควิชาภาษาไทยและภาควิชาภาษาศาสตร์ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ มีทั้งวิทยานิพนธ์ที่พรรณนาระบบเสียงและระบบไวยากรณ์ของภาษามลายูท้องถิ่นต่างๆ ที่อยู่ในประเทศไทย เช่นวิทยานิพนธ์ของ Siriporn Nijdolruedee (ค.ศ. 1986) เรื่อง "A Phonological of the Nakorn Si Thammarat Malay Dialect at Nakhian Sub-District, in Comparison with the Satun Malay and Pattani Malay Dialects" ที่น่าสนใจมากก็มีเช่นวิทยานิพนธ์ของสายสมร ยุวนิมี (พ.ศ. 2531) เรื่อง "ลักษณะของภาษาไทยถิ่นที่ชาวไทยมุสลิมใช้ในชีวิตประจำวัน ตำบลเจ๊ะเห อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส วิทยานิพนธ์ของ Thawika Raiwong (ค.ศ. 1990) เรื่อง "A Phonological Study of Pathumthani Malay" น่าสนใจตรงที่พรรณนาภาษามลายูท้องถิ่นปทุมธานีซึ่งนับว่าอยู่ใกล้กรุงเทพฯ มาก แต่ก็ยังคงเอกลักษณ์ภาษามลายูอย่างสมบูรณ์ สำหรับเนื้อหาทางด้านไวยากรณ์มีปรากฏในวิทยานิพนธ์ของ Anat Wonggositkul (ค.ศ. 1985) เรื่อง "Word Classes in Pattani Malay" ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ที่มีผู้อ้างถึงมาก วิทยานิพนธ์เล่มของปรีชา ทิชนพงศ์ (พ.ศ. 2519) เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบระบบประโยคภาษาไทยกับระบบประโยคภาษามลายูในจังหวัดภาคใต้" ก็เป็นที่รู้จักกันดี และเป็นประโยชน์สำหรับแนะนำครูผู้สอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแก่เด็กไทยมุสลิมในพ.ศ. 2527 กัลยา ชูโชติ ได้เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง "โครงสร้างวากยสัมพันธ์ภาษามลายูท้องถิ่นสตูล" นอกจากนี้การศึกษาเรื่องปรากฏการณ์ทวิภาษา (Bilingualism) และวิทยานิพนธ์ที่ออกแนวจิตวิทยาการศึกษา ที่เน้นศึกษาเรื่องการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนที่พูดภาษามลายูเป็นภาษาแม่ก็มีอยู่ไม่น้อย

สำหรับองค์ความรู้เกี่ยวกับการอพยพของชนกลุ่มที่พูดภาษามลายู นับว่ามีอยู่น้อยมาก โดยมีชิ้นงานที่ใช้รหัส MI การอพยพเคลื่อนย้ายอยู่เพียงเรื่องเดียวคือวิทยานิพนธ์ของนิสากร วิทยปรีชากุล (พ.ศ.

2533) เรื่อง "บทบาทของโครงข่ายทางสังคมในการเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานในประเทศมาเลเซีย : กรณีศึกษาหมู่บ้านจะรัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี" ความจริงเรื่องการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวมุสลิมมีมากกว่าที่บรรยายไว้นี้ จึงควรมีการศึกษาเรื่องเช่นนี้กันต่อ อาชีพที่ชาวมุสลิมนิยมทำก็เป็นอีกหัวข้อหนึ่งที่นำศึกษาเมื่อศึกษาแล้วจะได้ทราบถึงเรื่องภาวะการจ้างแรงงานและวิธีการออมเงินของชนกลุ่มนี้

งานที่เกี่ยวกับโภชนาการ (ใช้รหัส NT) ของชาวไทยมุสลิมไม่มีเขียนไว้มากนัก เพราะความจริงแล้วชนกลุ่มน้อยกลุ่มนี้เป็นชนกลุ่มใหญ่ (ในแง่ว่ามีจำนวนมาก) เป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่าไม่รับประทานเนื้อสุกรและชอบใส่เครื่องเทศในอาหารมากกว่าคนไทยกลุ่มอื่น มีวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเรื่องโภชนาการของชาวไทยมุสลิมแต่ไม่ได้ศึกษาทางโภชนาการโดยตรง แต่กลับใช้วิธีการของวิชาภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnolinguistics) คือ วิทยานิพนธ์ของนราวดี พันธุ์นรา (พ.ศ. 2536) เรื่อง "การศึกษาคำศัพท์เกี่ยวกับพฤติกรรมกรกินของชาวไทยมุสลิม จังหวัดนราธิวาส"

องค์ความรู้เกี่ยวกับประชากรศึกษา จำนวนประชากรการคุมกำเนิด ภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตาย ที่ใช้รหัสว่า PP มีผู้ศึกษาไว้บ้างประมาณ 3 รายการ เช่นบทความของสุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร (พ.ศ. 2525) เรื่อง "ผลกระทบต่อนโยบายเจริญพันธุ์ที่เกิดจากความเชื่อทางศาสนาและระเบียบประเพณีของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้" ส่วนวิทยานิพนธ์ของอาหวัง ลำนุ้ย (พ.ศ. 2529) เรื่อง "การประเมินผลโครงการศึกษาภาคใต้ศึกษาเฉพาะกรณีการฝึกอบรมผู้นำศาสนาอิสลาม" ส่วนงานของวิภาวรัตน์ พงศมิกิตติและคนอื่นๆ (พ.ศ. 2532) เป็นบรรณานุกรมที่เก็บรวบรวมงานด้านนี้ทั้งหมด แม้แต่บทความชิ้นสั้นๆ ขนาด 1-2 หน้า ก็เก็บไว้ด้วย อันได้แก่เรื่อง "บรรณานุกรมทางด้านประชากรและวางแผนครอบครัวที่เกี่ยวกับภาคใต้"

งานที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง สังคม การเมือง โครงสร้างและรูปแบบของสังคม บทบาทของคนในสังคม โครงสร้างครอบครัว ระบบเครือญาติ ที่ใช้รหัสว่า SS มีอยู่มากพอสมควร นับชิ้นงานหลักได้ 24 ชิ้นงาน งานด้านนี้ส่วนมากอยู่ในวิทยานิพนธ์ เช่นวิทยานิพนธ์ของ ร.ต.มณฑล สุวรรณโชติช่วง (พ.ศ. 2512) เรื่อง "การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ในระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2507-2509)" เล่มที่สำคัญมากคือวิทยานิพนธ์ของ Patya Saihoo (ค.ศ. 1974) เรื่อง "Social Organization of an Inland Malay Village Community in Southern Thailand" ซึ่งเล่มนี้ได้เป็นต้นแบบให้นักศึกษาหลายคนที่ศึกษากับท่านศาสตราจารย์ ดร.พัทธยา สายหู วิทยานิพนธ์ของสงคราม ชื่นภิบาล (พ.ศ. 2518) เรื่อง "การผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้" หนังสือสองเล่มที่มีเนื้อหาคล้ายกันแต่มีระเบียบวิธีวิจัยคนละอย่างและปรากฏผลว่าน่าอ่านทั้งสองเรื่องได้แก่งานของ ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (พ.ศ. 2519) เรื่อง "ไทยมุสลิม" และงานของอุทัย หิรัญโต (พ.ศ. 2521) เรื่อง "มุสลิมในประเทศไทย"

ใน พ.ศ. 2527 สุรินทร์ พิศสุวรรณ และชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ได้เสนอผลงานที่สำคัญมากเรื่อง "สี่จังหวัดภาคใต้กับปัญหาสิทธิมนุษยชน" หนังสือเล่มนี้เป็นหนึ่งในน้อยเล่มที่พูดถึงปัญหาเรื่องความรุนแรงอย่างกระฉ่างพอควร ส่วนวิทยานิพนธ์ของนิคม สุวรรณรุ่งเรือง (พ.ศ. 2530) เรื่อง "ชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจของชุมชนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้" ก็เป็นเรื่องที่มีมองโครงสร้างทางสังคมของไทยมุสลิมอย่างเป็นพลวัตร เห็นความเคลื่อนไหวในสังคมของไทยมุสลิมอย่างชัดเจน

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่างานที่เกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลมลายูโพลีเนเซียนจะเป็นผลงานการศึกษาในมหาวิทยาลัย เขียนออกมาในรูปของวิทยานิพนธ์ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ดีแต่ก็มีข้อจำกัดอยู่ในตัวของตัวเอง นั่นคือวิทยานิพนธ์มักจะยืดเยื้อเนื่องจากต้องการความละเอียดครบถ้วนในการให้ข้อมูล ผู้อ่านที่มีเวลาน้อยหรือที่ไม่ได้ปรารถนาความครบถ้วนทางวิชาการจึงมักจะอ่านอยู่ไม่ได้นาน ส่วนภาษาที่ใช้ก็เป็นไปตามรูปแบบของการทำวิทยานิพนธ์ ทำให้ผู้ที่ต้องการทราบความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาต้องใช้เวลาตีความ เป็นการค่อนข้างยากที่จะทำให้หนังสือที่มีเนื้อหาสาระต่างๆ ลุ่มลึกอย่างวิทยานิพนธ์จะทั้งอ่านสนุกและได้เนื้อหาสาระครบถ้วน และไม่มีความคิดเห็นไปทางเดียวอย่างที่เรียกว่าอคติ นักเขียนท่านที่ทำได้สำเร็จได้ทั้งงานที่น่าอ่านและมีเนื้อหาสาระอย่างเช่น ชจิตภัย บุรุษพัฒน์ สุรินทร์ พิศสุวรรณ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ และพิทยา สายหู จึงนับว่าน่าชมเชยมาก

บรรณนิทัศน์

AAA (รวมทุกกลุ่มชาติพันธุ์)

- AAA 2533/1990, วิรัช นิยมธรรม. ระบบฐานข้อมูลภาษาและชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยด้วยคอมพิวเตอร์ นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล 121 หน้า

งานวิจัยนี้ได้นำเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ มาใช้พัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้พัฒนาซอฟต์แวร์สำเร็จรูปประเภทระบบจัดการฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (Relational Database) ซึ่งสามารถนำมาใช้จัดระบบข้อมูลในเชิงอักษร รูปภาพ และแผนที่แสดงผลได้ทั้งจอโมโนโครมและจอสี และได้สร้างฐานข้อมูลตัวอย่างสำหรับรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสาระสำคัญของชนกลุ่มน้อยแต่ละเผ่า หมู่บ้านชนกลุ่มน้อย รายชื่อผลงานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย โดยเผยแพร่เป็นแผ่นข้อมูลคอมพิวเตอร์

- AAA 2536/1993, ถาวร พู่เฟื่อง. บรรณานุกรมชาวเขา-ชนกลุ่มน้อย สถาบันวิจัยชาวเขา (บรรณานุกรมหัวเรื่อง) เชียงใหม่ สถาบันวิจัยชาวเขา , 89 หน้า

หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมรายชื่อหนังสือ ผลงานวิจัย และบทความวิชาการของนักวิจัยประจำสถาบันวิจัยชาวเขา รวมทั้งบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจัดเรียงตามลำดับอักษร ชื่อเผ่าคือ กะเหรี่ยง ขมุ ถิ่น ผีตองเหลือง มูเซอ แม้ว เย้า ลีซอ ลัวะ อีเก้อ และรวมเผ่า ซึ่งในแต่ละเผ่าได้จัดเรียงหมวดหมู่ตามเนื้อหาวิชาการดังนี้ การเกษตร การปกครอง การศึกษา ครุเวร ความรู้ทั่วไป ภาษา ยาเสพติด ภูมิประเพณี สังคม-เศรษฐกิจ สาธารณสุข

- AAA ANGN 2504/1961, Young, Oliver Gordon. The Hilltribes of Northern Thailand (A Socio-Ethnological Report) Prepared Under the Auspices of the Government of Thailand and the Cooperation of the United States Operations Mission to Thailand, 120 หน้า

หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้ทางมานุษยวิทยาและสังคมวิทยาเกี่ยวกับชาวเขาเผ่าต่างๆ ในประเทศไทย ซึ่งได้แก่ อีเก้อ มูเซอ ลีซอ แม้ว ละว้า ขมุ ถิ่น ยัมบริ กะเหรี่ยงสะกอ กะเหรี่ยงโปว์ กะเหรี่ยงปะเกด ตองซู่ และจีนฮ่อ

- AAA ANGN 2507/1964, Lebar, Hickey and Musgrave (eds.) Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia New Haven: Human Relations Area Files Press.

หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เฉพาะบริเวณที่เป็นคาบสมุทร ในหัวข้อเรื่องกะเหรี่ยง(Karen) ผู้เขียนให้ความรู้เกี่ยวกับกะเหรี่ยงในประเทศไทย โดยอธิบายลักษณะทางชาติพันธุ์ ภาษา การตั้งถิ่นฐานและที่อยู่อาศัย จำนวน

ประชากร การทำมาหากิน ระบบเครือญาติ โครงสร้างทางสังคม ศาสนาและความเชื่อ ฯลฯ
คำอธิบายนี้สั้น กระชับ และตอนท้ายของเรื่องมีบรรณานุกรมอย่างย่อ

AAA ANGN 2513/1970, Cultural Information Analysis Center (CINFAC), Center for
Research in Social Systems (CRESS) Ethnographic Study Series : Minority Groups
in Thailand. Washington, D.C. : Staff for Military Operations, Department of the
Army. 1135 pages

หนังสือเล่มนี้ศึกษาชนกลุ่มน้อย 19 กลุ่มในประเทศไทย ได้แก่ กูย เวียดนาม จีน เขมร
ลื้อ ลาหู่(มูเซอ) ลื้อ ขมุ ไทยใหญ่ แม้ว เย้า จีนฮ่อ กะเหรี่ยง อาข่า(อิก้อ) ละว้า มาเลย์ มอญ
อินเดียและ ปากีสถาน เนื้อหาเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มชนดังกล่าว ได้แก่ จำนวนประชากร
การตั้งถิ่นฐาน ประวัติศาสตร์ความเป็นมา ภาษา ลักษณะทางกายภาพ อุปนิสัยใจคอ โครงสร้างทาง
สังคม จารีตประเพณีและข้อห้าม ศาสนาและความเชื่อ เศรษฐกิจ ระบบ การปกครอง การสื่อสาร
และความสามารถทางด้านการทหารและการต่อสู้ ข้อมูลเกือบทั้ง หดได้มาจากหนังสือ เอกสาร
และสิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่แล้ว

AAA ATL HP 2530/1987, ไม่ปรากฏชื่อผู้รวบรวม, 1986 Refugee Relief Programmes, The
Church of Christ in Thailand, 14 Pramuan Road, Bangkok, บทความโรเนียว เย็บเล่ม,
47 หน้า

บทความนี้เป็นรายงานผลงานของ The Church of Christ in Thailand ที่เกี่ยวกับการ
ให้ความช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นในระหว่างปี ค.ศ.1986 ที่เข้ามาในประเทศไทย รายงานได้แบ่งออกเป็น
3 ตอน ตอนที่หนึ่งกล่าวถึงผู้พลัดถิ่นลาวและญวน ตอนที่สองกล่าวถึงผู้พลัดถิ่นชาวเขมร ตอนที่สาม
กล่าวถึงผู้พลัดถิ่นชาวกะเหรี่ยง

AAA ATL HP 2531/1988, ไม่ปรากฏชื่อผู้รวบรวม, 1988 Refugee Relief Programmes, The
Church of Christ in Thailand, 14 Pramuan Road, Bangkok, บทความโรเนียว เย็บเล่ม,
43 หน้า

บทความนี้เป็นรายงานผลงานของ The Church of Christ in Thailand ที่เกี่ยวกับการ
ให้ความช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นในระหว่าง ค.ศ.1988 ที่เข้ามาในประเทศไทย รายงานได้แบ่งออกเป็น
3 ตอน ตอนที่หนึ่งกล่าวถึงผู้พลัดถิ่นลาว และญวน ตอนที่สองกล่าวถึงผู้พลัดถิ่นชาวเขมร ตอนที่สาม
กล่าวถึงผู้พลัดถิ่นชาวกะเหรี่ยง

AAA Ch9 ED 2531/1988, ชนิดา รักษ์พลเมือง, กรรณิการ์ สัจกุล, รัตนา ตุงคสวัสดิ์ และเพชรวรรณ
จันทร์สูง, การศึกษาของชาวไทยใหญ่ จีนฮ่อ ลัวะ และกะเหรี่ยง : การศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไม้
ลุงชน บ้านถ้ำ บ้านกองลอย และบ้านผาแตก รายงานผลการวิจัย ศูนย์วิจัยชาติาภิเษกสมโภช,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 163 หน้า

รายงานการวิจัยนี้ได้สำรวจและเปรียบเทียบสภาพ ปัญหาการศึกษาในและนอกโรงเรียนในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในหมู่บ้านที่กล่าวไว้ในชื่อรายงานการวิจัย เน้นการศึกษาเอกสารและการออกสำรวจภาคสนามซึ่งทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ทางการ ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และนักเรียนในกลุ่มที่ศึกษา

AAA Kmr HP 2530/1987, ไม่ปรากฏชื่อผู้รวบรวม, 1986 Refugee Relief Programmes, The Church of Christ in Thailand, 14 Pramuan Road, Bangkok, บทความโรเนียว เย็บเล่ม, 47 หน้า

บทความนี้เป็นรายงานผลงานของ The Church of Christ in Thailand ที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นในระหว่างปี ค.ศ.1986 ที่เข้ามาในประเทศไทย รายงานได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่หนึ่งกล่าวถึงผู้พลัดถิ่นลาวและญวน ตอนที่สองกล่าวถึงผู้พลัดถิ่นชาวเขมร ตอนที่สามกล่าวถึงผู้พลัดถิ่นชาวกะเหรี่ยง

AAA Kr1 ED 2531/1988, ชนิตา รัชทรัพย์เมือง, กรรณิการ์ สัจกุล, รัตนา ตุงคสวัสดิ์ และเพชรวรรณ จันทรางศุ, การศึกษาของชาวไทยใหญ่ จีนฮ่อ ลัวะ และกะเหรี่ยง : การศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไม้ลุงชน บ้านถ้ำ บ้านกองลอย และบ้านผาแตก รายงานผลการวิจัย ศูนย์วิจัยชาติศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัย, 163 หน้า

รายงานการวิจัยนี้ได้สำรวจและเปรียบเทียบสภาพ ปัญหาการศึกษาในและนอกโรงเรียนในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในหมู่บ้านที่กล่าวไว้ในชื่อรายงานการวิจัย เน้นการศึกษาเอกสารและการออกสำรวจภาคสนามซึ่งทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ทางการ ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และนักเรียนในกลุ่มที่ศึกษา

AAA Kr1 HP 2530/1987, ไม่ปรากฏชื่อผู้รวบรวม, 1986 Refugee Relief Programmes, The Church of Christ in Thailand, 14 Pramuan Road, Bangkok, บทความโรเนียว เย็บเล่ม, 47 หน้า

บทความนี้เป็นรายงานผลงานของ The Church of Christ in Thailand ที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นในระหว่างปี ค.ศ.1986 ที่เข้ามาในประเทศไทย รายงานได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่หนึ่งกล่าวถึงผู้พลัดถิ่นลาวและญวน ตอนที่สองกล่าวถึงผู้พลัดถิ่นชาวเขมร ตอนที่สามกล่าวถึงผู้พลัดถิ่นชาวกะเหรี่ยง

AAA Kr1 HP 2531/1988, ไม่ปรากฏชื่อผู้รวบรวม, 1988 Refugee Relief Programmes, The Church of Christ in Thailand, 14 Pramuan Road, Bangkok, บทความโรเนียว เย็บเล่ม, 43 หน้า

บทความนี้เป็นรายงานผลงานของ The Church of Christ in Thailand ที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นในระหว่าง ค.ศ.1988 ที่เข้ามาในประเทศไทย รายงานได้แบ่งออกเป็น

3 ตอน ตอนที่หนึ่งกล่าวถึงผู้อพยพลาว และญวน ตอนที่สองกล่าวถึงผู้อพยพชาวเขมร ตอนที่สามกล่าวถึงผู้อพยพชาวกะเหรี่ยง

AAA Krm HP 2531/1988, ไม่ปรากฏชื่อผู้รวบรวม, 1988 Refugee Relief Programmes, The Church of Christ in Thailand, 14 Pramuan Road, Bangkok, บทความโรเนียว เย็บเล่ม, 43 หน้า

บทความนี้เป็นรายงานผลงานของ The Church of Christ in Thailand ที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้อพยพในระหว่าง ค.ศ.1988 ที่เข้ามาในประเทศไทย รายงานได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่หนึ่งกล่าวถึงผู้อพยพลาว และญวน ตอนที่สองกล่าวถึงผู้อพยพชาวเขมร ตอนที่สามกล่าวถึงผู้อพยพชาวกะเหรี่ยง

AAA Lwa ED 2531/1988, ชนิตา รักษ์พลเมือง, กรรณิการ์ สัจกุล, รัตนา ตุงคสวัสดิ์ และเพชรวรรณ จันทรางศุ, การศึกษาของชาวไทยใหญ่ จีนฮ่อ ลัวะ และกะเหรี่ยง : การศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไม้ลุงชน บ้านถ้ำ บ้านกองลอย และบ้านผาแตก รายงานผลการวิจัย ศูนย์วิจัยชาติาภิเชษสมโภช, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 163 หน้า

รายงานการวิจัยนี้ได้สำรวจและเปรียบเทียบสภาพ ปัญหาการศึกษาในและนอกโรงเรียนในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในหมู่บ้านที่กล่าวไว้ในชื่อรายงานการวิจัย เน้นการศึกษาเอกสารและการออกสำรวจภาคสนามซึ่งทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ทางการ ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และนักเรียนในกลุ่มที่ศึกษา

AAA Sve 2506/1963, Pataya Saihoo. The Hill Tribes of Northern Thailand. Chulalongkorn University.

AAA Sve ANGN 2493/1950, Embree, John F. and William L. Thomas, Jr., Ethnic Groups of Northern Southeast Asia, โรเนียวเย็บเล่ม, 175 หน้า, มีดัชนีชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ และมีบรรณานุกรม เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ทางเหนือของประเทศพม่า ทางเหนือของประเทศไทย ทางเหนือของประเทศไทยและเวียดนาม และทางใต้ของประเทศจีน เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อย่างกว้างๆ กล่าวถึงถิ่นที่อยู่ จำนวนประชากร ภาษา ศาสนา เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่น พร้อมทั้งกล่าวถึงชื่อต่างๆ ที่กลุ่มชาติพันธุ์ใช้เรียกตนเอง และที่คนกลุ่มอื่นเรียกเขา

AAA Sve ANGN 2499/1956, Chang, Chi Jen, The Minority Groups of Yunnan and Chinese Political Expansion into Southeast Asia, Ph.D. dissertation, University of Michigan, 1956, 198 หน้า, เขียนเป็นภาษาอังกฤษ มีแผนที่ และภาคผนวก

AAA Sve ANGN 2504/1961, Young, Gordon, The Hill Tribes of Northern Thailand, ฉบับพิมพ์ครั้งแรก 1961 โดยความอนุเคราะห์ของรัฐบาลไทยและรัฐบาลอเมริกัน ต่อมาได้พิมพ์อีกหลายครั้งโดยสยามสมาคม ฉบับพิมพ์ครั้งที่ห้า ค.ศ. 1974, 96 หน้า มีภาพประกอบ เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

หนังสือเล่มนี้ให้ข้อมูลทางมานุษยวิทยาและเป็นหนังสือที่แพร่หลายมาก ผู้แต่งเป็นผู้ที่ใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางชาวเขาอยู่ตลอดชีวิต จึงมีข้อมูลและรายละเอียดมาก กล่าวถึงชาวเขาแทบทุกเผ่าที่อยู่ทางเหนือของประเทศไทย

AAA Sve ANGN 2507/1964, Lebar, Frank M., Gerald C. Hickey and John K. Musgrave, Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia, Human Relations Area Files Press, New Haven, Connecticut, 288 หน้า มีดรรชนี บรรณานุกรมและแผนที่ เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่เป็นที่รู้จักกันดีที่สุดเล่มหนึ่งในบรรดาผู้ที่ศึกษาเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์ เป็นหนังสือที่มีผู้ร่วมเขียนซึ่งเป็นนักวิชาการเกี่ยวกับเอเชียอาคเนย์เกือบ 10 คน หนังสือแบ่งออกเป็น 4 ภาคตามตระกูลภาษา ภาคที่หนึ่งกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลจีน-ทิเบต ภาคที่สองกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก ภาคที่สามกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไท-กะได และภาคที่สี่กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลมลายู-โปรตีนเซียะ ในการกล่าวถึงแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะกล่าวไปตามลำดับ โดยให้ความรู้เบื้องต้น แล้วให้ข้อมูลทางมานุษยวิทยาและทางภาษา แลให้บรรณานุกรมที่สำคัญไว้ด้วย

AAA Sve ANGN 2509/1966, Blanchard, Wendell Thailand its people its society its culture, Human Relations Area Files Press, New Haven, 526 หน้า มีแผนที่ เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

หนังสือนี้แบ่งเป็น 20 บท กล่าวถึงประเทศไทยอย่างกว้างๆ ในทุกแง่มุม ทั้งลักษณะทางกายภาพ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประชากร ศาสนา พฤติกรรมทางสังคม กฎหมาย รัฐบาล การประชาสัมพันธ์ ระบบเศรษฐกิจ การเงินการคลัง แรงงาน การเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม สาธารณสุข และโครงสร้างของสังคม ในบทที่สี่ได้กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาต่างๆ ในประเทศไทย ที่หยิบยกมากล่าวเพราะเป็นกลุ่มใหญ่ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ไทย มาเลย์ เขมร ส่วย กูย ภูไท มอญ กะเหรี่ยง ไทฉาน นอกจากนั้นยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนน้อย เช่น ไทลื้อ กะเลิง โซ่ ชมุ แสก เป็นต้น และชาเวรา ซึ่งหนังสือนี้กล่าวว่ามิใช่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แต่นักวิจัยในปัจจุบันไม่พบกลุ่มชาติพันธุ์ชาเวราแล้ว

AAA Sve ANGN 2509/1966, Harris, George L. และคนอื่นๆ, Area Handbook for Thailand, Superintendent of Documents, U.S. Government Printing Office, 527 หน้า,

เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

หนังสือเล่มนี้ครอบคลุมประเทศไทยอย่างกว้างๆ ในทุกแง่มุม ในหน้า 51-94 ได้กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทยทั้งที่พูดภาษาตระกูลไทและไม่ใช่ กล่าวถึงชาวเขาเผ่าต่างๆ ด้วย

AAA Sve ANGN 2509/1966, Lebar, Frank M., "The Ethnography of Mainland Southeast Asia : A Bibliographic Survey", Behavior Science Notes, 1, 1966, หน้า 14-40

AAA Sve ANGN 2510/1967, Seidenfaden, Erik, The Thai Peoples Book: The Origins and Habitats of the Thai peoples with a Sketch of their Material and Spiritual Culture, The Siam Society, Bangkok 1967, 162 หน้า, เขียนเป็นภาษาอังกฤษ มีภาพประกอบมาก

หนังสือเล่มนี้ให้ข้อมูลทางมานุษยวิทยาของกลุ่มชาติพันธุ์ไททั้งที่อยู่นอกประเทศไทยและในประเทศไทยพร้อมทั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทยที่พูดภาษาอื่นนอกจากภาษาตระกูลไทด้วย

AAA Sve ANGN 2510/1967, Kunstadter, Peter Southeast Asia Tribes, Minorities and Nations, Princeton Center of International Studies, 1967

หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้เป็นภาพรวมทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์ มีตารางแสดงการกระจายของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีภาพประกอบมาก

AAA Sve ANGN 2511/1968, Smith, Harvey H. และคนอื่นๆ, U.S. Army Area Handbook for Thailand, 557 หน้า เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

หนังสือเล่มนี้ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับประเทศไทยในทุกแง่มุม มีกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และภาษาต่างๆ ในประเทศไทยในหน้า 69-106

AAA Sve ANGN 2513/1970, Rodulfo, A.M., "Ethnic and Religious Minority in South-East Asia", Pacific Community, winter 1970, หน้า 1-16

บทความนี้กล่าวถึงชนกลุ่มน้อยในเอเชียอาคเนย์อย่างผิวเผิน โดยกล่าวถึงทุกกลุ่มชาติพันธุ์อย่างย่อ กล่าวถึงทั้งชนกลุ่มน้อยในทางภาษาและชนกลุ่มน้อยในทางศาสนา

AAA Sve ANGN 2513/1970, Schrock, Joann L. และคนอื่นๆ, Minority Groups in Thailand, Ethnographic Study Series, Department of the Army, Washington D.C., USA, February 1970, 1135 หน้า, เขียนเป็นภาษาอังกฤษ มีแผนที่มาก มีบรรณานุกรม ภาพประกอบและบรรณานุกรม เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย อันได้แก่ กูย เวียดนาม จีน เขมร ลีซอ มูเซอ ลีอู ขมุ ไทฉาน ม้ง เย้า ฮ่อ กะเหรี่ยง อีเก้อ ละว้า มาเลย์ มอญ และอินเดีย ปากีสถาน ตอนที่กล่าวถึงละว้าอยู่ในหน้า 937-998 มีอภิปรายเรื่องชื่อละว้า ให้จำนวนประชากรอย่างคร่าวๆ กล่าวถึงการเข้ามาหากิน เล่าประวัติละว้าตามนิทานปรัมปรา เช่นเรื่องขุนหลวงวิลังคะกับพระนางจามเทวี เล่าเรื่องเจ้าหญิงละว้าที่ชื่อชะมังรกแอ กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานของละว้าในปัจจุบัน ลักษณะทางกายภาพของคนละว้า การรักษาพยาบาลตามประเพณีดั้งเดิมของละว้า ลักษณะนิสัย การแบ่งชั้นของบุคคลในสังคมครอบครัว พิธีการแต่งงาน พิธีศพ การศึกษาของละว้า ข้อห้าม ข้อจำกัดตามประเพณีละว้า ประเพณีเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม ศาสนาและการติดต่อกับมิชชันนารี เศรษฐกิจและวิธีการเพาะปลูก การประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ ในตอนท้ายของบทความแนะนำสิ่งที่ควรทำในการติดต่อกับละว้า พร้อมทั้งข้อห้าม (คือสิ่งที่ไม่ควรทำ)

AAA Sve ANGN 2526/1983, McKinnon, John & Wanat Bhruksasri (editors),
Highlanders of Thailand, Oxford University Press, 1983, 358 หน้า มีบรรณานุกรมและ
ดรรชนี เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

หนังสือเล่มนี้รวบรวมบทความที่แต่งโดยนักวิชาการชาวไทย และต่างประเทศรวม 22
บทความที่เกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย เช่น ชวเขาเผ่าละว้า กะเหรี่ยง กะเหรี่ยงโป ม้ง เย้า ลีซอ
มูเซอ และอีเก้อ

AAA Sve ANOT 2513/1970, Kunstadter, Peter "Integration and Assimilation of
Minorities in Mae Hongson Province", Paper prepared for Asian Studies Association
Meeting, 3 April, 1970, San Francisco, California, โรเนียว เย็บเล่ม, 16 หน้า เขียนเป็น
ภาษาอังกฤษ

บทความนี้กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อันได้แก่
คนไทยเหนือ คนไทยกลาง คนจีน จีนฮ่อ ตองซู่ ไทฉาน กะเหรี่ยงโปว์ กะเหรี่ยงสะกอ ละว้า ม้ง ขมุ
และชาวต่างประเทศ กล่าวถึงปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ลักษณะทาง
ประชากรและการกลืนตัวเข้าหากัน ผลงานของพระธรรมจาริกและหมอสอนศาสนาคริสต์ียน

AAA Sve ANOT 2517/1974, Boonsanong Punyodyana, "Minority Groups and Minority
Class : The Oppressed and Oppresser in Thai Social Structure", paper from the
Conference on the Majority-Minority Situation in Southeast Asia, Manila,
Philippines, May 8-10, 1974, บทความโรเนียว เย็บเล่ม, 26 หน้า เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

บทความนี้มองความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อย ว่าเป็นความสัมพันธ์
ของผู้กดขี่ และผู้ถูกกดขี่ กล่าวถึงชนกลุ่มน้อยทั้งที่เป็นชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์และภาษา กับชน
กลุ่มน้อยทางศาสนา การบังคับดูแลโรงเรียนสอนภาษาจีน และการกดขี่มุสลิมในจังหวัดภาคใต้

AAA Sve ANOT 2517/1974, วิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง, คำนิยมทางกิจการครอบครัวและหมู่บ้านของนักเรียนชาวเขาในจังหวัดตาก เชียงราย และน่าน, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517, โรเนียว เย็บเล่ม, 133 หน้า เขียนเป็นภาษาไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนไทย 120 คน และนักเรียนชาวเขาเผ่าต่างๆ 103 คน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5,6 และ 7 ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน จังหวัดเชียงราย โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก จังหวัดตาก และโรงเรียนบ้านปากกลาง จังหวัดน่าน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราประเมินค่าและแบบระยะทางทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

AAA Sve ANOT 2526/1983, Walker, Anthony R., "In Mountain and Ulu : A Comparative History of Development Strategies for Ethnic Minority Peoples in Thailand and Malaysia", วารสาร Contemporary Southeast Asia Vol.4, No.4, March 1983 หน้า 451-485

AAA Sve ANOT 2526/1983, ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, ชนกลุ่มน้อยในไทยกับความมั่นคงของชาติ, สำนักพิมพ์แพร่-พิทยา, 315 หน้า, เขียนเป็นภาษาไทย

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงนโยบายของรัฐบาลไทยต่อชนกลุ่มน้อย ได้แก่นโยบายต่อชาวจีน นโยบายต่อชาวเขา นโยบายต่อชาวนวอพยพ นโยบายต่อชาวไทยมุสลิม นโยบายต่อผู้อพยพลี้ภัยกลุ่มต่างๆ กล่าวถึงชาวจีนในประเทศไทยกับปัญหาด้านการเมือง นโยบายผสมกลมกลืนของรัฐบาลไทยต่อชาวจีน ปัญหาชาวเขาในประเทศไทยกับการแก้ไขปัญหของรัฐบาล ชาวเขากับปัญหาการปลูกฝิ่น ชาวนวอพยพในประเทศไทย : ปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคในการผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จีนฮ่อในภาคเหนือผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า : ปัญหาและแนวทางแก้ไข ผู้อพยพลี้ภัยจากอินโดจีน : ปัญหาและแนวทางแก้ไข

AAA Sve ANOT 2527/1984, ไพฑูรย์ ดัสเช่ (ดร.), ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย : เอกภาพกับคอมมิวนิสต์, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โรเนียว เย็บเล่ม, 223 หน้า

หนังสือนี้กล่าวถึงทฤษฎีทั่วไป เป้าเล็งของคอมมิวนิสต์ : ชาวเขา สงครามภาคเหนือ ชาวไทยมุสลิมกับความรุนแรง มีบทสรุป

AAA Sve ANOT 2538/1995, พัทยา สายหู, "ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยเรื่องชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย", เอกสารประกอบการอภิปรายในหัวข้อ "ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย" ในการประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 1 เรื่องสถานภาพการศึกษาด้านชนกลุ่มน้อยของประเทศไทย วันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2538 ลงพิมพ์ใน วารสารภาษาและวัฒนธรรม, สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, ปีที่ 17 ฉบับที่ 2, หน้า 78-84

AAA Sve BB 2509/1966, Yenchius, Mildred M., Bibliography on Minority Groups in

Southeast Asia, the Department of Army, The United States., 43 หน้า เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

AAA Sve ED 2526/1983, สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, เอกสารประกอบการสัมมนาการศึกษาเพื่อชาวเขา (ฉบับร่าง), โรเนียว เย็บเล่ม 194 หน้า มีภาคผนวก และบรรณานุกรม เขียนเป็นภาษาไทย

หนังสือนี้กล่าวถึงชาวเขาเผ่าต่างๆ ในประเทศไทยมี ม้ง เย้า มูซอ กะเหรี่ยง ลีซอ อีเก้อ ละว้า ถิ่น ขมุ กล่าวถึงความเป็นมาของการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กชาวเขา การจัดการศึกษาชาวเขาในปัจจุบัน ปัญหาชาวเขากับการจัดการศึกษาชาวเขาและข้อเสนอแนะ นโยบายสำหรับการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กชาวเขาโครงการต่างๆ ที่สนองนโยบายนี้

AAA Sve ED 2531/1988, ไม่ปรากฏชื่อผู้รวบรวม, รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับชาวไทยต่างวัฒนธรรม, กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, มิถุนายน 2531, 147 หน้า

ชาวไทยต่างวัฒนธรรมในรายงานนี้หมายถึงเฉพาะชาวไทยภูเขาเผ่า ม้ง เย้า กะเหรี่ยง อีเก้อ มูซอ ลีซอ ชาวไทยซึ่งพูดภาษาเขมร ส่วย เยอ และชาวไทยที่พูดภาษามลายู กล่าวถึงสภาพทั่วไปของชุมชน และประชากร โอกาสทางการศึกษา คุณภาพทางการศึกษา ทรัพยากรทางการศึกษา คุณภาพชีวิต ลักษณะความเป็นพลเมืองไทย ความต้องการทางการศึกษา

AAA Sve ET 2455/1912, Graham, A.W., Siam : A Handbook of Practical, Commercial, and Political Information London, Alexander Moring, Limited, 1912, 637 หน้า เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

หนังสือนี้กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย เช่นกลุ่มเซม้ง มาเลย์ เขมร มอญ ยวน ละว้า กะเหรี่ยง ของ ม้ง ไทย ลาว ฉาน กะเหรี่ยง

AAA Sve LC 2509/1966, Hunter, Guy, South-East Asia : Race, Culture & Nation, Oxford University press, 191 หน้า, มีบรรณานุกรมและดรรชนี เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

หนังสือเล่มนี้ครอบคลุมทั้งภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ กล่าวถึงภาคพื้นดินเอเชียอาคเนย์ที่นับถือพุทธศาสนา และคาบสมุทรกับบนเกาะที่นับถือศาสนาอิสลาม กล่าวถึงสมัยอาณานิคมการจัดการศึกษา กล่าวถึงภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย สถานภาพทางภาษาในประเทศต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์ วิวัฒนาการเข้ามาสู่ในโลกสมัยใหม่ของประเทศต่างๆ

AAA Sve LC 2510/1967, Roop, Delaguel H., "The Problem of Linguistic Diversity in Thailand : An approach to a solution", paper presented at the First Symposium on the Hill Tribes and Thailand, August 1967, โรเนียว เย็บเล่ม, 18 หน้า, เขียนเป็นภาษา

อังกฤษ

บทความนี้กล่าวถึงสถานภาพภาษาในประเทศไทย การเรียนรู้ภาษาของเด็กในประเทศไทย กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยที่ไม่พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ ปัญหาในการเรียนรู้ภาษาไทยของเด็กที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเขา

AAA Sve LC 2511/1968, Smith, Harvey H. และคนอื่นๆ, U.S. Army Area Handbook for Thailand, 557 หน้า เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

หนังสือเล่มนี้ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับประเทศไทยในทุกแง่มุม มีกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และภาษาต่างๆ ในประเทศไทยในหน้า 69-106

AAA Sve LC 2515/1972, Smalley, William A., "Problems in Writing Thailand Minority Languages in Thai Script" ในหนังสือชื่อ Tai Phonetics and Phonology, edited by Jimmy G. Harris and Richard B. Noss หน้า 131-136

AAA Sve LC 2518/1975, สุริยา รัตนกุล, "นานาภาษาในประเทศไทย" บทความลงพิมพ์ครั้งแรกในเรื่องนารูสำหรับประชาชน เล่มที่ 1 ชมรมนักเรียนทุนมูลนิธิอานันทมหิดล ต่อมาเสนอในที่สัมมนาเรื่อง ภาษาของชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ณ หอประชุมจางจินต์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี วันที่ 3-5 กุมภาพันธ์ 2520 โรเนียว เย็บเล่ม, 15 หน้า เขียนเป็นภาษาไทย ต่อมาพิมพ์ในวารสารรามาธิบดี ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 มิถุนายน 2524 หน้า 64-75

บทความนี้กล่าวถึงภาษาชาวเขาในเรื่องตระกูลของภาษานั้นๆ ประชาชนที่ใช้ภาษานั้นๆ บริเวณที่ผู้ใช้ภาษานั้นๆ ตั้งถิ่นฐานอยู่

AAA Sve LC 2519/1976, สุริยา รัตนกุล, "นานาภาษาในประเทศไทย" เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ โครงการศูนย์ภาษาเอเชียอาคเนย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2519 โรเนียวเย็บเล่ม, 16 หน้า เขียนเป็นภาษาไทย

บทความนี้กล่าวถึงภาษาต่างๆ ในประเทศไทยที่ไม่ใช่ภาษาไทย โดยกล่าวถึงในสามหัวข้อ คือกล่าวถึงตระกูลของภาษานั้นๆ ประชาชนที่ใช้ภาษานั้นๆ บริเวณที่ผู้ใช้ภาษานั้นๆ ตั้งถิ่นฐานอยู่

AAA Sve LC 2520/1977, Suriya Ratanakul, "Aspects of Linguistic Features in Minority Languages" โรเนียว 12 หน้า เป็นบทความเสนอในที่ประชุม The Regional Seminar on Language Education in Multilingual Societies : Its Challenges and Potentials, Singapore 18-22 April, 1977

AAA Sve LC 2521/1978, สุริยา รัตนกุล (บรรณาธิการ), รวบรวมบทความจากการสัมมนาเรื่อง "การศึกษาวิจัยภาษาในประเทศไทย" จัดโดยโครงการศูนย์ศึกษาและวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย

อาคเนย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, จัดที่หอประชุมจันทรังค์, โรงพยาบาลรามธิบดี 23-24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2521 เป็นการรวมบทความเข้าไว้ด้วยกัน ลงเลขหน้าใหม่ทุกบทความ เขียนเป็นภาษาอังกฤษบางบทความ และเขียนเป็นภาษาไทยบางบทความ โรเนียวเย็บเล่ม เลขหมู่ที่ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย 29452

บทความที่แสดงในที่สัมมนานี้ประกอบด้วย 1) เรื่อง A Contrastive Analysis of Thai and Akha Phonological Systems โดย Sukhuma-vadee Khamhiran 23 หน้า 2) Classifiers in Mal (Thin) โดย Sujaritlak Wajanarat 10 หน้า 3) ลักษณะสุภาพในภาษาไทย โดย สุวิไล เปรมศรีรัตน์ 17 หน้า 4) ระบบเสียงภาษายอง โดย ดร.เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์ 27 หน้า 5) เพลงกะเหรี่ยง โดย ดร.สุรียา รัตนกุล 61 หน้า 6) ลักษณะทางไวยากรณ์บางประการของภาษาลัวะ โดย นางสาวชุติมา แก้วศิลป์ 11 หน้า

AAA Sve LC 2521/1978, สุรียา รัตนกุล (บรรณนิการ), รวบรวมบทความจากการสัมมนาเรื่อง "การศึกษาวิจัยภาษาในประเทศไทย" จัดโดยศูนย์ศึกษาและวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ (ซึ่งต่อมาใน พ.ศ. 2524 พัฒนาขึ้นเป็นสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท) มหาวิทยาลัยมหิดล, จัดที่หอประชุมจันทรังค์, โรงพยาบาลรามธิบดี 23-24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2521 เป็นการรวมบทความเข้าไว้ด้วยกัน ลงเลขหน้าใหม่ทุกบทความ เขียนเป็นภาษาอังกฤษบางบทความและเขียนเป็นภาษาไทยบางบทความ โรเนียวเย็บเล่ม เลขหมู่ที่ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย 31367

บทความที่แสดงในที่สัมมนานี้ประกอบด้วย 1) "วิจารณ์คำอธิบายเรื่องนามกิตติในไวยากรณ์บาลี" พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 44 หน้า 2) คำบรรยายเรื่อง "ความสำคัญของการศึกษาภาษาของชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย" โดย พ.ต.อ. มนัส ชันธทัตบำรุง 6 หน้า 3) "เพลงกะเหรี่ยง" โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรียา รัตนกุล 61 หน้า 4) "Classifiers in Mai (Thin)" โดย Sujaritlak Wajanarat 10 หน้า 5) "A Contrastive Analysis of Thai and Akha Phonological Systems" โดย Sukhuma-vadee Khamhiran 23 หน้า 6) "ลักษณะสุภาพในภาษาไทย" โดย สุวิไล เปรมศรีรัตน์ 17 หน้า 7) "ภาษาท้องถิ่นภาคใต้ของไทย" โดย ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ภาณุพงศ์ 8 หน้า 8) "ระบบเสียงภาษายอง" โดย ดร.เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์ 27 หน้า 9) "การละเล่นของเด็กเชียงใหม่" โดย อาจารย์พิกุลทอง รุจิราภา 12 หน้า 10) "The Verb Phrase in Thai Clauses" โดย ปัทมาภะ สุนทรมาน 15 หน้า 11) "ลักษณะทางไวยากรณ์บางประการของภาษาลัวะ" โดย นางสาวชุติมา แก้วศิลป์ 11 หน้า 12) "ระบบเสียงภาษาจีน" โดย นางสาวรศิ เพชรสุข 7 หน้า 13) "ภาษาและการพูดของผู้ป่วยสมองพิการ" โดย สมศรี จิระพงศ์ 12 หน้า 14) "ปัญหาการออกเสียงพยัญชนะและสระบางเสียงของเด็กหูตึงในโรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ" โดย นายศรีทนต์ บุญญานุกูล และนายพงษ์เทพ ทารชุมพล 17 หน้า 15) "การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยปัจจุบัน ของ นศ.ปริญญาโท คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 2 หน้า 16) "Bilingualism & ข้อสังเกตการพูดภาษาไทยของผู้รู้ทวิ

ภาษาไทย-จีน" โดย นางสาวชุติมา ทับเอี่ยม 17) "คำยืมภาษาอังกฤษสมัยรัชกาลที่ 3, 4 และ 5" โดย นางสาววัฒนา อุดมวงศ์ 24 หน้า และ 18) "การเปรียบเทียบเสียงของคำในภาษาพวนและภาษาไทยมาตรฐาน" โดย นายทัศนัย อารมย์สุข 11 หน้า

AAA Sve LC 2528/1985, Suriya Ratanakul, David Thomas and Suwilai Premssirat (editors). Southeast Asian Linguistic Studies presented to Andre-G. Haudricourt, Mahidol University, Bangkok, 1985, Printed by Parbpim Ltd. 587 หน้า, เขียนเป็นภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส

หนังสือเล่มนี้รวมบทความทางภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษาต่างๆ ในทุกตระกูลภาษาในเอเชียอาคเนย์ รวม 21 บทความ

AAA Sve LC ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์, ไม่ปรากฏชื่อผู้รวบรวม, North Thailand Distribution of Hilltribes, ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์, เลขที่ที่ศูนย์เอกสารประเทศไทย 10807, 4 แผ่น

เป็นแผนที่แสดงการกระจายของชาวเขาเผ่าต่างๆ ในภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่เผ่ามูเซอ ลัวะ ขมุ อี๋ก้อ ละว้า กะเหรี่ยงสะกอ กะเหรี่ยงโปว์ กะเหรี่ยงบะเกะ ตองตู ม้ง ลีซอ แสดงเส้นทางการอพยพเข้ามาในประเทศไทย มีแผนภูมิต้นไม้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตระกูลภาษาต่างๆ

AAA Sve MI 2530/1987, ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง, Southeast Asian Tribal Groups and Ethnic Minorities : Prospects for the Eighties and Beyond, Proceedings of a conference co-sponsored by Cultural Survival, Inc., and the Department of Anthropology, Harvard University, Cultural Survival Report 22, Cambridge, MA. 02138, เขียนเป็นภาษาอังกฤษ, 171 หน้า

รายงานนี้เป็นการรวบรวมปาฐกถาของบุคคลต่างๆ ที่เข้าร่วมประชุม โดยกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย สำหรับที่กล่าวถึงประเทศไทยมีความเกี่ยวข้องกับอี๋ก้อ (Minority Identity in the Mountains of Northern Thailand : the Akha Case โดย Cornelia Ann Kammerer) เกี่ยวกับลีซอ (Settling the Lisu in Thailand โดย Jane R. and Lucien M. Hanks) และเกี่ยวกับผู้อพยพ (Thailand's Response to the Refugee Crisis โดย Penny Van Esterik)

AAA Sve MS ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์, ไม่ปรากฏชื่อผู้รวบรวม, North Thailand Distribution of Hilltribes, ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์, เลขที่ที่ศูนย์เอกสารประเทศไทย 10807, 4 แผ่น

เป็นแผนที่แสดงการกระจายของชาวเขาเผ่าต่างๆ ในภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่เผ่ามูเซอ ลัวะ ขมุ อี๋ก้อ ละว้า กะเหรี่ยงสะกอ กะเหรี่ยงโปว์ กะเหรี่ยงบะเกะ ตองตู ม้ง ลีซอ แสดงเส้นทางการอพยพเข้ามาในประเทศไทย มีแผนภูมิต้นไม้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตระกูลภาษาต่างๆ

AAA Sve PP 2530/1987, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานการสำรวจประชากรชาวเขา : พ.ศ.2530

จังหวัดน่าน สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 80 หน้า

รายงานฉบับนี้เสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะต่างๆ ของประชากรชาวเขา และลักษณะโดยทั่วไปของกลุ่มบ้านชาวเขาและครัวเรือนชาวเขาในจังหวัดที่กล่าวถึงในชื่อของรายงาน

AAA Vnm HP 2530/1987, ไม่ปรากฏชื่อผู้รวบรวม, 1986 Refugee Relief Programmes, The Church of Christ in Thailand, 14 Pramuan Road, Bangkok, บทความโรเนียว เย็บเล่ม, 47 หน้า

บทความนี้เป็นรายงานผลงานของ The Church of Christ in Thailand ที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้อพยพในระหว่างปี ค.ศ.1986 ที่เข้ามาในประเทศไทย รายงานได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่หนึ่งกล่าวถึงผู้อพยพลาวและญวน ตอนที่สองกล่าวถึงผู้อพยพชาวเขมร ตอนที่สามกล่าวถึงผู้อพยพชาวกะเหรี่ยง

AAA Vnm HP 2531/1988, ไม่ปรากฏชื่อผู้รวบรวม, 1988 Refugee Relief Programmes, The Church of Christ in Thailand, 14 Pramuan Road, Bangkok, บทความโรเนียว เย็บเล่ม, 43 หน้า

บทความนี้เป็นรายงานผลงานของ The Church of Christ in Thailand ที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้อพยพในระหว่าง ค.ศ.1988 ที่เข้ามาในประเทศไทย รายงานได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่หนึ่งกล่าวถึงผู้อพยพลาว และญวน ตอนที่สองกล่าวถึงผู้อพยพชาวเขมร ตอนที่สามกล่าวถึงผู้อพยพชาวกะเหรี่ยง

AAA Yai ED 2531/1988, ชนิดา รัชพลเมือง, กรรณิการ์ สัจกุล, รัตนา ตุงคสวัสดิ์ และพชรวรรณ จันทรางศุ, การศึกษาของชาวไทยใหญ่ จีนฮ่อ ลัวะ และกะเหรี่ยง : การศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไม้ลุงชน บ้านถ้ำ บ้านกองลอย และบ้านผาแตก รายงานผลการวิจัย ศูนย์วิจัยรัชดาภิเษกสมโภช, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 163 หน้า

รายงานการวิจัยนี้ได้สำรวจและเปรียบเทียบสภาพ ปัญหาการศึกษาในและนอกโรงเรียนในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในหมู่บ้านที่กล่าวไว้ในชื่อรายงานการวิจัย เน้นการศึกษาเอกสารและการออกสำรวจภาคสนามซึ่งทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ทางการ ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และนักเรียนในกลุ่มที่ศึกษา

MP (Malayo-Polynesian)

MP Cam ANG 2525/1982, จงจิตร พัฒนาเมธีกร, รายงานการฝึกภาคปฏิบัติทางจิตวิทยาสังคม ชุมชนบ้านครัวเหนือ กิ่งเพชร กรุงเทพฯ, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

MP Cam ANG 2532/1989, พรทิพย์ อุศุภรัตน์ และเสาวภา พรสิริพงษ์, "ชุมชนแขกจามที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในกรุงเทพฯ", วารสารภาษาและวัฒนธรรม, สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท, มหาวิทยาลัยมหิดล, ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2532 หน้า 20-29 เขียนเป็นภาษาไทย

บทความนี้กล่าวถึงชุมชนชาวต่างชาติเมื่อแรกสร้างพระนครชุมชนแขกจามในกรุงเทพฯ ชุมชนบ้านครัวเหนือในปัจจุบัน กล่าวถึงอาชีพและรายได้ การศึกษา สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและความสัมพันธ์ภายในชุมชนบ้านครัวเหนือ การศึกษาคาวนี้ใช้วิธีสัมภาษณ์และวิธีสังเกต

MP Cam ANG 2535/1992, จารุวรรณ โล่หิระ (ดร.) และ ดร.ญอง บัฟฟี, "บ้านครัว อดีตอันรุ่งโรจน์ หรือ อนาคตจะดับสูญ" ศิลปวัฒนธรรม 13, 10: 176-186

บทความนี้กล่าวถึงชุมชนบ้านครัวผ่านถนนเพชรบุรีในกรุงเทพฯ ว่าผู้คนที่นี่สืบเชื้อสายมาจากชนชาติจาม ชาวจามในอดีตเคยมีบทบาทในกิจการทหารเรือของกรมอาสาจาม ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา

MP Cam ANT 2532/1989, เสาวภา พรสิริพงษ์, "การทอผ้าไหมที่บ้านครัวเหนือ", วารสารภาษาและวัฒนธรรม, สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท, มหาวิทยาลัยมหิดล ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2532 หน้า 44-59

บทความนี้กล่าวถึงกำเนิดการทอผ้าไหมของบ้านครัวเหนือ ตลาดผ้าไหมของบ้านครัวเหนือในอดีต ภาวะการทอผ้าไหมของบ้านครัวเหนือในอดีต จิม ทอมสัน กับยุคทองของผ้าไหมบ้านครัวเหนือ กิจการทอผ้าไหมในยุคหลัง จิม ทอมสัน ภาวะการทอผ้าไหมของบ้านครัวเหนือในปัจจุบัน ขั้นตอนการทำผ้าไหมในบ้านครัวเหนือในปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของอุตสาหกรรมผ้าไหม สาเหตุที่คนบ้านครัวเหนือไม่นิยมทำผ้าไหม

MP Cam HP 2524/1981, พิศวง ธรรมพันทา, รายงานการฝึกงานพัฒนา ชุมชนบ้านครัวเหนือ กิ่งเพชร, เสนอต่อคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

MP Cam LC 2525/1982, สุชุมวดี ขำศิริ, "จาม จาม จาม" วารสารภาษาและวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 หน้า 28-36

MP Chi ANAR 2524/1981, สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์, "เรื่องเงิง" ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูภูเก็ต สหวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตภูเก็ต 2 หน้า อัดสำเนา

MP Chl ANAR 2529/1986, สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์, "เรื่องเงืง" ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูภูเก็ต สหวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตภูเก็ต หน้า 4 เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม

MP Chl ANBL 2529/1986, สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์, "ไม้กาอยู่ฮัก" ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูภูเก็ต สหวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตภูเก็ต หน้า 5 เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม

MP Chl ANFR 2534/1991, จรัส ธีระสมัน, "การศึกษาถิ่นฐานชาวเลจังหวัดสตูล" วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 218 หน้า

งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายสามประการคือ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนชาวเลจังหวัดสตูล เพื่อจัดประเภทถิ่นฐานชาวเลจังหวัดสตูล และเพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในถิ่นฐานชาวเลจังหวัดสตูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลการวิจัยภาคสนามด้วยตนเอง บน 4 เกาะ คือ เกาะหลีเป๊ะ เกาะอาดัง เกาะบุโหลนใหญ่ และเกาะบุโหลน ใช้ผู้บอกข้อมูล 36 คน รวมรวมนิทานได้ 82 เรื่อง

MP Chl ANGN 2453/1910, พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ร.ศ. 128, จดหมายเหตุประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้ ร.ศ.128 องค์การค้าคุรุสภาจัดพิมพ์ ในหน้า 51-53 ได้กล่าวถึงชาวเลที่ระนองที่องค์ผู้แต่งทรงพบที่จังหวัดระนอง เมื่อ 18 เมษายน ร.ศ.128

ข้อความสั้นๆนี้กล่าวถึงลักษณะทางกายภาพของชาวทะเล (คือชาวเล) ภาษา การแต่งกาย การตั้งบ้านเรือน

MP Chl ANGN 2465/1922, White, Walter G., The Sea Gypsies of Malaya, London, Seeley, Service

MP Chl ANGN 2501/1958, ดำเนียร เลษะกุล (พ.อ.), "ชาวน้ำที่ภูเก็ต" ลงพิมพ์ในหนังสือ รอบภาคใต้ พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพพันตรีพระพิทักษ์มหารมณันท์ 22 มีนาคม 2501, บริษัทการพิมพ์สตรีสาร หน้า 31-36

บทความนี้กล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวน้ำหรือชาวเลที่อำเภอราไวย์ จังหวัดภูเก็ต กล่าวว่าไม่มีทะเลเป็นสามโนคร้ว ไม่ต้องเป็นทหาร ไม่ต้องเสียภาษี

MP Chl ANGN 2512/1969, ปราโมทย์ ทศนาสุวรรณ, "ชาวทะเล" อนุสารขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 9, 8: 36-40 และ 45-55

บทความนี้กล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเลที่หาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต และที่เกาะหลีเป๊ะในหมู่เกาะอาดัง จังหวัดสตูล กล่าวถึงประเพณีงานฉลองชายหาดในคืนเพ็ญ

MP Chl ANGN 2515/1972, David N. Hogan, "Men of the Sea : Coastal Tribes Thailand's west coast", Journal of the Siam Society Vol.60 Part 1.

MP Chl ANGN 2515/1972, สมบูรณ์ แก่นตะเคียน, ประวัติเมืองภูเก็ต, หนังสือโรเนียว เย็บเล่ม, 75 หน้า
มีภาคผนวกเป็นประมวลเอกสารเกี่ยวกับเมืองถลาง 36 หน้า

ในหน้า 62-63 ได้กล่าวถึงชาวเล ว่าเป็นชนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ชายฝั่งทะเลอันดามันตั้งแต่เมืองมะริด ลงมาตลอดชายฝั่งทะเลตะวันตกของไทยเรื่อยลงไปถึงแหลมมลายู และยังได้กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์เนกริโต (Negrito) หรือพวกเงาะเซมัง (Semang) หรือทองก่า (Tongka) ซึ่งอยู่ตามภูเขาในภาคใต้ของไทย และกล่าวว่าเชื้อสายพวกเดียวกันนี้เมื่ออยู่ในหมู่เกาะอันดามัน ในเกาะลูซอน มินดาเนา และเกาะปาลาวันในประเทศฟิลิปปินส์ กล่าวว่าชนพวกนี้อยู่ตามป่าเขาหาผลไม้กิน และจับสัตว์ด้วยการใช้เป่าลูกดอกอาบยาพิษ

MP Chl ANGN 2516/1973, Chaem Chunya, "Sea Tribes of Phuket cling to tradition",
Bangkok Post, หน้า 13, เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

บทความสั้นๆ นี้ความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของชาวเลที่เกาะลิหะห์ จังหวัดภูเก็ต บรรยายถึงคติความเชื่อ ประเพณีจัดงานในคืนเดือนหงาย ความสามารถในทางดนตรี เป็นต้น

MP Chl ANGN 2516/1973, อุทัย หิรัญโต, "เรื่องของชาวน้ำ" วารสารกระบี่ 1 (ฉบับปฐมฤกษ์)

MP Chl ANGN 2517/1974, ประพนธ์ เรืองณรงค์ "ชาวน้ำที่เกาะอาดัง" วิทยาสาร 25 (13) 32-37

MP Chl ANGN 2519/1976, ประเทือง เครือหงส์, ชาวน้ำ (ชาวเล) ในเมืองไทย กรุงเทพฯ, บรรณกิจ, 175 หน้า

MP Chl ANGN 2519/1976, ประพนธ์ เรืองณรงค์, ตำนานการละเล่นและภาษาชาวดั้, สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, 103 หน้า, เขียนเป็นภาษาไทย, มีภาพประกอบ

หนังสือเล่มนี้ผู้ประพันธ์รวบรวมจากผลงานที่เคยเขียนลงวารสารต่างๆ รวม 12 เรื่อง ได้แก่ 1. เรื่องดาบ 2. ชาวน้ำที่เกาะอาดัง 3. ตำนานชาวดั้ 4. เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ 5. เพลงบอก 6. หนังสืงตะลุง 7. สัมมนาหนังสืงตะลุง 8. มโนห์รา 9. มะโย่ง 10. ลีละ 11. กริช และ 12. ภาษามลายู-ภาษาไทย

MP Chl ANGN 2521/1978, ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, "วัฒนธรรมชาวทะเล" อนุสารขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 18, 7: 14-17 และ 72-79

บทความนี้กล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเลที่เกาะลันตา อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่ กล่าวถึงประเพณีการเกิด ประเพณีการแต่งงาน ศาสนา ประเพณีการตาย การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

MP Chl ANGN 2526/1983, เขมชาติ เทพไชย, "ชาวเล: รายงานการศึกษาเบื้องต้นทางด้านมานุษยวิทยา วัฒนธรรม" โครงการโบราณคดีประเทศไทย (ภาคใต้) กองโบราณคดี กรมศิลปากร 2526, 64 หน้า

อัดสำเนา

MP Chl ANGN 2526/1983, โครงการโบราณคดีประเทศไทย (ภาคใต้). ชาวเล : รายงานการศึกษาเบื้องต้นทางด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม โครงการโบราณคดีประเทศไทย (ภาคใต้) กองโบราณคดี กรมศิลปากร จัดพิมพ์ พ.ศ. 2526, 64 หน้า มีบรรณานุกรม, มีรูปประกอบ

หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 9 บท บทที่หนึ่งกล่าวถึงประวัติความเป็นมา บทที่สองกล่าวถึงลักษณะของชุมชนและสภาพแวดล้อม บทที่สามกล่าวถึงระบบความเชื่อ บทที่สี่กล่าวถึงพิธีกรรม บทที่ห้ากล่าวถึงการติดต่อกับสังคมภายนอก บทที่หกกล่าวถึงสภาพทางเศรษฐกิจ บทที่เจ็ดกล่าวถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ผู้นำและโครงสร้างอำนาจภายในกลุ่ม บทที่แปดกล่าวถึงสภาพทางด้านสังคมและการเมือง บทที่เก้าสรุป มีภาคผนวกหน้า 57-63 ให้ลักษณะทางด้านภาษา และตารางเปรียบเทียบคำพูดของชาวเลกลุ่มต่างๆ คือ อูรักลาโว้ย มอแกน และมอเกรีน โดยเปรียบเทียบกับภาษาไทยและมาเลเซีย 106 คำ

MP Chl ANGN 2527/1984, เขมชาติ เทพไชย, ชาวเลบ้านแหลมตง : การศึกษาทางด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม โครงการโบราณคดีประเทศไทย (ภาคใต้) กองโบราณคดี กรมศิลปากร จัดพิมพ์ พ.ศ. 2527, โรเนียว, เย็บเล่ม, 29 หน้า มีบรรณานุกรม

หนังสือเล่มนี้แบ่งเป็น 7 บท บทที่หนึ่งกล่าวถึงสภาพทั่วไปของชุมชนชาวเลบ้านแหลมตง ที่เกาะพีพีดอน จังหวัดภูเก็ต บทที่สองกล่าวถึงลักษณะทางด้านความเชื่อและการแสดงออกด้านพิธีกรรมในวิถีชีวิตของชาวเลบ้านแหลมตง บทที่สามลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ บทที่สี่กล่าวถึงบทบาทอิทธิพลของสังคมภายนอกต่อความเป็นอยู่ของชาวเลในชุมชน บทที่ห้ากล่าวถึงโครงสร้างด้านอำนาจการเมืองการปกครอง และการจัดระเบียบภายในสังคม บทที่เจ็ดเป็นบทสรุป

MP Chl ANGN 2528/1985, เขมชาติ เทพไชย, "ชาวเล : ชนเผ่าพื้นเมืองทางชายฝั่งทะเลตะวันตกของภาคใต้" ใน รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์กลาง องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต หน้า 246-253

MP Chl ANGN 2528/1985, ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง, ประวัติศาสตร์กลาง เอกสารรายงานการสัมมนาในโอกาสฉลอง 200 ปี วีรสตรีเมืองกลาง, องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2528 โรงพิมพ์เรือนแก้ว การพิมพ์, กรุงเทพฯ, 347 หน้า

ในเล่มนี้กล่าวถึงชาวเลอยู่ 3 บทความ คือ 1) บทความเรียบเรียงโดยเขมชาติ เทพไชย (หัวหน้าหน่วยศิลปากรที่ 8 นครศรีธรรมราช "ชาวเล: ชนเผ่าพื้นเมืองทางชายฝั่งทะเลตะวันตกของภาคใต้" บทความนี้ในบทนำกล่าวถึงประวัติศาสตร์ของภาคใต้ แล้วกล่าวถึงความเป็นมาของชาวเล ทบพวนวรรณกรรมที่มีผู้ศึกษาไว้ แล้วกล่าวถึงการกระจายตัวของชุมชนชาวเล กล่าวถึงกลุ่มที่หาดราไวย์ กลุ่มที่แหลมหลาและบ้านเหนือ กลุ่มที่เกาะลิเเห่ กลุ่มที่สะปำ มีบทสรุปให้รายชื่อเอกสารอ้างอิงและมีภาพประกอบ 2) บทความที่สองเรียบเรียงโดย ดร.ฉันทส ทองช่วย (มศว.สงขลา) "ชาวเลและภาษาชาวเลเกาะลิเเห่" บทความนี้ในบทนำได้กล่าวถึงประวัติการตั้งถิ่นฐานและการเรียก